

Секція 4. ЕКОНОМІКА

д.е.н., проф. Мороз О.В.¹, аспірант Мороз І.О.²,

¹Вінницький національний аграрний університет

²Київський національний торговельно-економічний університет

ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ОБГРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ТЕОРІЇ ІГОР В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

*Розглядаються питання методологічного обґрунтування використання
інструментарію теорії ігор в управлінні економічними системами*

Для оцінювання якості управління і формування методології його оптимізації в економічних дослідженнях традиційно використовуються методи математичного та комп'ютерного моделювання. Це виправдано у тому разі, коли управлінські рішення приймаються однією особою і їх результат не залежить від дій інших сторін – саме за цієї умови формується ефект оптимального управління і оптимізації загалом. Натомість розвиток будь-якої економічної системи, наприклад окремого підприємства, та опис ролі фактору управління при цьому здійснюється у принципово інших умовах. Останні полягають у наявності окремих груп агентів з різними інтересами, очікуваннями, оцінками одних і тих же подій. При цьому слід враховувати наявність конфліктності ситуації (інтересів) з боку сторін, зацікавлених в наслідках управління. Іншим аспектом є проблемність врахування фактору часового лагу здійснення змін та настання реакції на ці зміни. В реальності управлінські дії здійснюється на достатньо тривалому відрізку часу, де у кожний конкретний момент слід враховувати наслідки попередніх рішень. Більше того, все це слід враховувати і у прогнозах на майбутнє. Тому необхідно здійснювати аналіз з точки зору динамічних і диференціальних ігор, які, з одного боку, враховують конфліктність процесу прийняття рішень, а з іншого – забезпечують його моделювання на достатньо тривалому часовому відрізку.

Теорія ігор в загальному вигляді була ідентифікована [1] ще у 1944 р. На нашу думку, не зважаючи на досить тривалий період з часу її створення, стверджувати про адекватне її використання на практиці досить проблематично. В західній літературі з'являються лише періодичні повідомлення про використання даної теорії. Однак, на нашу думку, окремі приклади її використання в Україні свідчать лише про спроби, що не мали достатньо завершеного характеру. Між тим досить авторитетними джерелами в економічній науці [2-3] ця теорія розглядається як основний напрям аналізу ситуацій, що потребують узгодження інтересів сторін. Перевагою теорії ігор є, у т.ч., і можливість формалізації процесу розгляду типових сценаріїв прийняття рішення сторонами конфлікту та вибір такої процедури узгодження інтересів

його сторін, яка є найефективнішою для усіх його учасників. Цей підхід є адекватним для опису ситуації на сучасних вітчизняних підприємствах з таких причин:

1. Теорія ігор дозволяє побудувати та проаналізувати різні сценарії та механізми узгодження інтересів сторін конфлікту;
2. Теорія ігор дозволяє виявити ті обмеження, які впливають на результати узгодження інтересів сторін та змінити їх на потрібні для ключових гравців;
3. Моделі економічної поведінки сторін, отримані на основі теорії ігор, є достатньо універсальними, і можуть бути застосовані для широкого кола підприємств різної форми власності та галузі економіки;
4. Моделі, отримані на основі теорії ігор, можуть бути структуровані в базу даних та знань, яка дозволяє алгоритмізувати процес управління.

Головним етапом для побудови ефективної теоретико-ігрової моделі вирішення корпоративного конфлікту (саме таким є будь-який конфлікт у будь-якій економічній системі, які складається більше ніж з однієї особи) є виявлення реальних цілей сторін та стратегій поведінки учасників. Також велике значення має побудова функцій вигравів для кожної із прийнятих сторонами стратегій та впорядкування результатів їх діяльності в умовах конфлікту. Щоб побудувати теоретико-ігрову модель, повинні бути заданими (описаними) такі характеристики: 1) всі гравці, які приймають участь в узгодженні інтересів сторін; 2) цілі учасників відносин (гри); 3) правила гри, тобто послідовність дій гравців з узгодження своїх інтересів; 4) рівень інформованості гравців (що вони знають, хто із них має силу влади і т.д.). Звідси теоретико-ігрова модель для реального розвитку підприємства є компромісним варіантом цілей, стратегій поведінки і набору характерних дій окремих груп соціальних агентів, які визначаються типом і характером корпоративного конфлікту.

Іншим важливим аспектом постановки задачі є особливості економічних задач, як загальних, так і з врахуванням даного об'єкту дослідження. Так, економічні задачі – це насамперед задачі з великою кількістю невідомих, які мають різноманітні динамічні зв'язки та взаємовідносини, є багатовимірними і здебільшого не можуть бути вирішеними звичайними математичними методами. Екстремальність таких задач обмовлена наявністю цільової функції. При вирішенні таких задач слід приймати до уваги одночасно ряд показників ефективності, що обумовлює не тільки формальне ускладнення вибору та обґрунтування єдиного критерію, але й багатоцільовий характер розвитку системи. Це вимагає декількох цільових функцій та відповідно пошук певного компромісу між ними. Водночас економічна задача може бути представлена дрібно-лінійною функцією, коли цільова функція виражається відносними показниками ефективності виробництва (наприклад, рентабельністю, собівартістю, продуктивністю праці і т.д.). Особливістю економічних задач є також наявність обмежень на ресурси. Створювана модель в рамках об'єкту дослідження даної роботи об'єктивно вміщує велику кількість показників, тому, очевидно, виправданим є перетворення такої моделі у декілька моделей

меншої розмірності (декомпозиція задачі на підпорядковані задачі). В умовах невизначеності та/ або конфлікту інтересів рішення повинно мати найвищий ефект (або найменші втрати). Звідси моделювання вирішення корпоративного конфлікту будується на узгодженості сторін щодо чіткого визначення та очікування вигащів та програщів.

Однак, очевидно, будь-які оптимізаційні рішення, прийняті на основі інструментарію теорії ігор, повинні все ж таки враховувати принцип Паретто, звідси постановка завдань повинна враховувати наявність вигащів (навіть за обмеженої кількості учасників з їх множини) та відсутність втрат (програщів) як таких. Саме тому універсальна гіпотеза досліджень повинна будувалася на тому, що оптимізація конфлікту повинна передбачати варіант максимально можливого співпадання цілей найбільш можливої чисельності груп агентів, а також інтересів самого підприємства.

Отже, теорія ігор має, як вважаємо, істотний і досі недостатньо реалізований потенціал свого використання. Прикладом такої ситуації може бути сфера управління корпоративними конфліктами на підприємствах.

Література:

1. Нейман Дж., Моргенштерн О. Теория игр и экономическое поведение / Неман Дж., О. Моргенштерн. – М.: Наука, 1970. – 708 с.
2. Mas-Collel A. Microeconomic Theory / A. Mas-Collel, M. D. Whinston, J. R. Green. Oxford: Oxford University Press, 1995. – 977 p.
3. Bolton P. Dewatripont M. Contract theory / P. Bolton, M. Dewatripont. – Cambridge: MIT Press, 2005. – 724 p.

доц. Смолінська А.В., студент Сломнюк Б.Г.

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

У даній статті проаналізовані сучасні проблеми організації оплати праці в Україні та шляхи їх вирішення

На сучасному етапі розвитку економіки політика оплати праці має великий вплив на здійснення соціальної політики, стимулювання і мотивацію трудової діяльності, ефективність кадрової політики, регулювання грошових потоків і забезпечення збалансованої роботи підприємств.

Результати реформування української економіки свідчать про негативні наслідки фактичного виходу держави зі сфери регулювання відносин у сфері оплати праці, що поряд із лібералізацією цінової політики призводить до унеможливлення застосування ефективних механізмів зростання як доходів населення, так і заробітної плати працівників.

Основними проблемами організації оплати праці є: необгрунтована

диференціація заробітної плати за галузями та видами економічної діяльності. За період з 2000 по 2008 рік номінальна заробітна плата працюючих у цілому по економіці збільшилася у 5,87 рази. Але спостерігається суттєва міжгалузєва диференціація у розмірі номінальної заробітної плати за галузями та видами економічної діяльності; необґрунтовано низький рівень мінімальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата є основою регулювання розмірів номінальної зарплати. Основою оцінки дієздатності мінімальної заробітної плати є показник її співвідношення з прожитковим мінімумом та фактично досягнутим рівнем номінальної заробітної плати; обмеження сфери державного втручання у систему регулювання механізму оплати праці (за винятком мінімальних державних гарантій та регулювання оплати праці в бюджетній сфері та в державних підприємствах); встановлення фіксованих тарифних ставок і окладів на відносно тривалий період часу; проблема легалізації заробітної плати [3].

Основними шляхами вирішення проблем організації оплати праці є:

- регулювання державою рівня оплати праці в усіх галузях економіки;
- узгодження мінімальної заробітної плати з прожитковим мінімумом та приведення їх до рівня, гідного для життя людини;
- розробка гнучкої тарифної системи;
- відпрацювання механізму залежності оплати праці від результатів праці і внеску кожного працівника в кінцеві результати праці;
- врахування обставин, що склалися на підприємстві, зокрема організаційно-технічних та соціальних;
- орієнтація на зменшення витрат не за рахунок зменшення кількості працівників, а за допомогою економії матеріальних та інших ресурсів, що наявні на підприємстві;
- зменшення витрат на оплату праці можна здійснювати за рахунок удосконалення нормування праці, введення організаційно-технічних заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці, застосування принципів раціональної організації праці;
- здійснення оцінки ефективності управління відносно зниження рівня плинності кадрів для кожного структурного підрозділу [2].

Можливими шляхами вирішення проблеми легалізації заробітної плати можуть бути:

- переведення всіх розрахункових операцій на безготівкову форму. Це не дасть змоги роботодавцям платити тіншову зарплату,
- проводити широкий комплекс економіко-правових заходів, які ускладнюють або унеможливають процес внесення готівки на банківські рахунки,
- зменшення податкового навантаження та удосконалення законодавчих норм з питань стягнення податків,
- відмінити обов'язкове пенсійне страхування і внески до фондів соціального страхування. Працівник має сам вирішувати, чи сплачувати йому внески до фондів, чи ні, і в яких розмірах. [4]

Суттєвою проблемою в організації праці є те, що заробітна плата

визначається за одними і тими ж критеріями для всіх, тобто відсутня індивідуалізація заробітної плати, яка поширена у багатьох країнах Заходу. Індивідуальне встановлення заробітної плати зводиться до:

- визначення певного розміру мінімального річного заробітку кожного працівника з урахуванням всіх винагород,
- неоднакового підвищення заробітної плати в межах запропонованого приросту загального її фонду,
- врахування при визначенні персональних надбавок заслуг працівник, а не їх стажу,
- регламентації процедури врахування заслуг. [5] Тому державна політика у сфері оплати праці для розв'язання цих проблем має бути спрямована на здійснення таких кроків:
 - удосконалення законодавства про оплату праці, використання заходів для посилення контролю за дотриманням законодавства про оплату праці, своєчасної виплати заробітної плати,
 - реформування системи оплати праці, спрямованого на істотне підвищення заробітної плати та докорінну зміну структури витрат виробництва,
 - підвищення ефективності діяльності органів виконавчої влади з реалізації законодавчо визначених повноважень щодо встановлення умов і розмірів оплати праці,
 - зміни системи оподаткування доходів громадян через підвищення рівня неподаткового мінімуму доходів громадян та забезпечення його державного регулювання,
 - підвищення вартості робочої сили на основі збільшення у виробничих витратах питомої ваги витрат на оплату праці,
 - реструктуризації собівартості продукції на основі виключення матеріальних та фінансових витрат невиробничого характеру,
 - підвищення розміру мінімальної заробітної плати, відновлення ролі мінімальної заробітної плати як державної соціальної гарантії,
 - посилення залежності оплати праці від кінцевих результатів виробництва, професійного та кваліфікаційного рівня працюючого,
 - удосконалення механізму договірного регулювання соціально-трудоких відносин шляхом покращення і конкретизації змісту угод і договорів, що укладаються на державному, галузевому, регіональному і виробничому рівнях,
 - удосконалення процедури укладання угод і колективних договорів і контролю за їх виконанням з метою посилення соціальних гарантій працівників,
 - розроблення механізмів поширення дії галузевих і регіональних угод на підприємствах усіх форм власності і господарювання,
 - зменшення необгрунтованої надмірної міжгалузевої диференціації в оплаті праці, підвищення заробітної плати в галузях, що забезпечують науково-технічний прогрес на основі економічного та фінансового оздоровлення підприємств цих галузей,
 - удосконалення оплати праці працівників бюджетної сфери, розроблення механізму регулювання міжгалузевих, між професійних співвідношень

заробітної плати працівників бюджетної сфери на єдиній основі,

– забезпечення підтримки купівельної спроможності населення через індексацію його грошових доходів,

– реалізації комплексу правових, організаційно-економічних заходів, спрямованих на легалізацію тіньових доходів.

Отже, проблеми організації оплати праці в Україні потребують вирішення у найближчій перспективі. Необхідно переглянути політику регулювання оплати праці в частині посилення контролюючих функцій держави за процесом формування та розподілу витрат від національного до локального рівнів економіки.

Література:

1. Богачьов А.С. Організаційно-економічні фактори забезпечення ефективного використання фонду оплати праці на підприємствах // Вісник економічної науки України. - 2008. - №2. С 170-173.

2. Левчунь Т.Я. Вдосконалення тарифного регулювання оплати праці // Економіка та держава. - 2008. - №11. С.32-34.

3. Синяєва Л.В. Проблеми регулювання оплати праці та шляхи її вирішення в Україні // Регіональна економіка. - 2009. - №1. - С 171-174.

4. Смітюх Г. Демократична легалізація тіньових доходів - вимога часу. // Урядовий кур'єр. - 2007. - 23 січня. - Ст. 9.

5. Колот А. Зарубіжний досвід матеріального стимулювання персоналу // Україна: аспекти праці. - 1998. - №1. - Ст. 18-19

ст. викладач Феняк Л.А., студентка Ткачук А.В.

Вінницький національний аграрний університет

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Проведено дослідження факторів, що спричиняють інфляцію в Україні. Особлива увага приділяється причинам інфляційних процесів у період кризи української економіки. Наведено аналіз темпів інфляції та прогнозований рівень інфляції в Україні на найближчу перспективу

Інфляція є складним соціально-економічним явищем. Як економічне явище інфляція існує вже тривалий час. Вважається, що вона з'явилася мало не з виникненням грошей, з функціонуванням яких нерозривно пов'язана. Але якщо інфляція виникла раніше, як правило, в надзвичайних обставинах, то в останні два-три десятиліття в багатьох країнах вона стала хронічною.

Сам термін «інфляція» в буквальному значенні є «здуття». Тому фінансування державних витрат за допомогою державно-грошової емісії з припинення розміну банкнот приводило до так званого «здуття» грошового звернення і знецінення паперових грошей [1].

Великий енциклопедичний словник визначає інфляцію як процес знецінення паперових грошей, падіння їх купівельної спроможності внаслідок надмірного випуску (емісії) або скорочення товарної маси в обігу при незмінній кількості випущених грошей.

Словник сучасної економічної теорії Макміллана визначає інфляцію як стаке зростання загального рівня цін.

Проблемами інфляції та її складових досліджено в економічній теорії досить глибоко і всебічно, вони є предметом аналізу більшості економічних шкіл минулого та сучасності. Наприклад, в економічній науці теорію інфляції найбільш мотивовано висвітлюють три основні концепції: кейнсіанська теорія інфляції (Дж. М. Кейнс, Б. Хансен), що виникає в результаті надмірного попиту; монетаристська кількісна концепція (М. Фрідмен, І. Фішер) та концепція надмірних витрат (Дж. М. Кейнс (частково), У. Торн, Р. Куен) [2].

Прогноз інфляції є одним із ключових при розробці макроекономічної політики взагалі, та монетарної політики Національного банку України зокрема.

У 2011-2012 роках інфляція прогнозується на рівні 11%. При цьому базова інфляція складе не більше 8%, а в середньостроковій перспективі – менше 5%. Це абсолютно позитивний сценарій, але навряд чи він буде реалізований.

Згідно з розрахунками фахівців НБУ, ймовірність прогнозу, що інфляція в 2011-2012 роках буде знижуватись, становить 25%, а підвищуватись 19% - 95%.

Іншими словами, з ймовірністю в 95% можна констатувати, що в 2011-2012 роках інфляція коливатиметься від 5 до 20 %. Швидше за все, забезпечити уповільнення типів її зростання в 2011-му, а тим більше в 2012-му році не доведеться.

Емісія гривні, яка була здійснена під час кризи, зараз «стерилізована» за рахунок продажу валюти з резервів НБУ. Але від цього її не стало менше. Емісійний обсяг гривні можна скоротити тільки шляхом ревальвації курсу рівня 5 грн./дол., чого зробити неможливо. Тому, емісійний тиск на товарний ринок буде і в 2011-му, і в 2012 році, в цілому, до тих пір, поки ціни в доларовому еквіваленті не досягнуть до кризового рівня. Тільки тоді можна буде планувати реальне уповільнення темпів інфляції [3].

Дослідимо зниження інфляції, для цього розглянемо лютий 2010 року.

За даними Національного банку України бачимо, що споживча інфляція у лютому продовжила знижуватись як у місячному, так і у річному вимірах (до 0.9% та 7.2% відповідно).

Показник лютневої інфляції виявився нижчим від очікувань ринку через нехарактерно низьке для даного періоду зростання цін на продукти харчування в Україні (0.3%). Водночас у світі темпи зростання продовольчих цін значно вищі. За виключенням сезонного фактору, продукти харчування, вага яких у структурі споживчого кошику становить 53.5%, подешевшали на 0.5%.

Основну роль у зростанні споживчих цін продовжують відігравати компоненти небазового ІСЦ (приріст за місяць - на 1.1%, внесок в ІСЦ – 0.6

в.п.), а саме підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги (на 4.6%, внесок в ІСЦ – 0.5 в.п.), передусім у м. Києві (на 23.3%).

Стрімке зростання цін на паливо (на 4.3% за місяць) відображає висхідну динаміку цін на нафту на світових ринках та ефект підвищення ставок акцизного збору у січні 2011 року та є потенційним чинником прискорення інфляції у короткостроковому періоді.

Інфляція попиту, яка характеризує вплив макроекономічної політики, не мала вирішального впливу на перебіг інфляційних процесів. Так, прискорення зростання базового ІСЦ у лютому до 0.6% з 0.3% у січні відповідало нашим очікуванням та в основному обумовлене динамікою цін на продовольчі та підакцизні товари, внесок яких становив відповідно 0.4 в.п. та 0.1 в.п [4].

При цьому, ціни на непродовольчі товари (за виключенням палива) другий місяць поспіль зростають лише на 0.1%. У річному вимірі базова інфляція уповільнилася до 7.1% (у січні – 7.3%, у лютому 2010 року – 10.5%).

Індекс цін виробників у лютому стрімко зріс (на 4.8%, у січні – на 1.9%, у річному вимірі - до 21.4% з 18.0% у січні) під впливом сприятливої зовнішньої кон'юнктури та активізації інвестиційної активності підприємств.

На фоні стриманого впливу фундаментальних факторів попиту та макроекономічної політики, основними ризиками посилення інфляційного тиску у 2011 році є: зростання цін на продукти харчування, підвищення тарифів на газопостачання та житлово-комунальні послуги, а також вторинні ефекти від зростання вартості палива.

Також передбачають що рівень інфляції на березень 2011, що становитиме більше 10%.

Розглянемо динаміку інфляції в Україні за 2005-2010 роки (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка інфляції в Україні 2005-2010рр.*

Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Інфляція,%	10.3	11.6	16.6	22.3	12.3	9.1

*<http://www.bank.gov.ua>

Інфляція в Україні в березні 2010 року відносно лютого 2010 року склала 0.9%. Крім того, інфляція в березні 2010 року відносно березня 2009 року склала 11%. За даними Держкомстату, інфляція в Україні в лютому відносно січня ц.р. склала 1.9% (у січні 2010 року – 1.8%).

У грудні 2009 року інфляція в Україні склала 0.9% відносно листопада, і 12.3% відносно грудня попереднього року. Інфляція за січень-лютий 2009 року відносно аналогічного періоду 2008 року склала 15.9%.

У 2008 році інфляція в Україні становила 22.3%, а в 2007 році – 16,6 [4].

За вище вказаними даними виразимо рівень інфляції в Україні 2005-2010 років графічно (Рис.1).

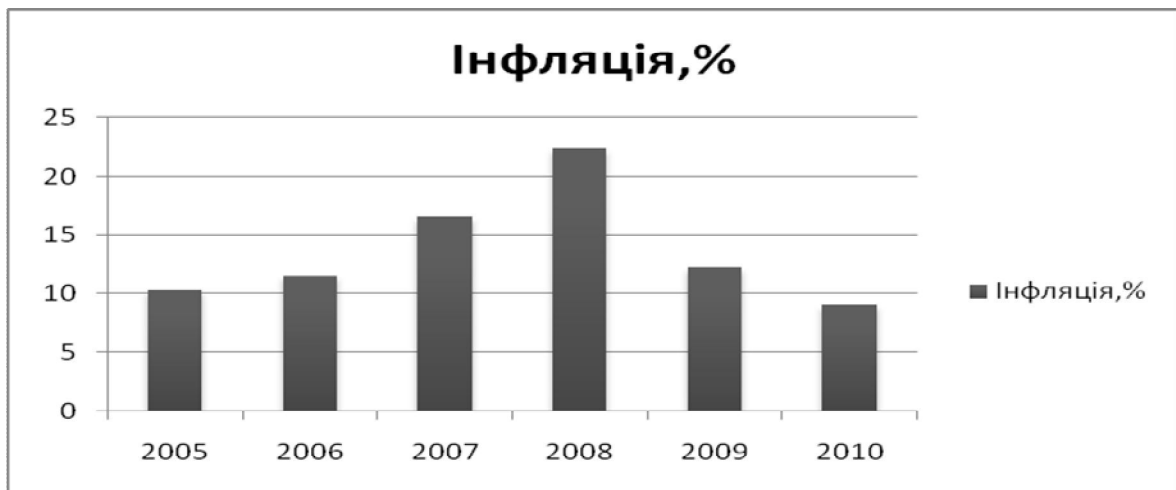

Рис.1. Динаміка річної інфляції в Україні у 2005-2010 рр.

На рис. 1 подано дані про динаміку річної інфляції в Україні за 2005-2010 рр. За період, що підлягає аналітичній оцінці, значення річної інфляції зазнавали помітних кількісних коливань – від 10,3 у 2005 р. до 22,3 (максимум) у 2008р, та від 22,3(максимум) у 2008р. до 9,1(мінімум) у 2010 році. При цьому можна виділити дві хвилі посилення та послаблення інфляційних процесів.

В період 2005-2008 років інфляційні явища мали тенденцію зростання. А в 2009-2010 роки інфляція проявилася з відносно меншою силою.

Процес аналізу та дослідження інфляційних процесів в Україні проводяться безперервно з часу становлення незалежності. Таким чином результатом дослідження є розвиток інфляції в Україні на наступний місяць. За прогнозом інфляція на березень 2011 року становитиме більше 10%.

В країні загалом розглянутий негативний вплив інфляції. Щоб нейтралізувати негативний вплив інфляції, держава застосовує такі заходи, як підвищення облікової ставки відсотка, збільшення податків, скорочення державних витрат, сповільнення темпів зростання, або навіть "заморожування" заробітної плати та вкладів в ощадні каси і банки, контроль за рухом цін, заробітків і прибутків, тобто проводить "політику доходів". Використання перелічених важелів стабілізує ціни, але провокує інші економічні потрясіння – спад виробництва, банкрутства, зростання безробіття та споживання [5].

Література:

1. Вайвлетне прогнозування процесів інфляції в Україні / В.М. Долматов, Ю.П. Матусов // Економіка та держава. – 2010. - №5. – С. 64-66.
2. Інфляція і девальвація: макроекономічні взаємозв'язки та залежності / К. Возний // Економіка України. – 2010. - №11. – С. 35-46.
3. Макроекономічний розвиток України в 2011-2012 роках / О. Охріменко // Фінансовий ринок України. – 2010. - №12. – С.3.
4. <http://www.bank.gov.ua>
5. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка. Видання 2-ге перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 328с.

*к.е.н., доц. Шевчук О.Д., студентка Панасюк Т.Є.
Вінницький національний аграрний університет*

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто особливості та основні етапи аналізу соціально-економічного розвитку підприємства

На сучасному етапі розвитку економіки, який характеризується високою швидкістю змін, для забезпечення безперервного процесу соціально-економічного розвитку кожне підприємство повинне прагнути до раціонального використання ресурсів, підвищення прибутковості виробництва, поліпшення якості продукції і задоволення соціальних потреб своїх працівників і населення території, на якій воно функціонує.

Аналіз соціально-економічного розвитку підприємств є достатньо складним процесом, оскільки покликаний відобразити, з одного боку, рівень досягнення цілей і інтересів господарюючого суб'єкта, а з іншого – роль підприємства в досягненні цілей соціально-економічної системи більш високого рівня (району, міста, регіону).

Соціально-економічний розвиток (СЕР) можна представити, як сукупність кількісних і якісних змін, які забезпечують перехід підприємства на більш високий соціально-економічний рівень [1, с. 156; 3, с. 68].

Питанням організації соціально-економічного аналізу присвячені дослідження В.І. Дворецького, В.П. Завгороднього, О.М. Кузьмінського, Є.В. Мниха, В.І. Самборського, В.В. Сопка, С.І. Шкарабана та інших вчених.

Огляд та аналіз літературних джерел показав, що в науковій літературі приділено достатньо багато уваги технології підвищення рівня соціально-економічного розвитку підприємства, впливу чинників на соціально-економічний розвиток, аналізу процесу стратегічного планування, методичному інструментарію застосування регулятивних рішень у стимулювальних і обмежувальних напрямках тощо.

У процесі поточного планування соціально-економічного аналізу спочатку слід розробити його загальний план. На даному етапі розробляються найбільш суттєві програми економічного та соціального аналізу. Якщо на підприємстві відбулися зміни, як зовнішнього середовища, так і внутрішнього, потрібно внести корективи, як у план, так і у програми соціально – економічного аналізу.

На підприємстві управлінським персоналом повинно встановлюватись допустимі значення показників соціально – економічного розвитку. Під час встановлення цих значень, а також під час формування рішень щодо їх досягнення одним з ключових завдань є встановлення чинників, які впливають на значення даних показників, а також виявити їх характер. Виконання цього завдання потребує постійного розширення і комбінування джерел отримання інформації про ці чинники. На рис. 1 наведено перелік найбільш використовуваних керівниками підприємств джерел отримання інформації про

характер чинників, які впливають на значення показників їх СЕР.

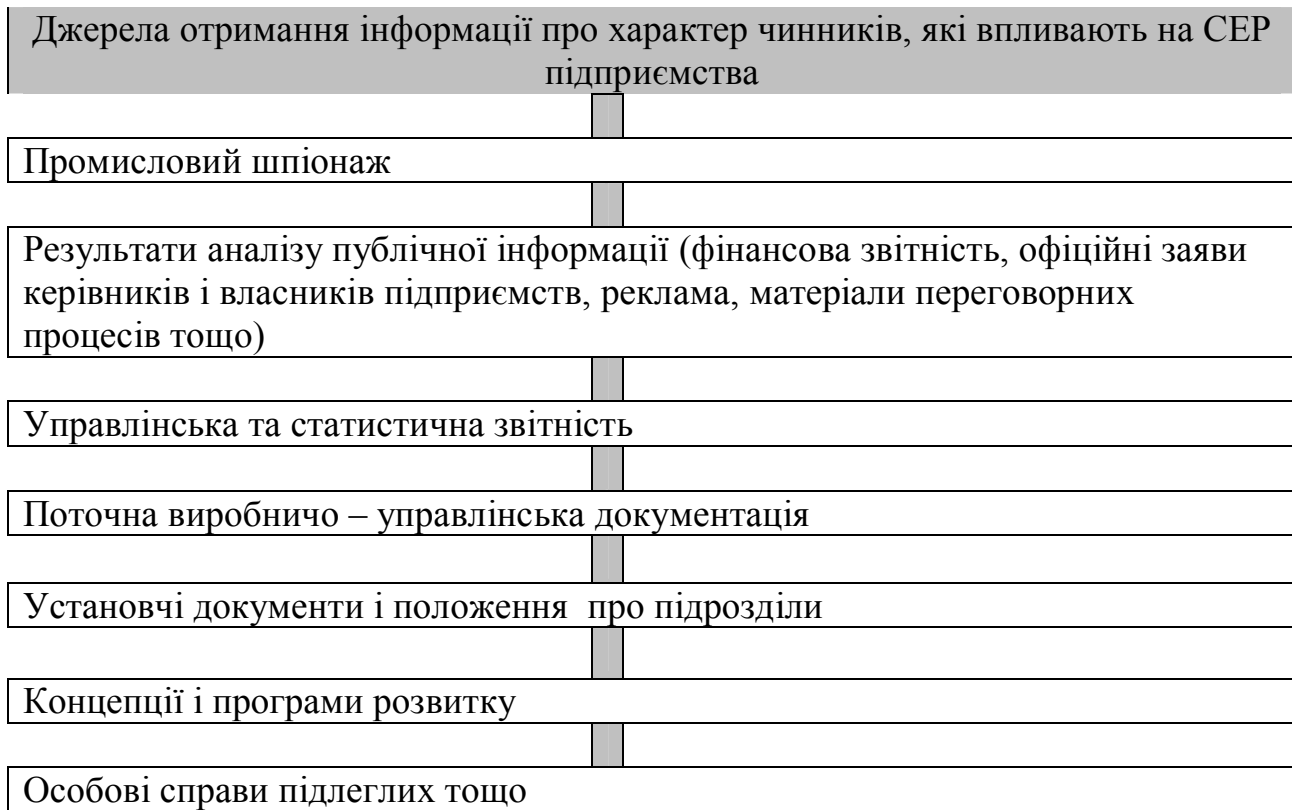

Рис. 1. Джерела отримання інформації про характер чинників, що впливають на СЕР підприємства [4]

На підставі отримання і обробки інформації про перелік і характер виявлених чинників керівники підприємства здійснюють вибір методів впливу на них з метою стимулювання дії чинників, які підвищують значення соціально – економічного розвитку підприємства, а також обмеження дії факторів, які знижують досягнутий підприємством рівень соціально – економічного розвитку.

Дослідження показали, що аналіз соціально-економічного розвитку підприємств представляє собою процес постійного спостереження і оцінювання змін, що відбуваються у соціально-економічному розвитку підприємств з метою прийняття своєчасних і виважених управлінських рішень, що дає вагомий поштовх у покращенні діяльності підприємств.

Література:

1. Гречишкіна О.О. Концептуальні засади управління соціально-економічним розвитком підприємства // Економічний простір: Збірник наукових праць. – №28/2. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. – С. 154 – 158.
2. Здобувач В. П. Етапи підвищення рівня соціально – економічного розвитку підприємства на засадах використання лізингу // Науковий вісник НЛТУ України. 2010. – № 20/3. – С. 142 – 149.
3. Калинеску Т.В., Гречишкіна Е.А. Проблемы социально-экономичес-

кого розвитку підприємств в умовах економічного кризису // Научний інформаційний журнал «Бізнес Інформ». – 2009. – №4 (1). – С. 66 – 69.

4. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: навч. посібн. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Львів : НУ "Львівська політехніка" (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Ін-ту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2002. – 228 с.

*к.е.н., доц. Головня О.М., студент Бабаха О.О.
Вінницький національний аграрний університет*

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

У статті розглянуті та обґрунтовані питання конкурентоспроможності національної економіки в умовах інтеграції країни до ЄС, досліджені чинники економічного зростання, запропоновані шляхи активізації процесу розвитку економіки знань в інтеграційному процесі

На сучасному етапі світового розвитку перед багатьма країнами і особливо тими, що нещодавно заявили про себе, як самостійні суб'єкти міжнародних відносин, постають проблеми щодо пошуку відповідного місця в системі світового господарства, характерною рисою якого є активізація процесів інтеграції.

Коли ми говоримо про євроінтеграцію, то дійсно повинна вестися напружена праця щодо визначення дій з цього напрямку як в країні, так і за її межами, а також повинно бути глибоке розуміння всіх питань, що її стосуються. Це серйозні інституційні реформи, тому що цілий ряд існуючих інститутів не адаптовані до поглибленої роботи в рамках співробітництва з Європейським Союзом, і тим більше – до глибокої інтеграції, не кажучи про членство. Треба максимально гармонізувати своє законодавство, свої правила, свої регуляторні механізми з тими, які на сьогодні вже діють в Європейському Союзі. Тобто для кожного з таких напрямків стає нагальним поглиблене вивчення проблем, які нерозривно пов'язані з одночасними перспективами розвитку національної економіки [1].

Проблема інтеграції України до світового господарського простору на паритетних підставах ставить перед вітчизняною економічною наукою низку надзвичайно актуальних завдань, зокрема опрацювання діалектичних та історико-логічних за змістом засад дослідження умов і наслідків поєднання національних та інтернаціональних інтересів.

За оцінками міжнародних економічних організацій Україна за рівнем конкурентоздатності посідає одне з останніх місць. Курс уряду на лібералізацію зовнішніх відносин не виправдав покладених на нього надій і не реалізував конкурентні переваги України. Доцільність лібералізації зовнішньоекономічних

відносин мала б бути досліджена на перших етапах відкриття кордонів, оскільки далеко не однакові умови та розбіжності обумовлювали суттєву різницю між економічними системами України від високорозвинених країн. Показники розвитку української економіки у порівнянні із найбільшими торговельними партнерами свідчать про недоречність беззастережного відкриття кордонів [5]. Так, за даними Світового банку, ВВП на душу населення в Україні є одним з найнижчих у світі (вона посідає 135 місце). Показник свідчить, що виробничо-промисловий комплекс України нездатний адаптуватися до попиту на світовому ринку [2, с. 58]. Через не конкурентоспроможність занепадають цілі галузі, які можуть переробляти сировину, а деякі функціонуючі галузі не повністю використовують свої виробничі потужності.

Індекс конкурентоспроможності 2010 року ґрунтується на дев'яти показниках, які подано у динаміці за 2009 та 2010 роки для України на рис. 1.

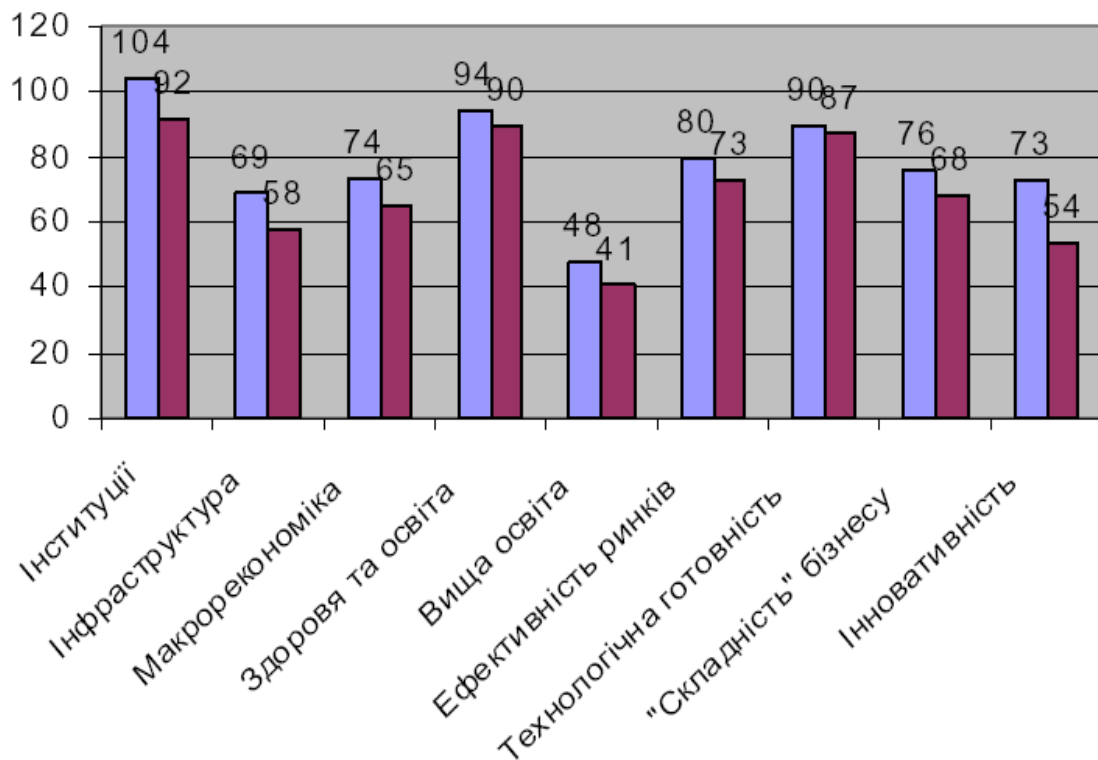

Рис. 1. Показник глобального індексу конкурентоспроможності України [5]

XXI сторіччя – епоха інформації та інновацій, що вимагає створення нового підходу до визначення пріоритетів державного регулювання з метою підвищення конкурентоспроможності продукції. Для країн з розвинутою економікою конкурентне середовище є обов'язковою умовою і сутнісною рисою існування. Для трансформаційних економік постсоціалістичного типу створення конкурентного механізму функціонування є позачерговим завданням. За цих умов основними чинниками прогресу ринкових механізмів називаються розвиток конкуренції та поглиблення лібералізації всіх сфер економічної діяльності.

Ефективна інтеграція вітчизняної економіки у світову можлива лише за умови досягнення високого рівня загальної конкурентоспроможності країни, її господарюючих суб'єктів, а також продукції та послуг, що виробляються на національному та світовому ринках. Основою сучасної конкурентоспроможності є інновації – техніко-технологічні, організаційні, структурні, інституціональні [2]. Саме вони створюють конкурентні переваги і дозволяють країнам, що ними володіють, займати гідне місце в суспільному розвитку цивілізації. Отже, ключовим завданням економічної політики України є підвищення її конкурентоспроможності на інноваційних засадах і створення для цього відповідних умов.

Серед чинників досягнення цієї мети — здійснення конкурентної політики, адекватної рівню розвитку економіки держави, що стимулюватиме прогрес у сфері інновацій. Процеси розробки і впровадження будь-якого виду розробок тісно взаємопов'язані, взаємозалежні та не можуть здійснюватись автономно [1]. До сьогодні застосування інновацій як одного з головних чинників здійснення конкурентної політики в Україні системно не впроваджувалося. Основний акцент робився здебільшого на організаційне та інституціональне реформування.

Особливостями технологічного розвитку у найближчі десятиліття стануть, по-перше, розвиток технологій, що формуються на стику різних предметних галузей, а по-друге, посилення дифузії сучасних високих технологій в середньо- та низькотехнологічні сектори виробничої сфери. Очікується формування нових виробничих технологій, що забезпечують в рамках традиційних галузей суттєву зміну характеру виробничих процесів і властивостей готової продукції. Зростання продуктивності у світі все більше спиратиметься на нагромадження не фізичного, а людського капіталу та підвищення вкладу в економічне зростання економіки знань.

У плані аналізу можливих довгострокових альтернатив розвитку в період після розширення ЄС необхідно, насамперед, зазначити, що економічна інтеграція сама по собі не може бути панацеєю від існуючих економічних проблем. Вона залежно від взаємодії з іншими системними факторами розвитку може приносити не тільки позитивні, але і негативні результати [4].

З одного боку, для розвитку України як правової економічно розвиненої держави, вступ до ЄС є необхідним і відіграє ключову роль у подальшій долі країни, з іншого - не повинні ігноруватися інтереси українського народу, повинні бути передбачені усі наслідки, що з'являться після вступу. І все ж перспективи розвитку України залежать від подальшої її економічної орієнтації. На сьогоднішній день, перспективою на майбутнє обрано шлях, що веде до вступу в ЄС. Це тривалий процес, який вимагає мобілізації усього суспільства, кардинальної зміни його свідомості [3].

Отже, для України інтеграція до Євросоюзу - це рух держави до стандартів реальної, діючої демократії та цивілізованого, соціально орієнтованого ринкового господарства. З огляду на об'єктивно існуючі передумови, внутрішні і зовнішні чинники, можна підтверджувати, що найбільш прийнятною для України є експортно орієнтована модель

економічного розвитку, що передбачає всебічне використання світових ринків як додаткового чинника економічного росту. Повинні вживатися також відповідні протекціоністські заходи стосовно національних виробників за допомогою жорсткого митно-тарифного регулювання імпорту і встановлення нетарифних бар'єрів (санітарні, екологічні, технічні, технологічні норми і стандарти), які сприяють прискореному росту власного виробництва як базової структури включення України в сучасні цивілізаційні процеси.

Література:

1. Бучок А.В. Міжнародна економічна інтеграція. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство / А. В. Бучок, А. А. Брояка // Економічні проблеми розвитку аграрного виробництва в регіоні. - 2009. - Вип. 5. - С. 207-208.
2. Горьовий В.П. Інтеграція України до ЄС і зовнішньоекономічна безпека держави / В.П. Горьовий, В.К. Береговий // Вісник аграрної науки. - 2009. - № 11. - С. 56-61.
3. Чечель О.М. Особливості інтеграції України до Європейського Співтовариства / О. М. Чечель // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - № 21. - С. 90-93.
4. Шевченко О.Ю. Інтеграція валютної системи України як спосіб підтримання національної фінансової безпеки / О.Ю. Шевченко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2010. - № 1. - С. 13-17.
5. Офіційний web-сайт Центру соціально-економічних досліджень CASE Україна <http://www.case-ukraine.kiev.ua>, рубрика «Новини та анонси», розділ «Звіт про світову конкурентоспроможність».

*к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студент Хозьбай І.О.
Вінницький національний аграрний університет*

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

*Розглянуто особливості внутрішнього контролю в управлінні
сільськогосподарськими підприємствами*

Перехід економіки до ринкових умов господарювання обумовив потребу реформування аграрних підприємств на приватних засадах. Транспортування підприємств сільського господарства привело не тільки до зміни форм власності, а й суттєво вплинуло на систему взаємовідносин їх з бюджетом та позабюджетними фондами, методи управління виробництвом, здійснення контрольних процедур за діяльністю суб'єктів аграрного сектора економіки.

В сучасних умовах значно ослаблено функції державного фінансового контролю за діяльністю сільськогосподарських підприємств, які обмежуються контролем за сплатою податків, використанням бюджетних коштів, що

виділяються державою сільськогосподарським товаровиробникам, та контролем діяльності підприємств за завданнями правоохоронних органів. Триває тенденція до зниження ролі внутрішнього контролю як важливого чинника впливу на прийняття ефективних управлінських рішень у галузі.

Актуальним і проблематичним для сільськогосподарських підприємств є впровадження ефективного внутрішньогосподарського контролю. Якщо в товариствах з обмеженою відповідальністю, акціонерних товариствах та сільськогосподарських виробничих кооперативах законодавством передбачено створення ревізійних комісій, які здійснюють внутрішньогосподарський контроль за господарською діяльністю цих підприємств, то в інших видах аграрних підприємств вони не передбачені. Тому пошук нових форм і методів контролю для сільськогосподарських підприємств є назрілим і надзвичайно актуальним питанням.

Значний внесок у становлення та розвиток контролю зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: М.Ф. Базась, М.Т. Білуха, А.В. Бодюк, В.В. Бурцев, В.М. Жук, В.Я. Савченко та ін.

Стимулюючим чинником поліпшення управління контролем, на наш погляд, є недостатня послідовність у реалізації принципів системного підходу, що проявляється в недосконалості правового регулювання організації та управління контролем, відсутність аналізу результатів і ефективності здійснюваного контролю, належного рівня зв'язків в існуючій системі управління економічним контролем, системи фінансування діяльності органів на рівні внутрішньогосподарського контролю.

Завдання контролю в системі управління не повинні обмежуватися лише констатацією фактів, збором інформації чи іншими технічними процедурами, а насамперед, профілактикою і попередженням можливих недоліків чи порушень, а також аналітичними процедурами, включаючи збір та опрацювання інформації для стратегічного планування [1].

Удосконалення засад організації і методики контролю діяльності підприємств в сучасних умовах потребує розробки нових принципів його здійснення. Такими, на нашу думку, принципами є: підзвітності і відповідальності перед ініціаторами контролю; єдності з управлінськими процесами; прозорості.

Основними критеріями класифікації контролю є класифікація за організаційними формами, залежно від часу здійснення, залежно від суб'єкта контролю, за формами здійснення та за джерелами інформації [2].

Узагальнивши і систематизувавши точки зору вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, дійшли висновку, що внутрішній контроль являє собою організаційну структуру і сукупність методів, способів та прийомів, що використовують суб'єкти, які виражають інтереси держави і власника. Його необхідно розглядати як складову всіх функцій у загальній системі управління.

У системі контролю сільськогосподарських підприємств поряд із загальними методичними прийомами досліджень, що мають універсальне значення, застосовують також спеціальні, властиві лише господарським процесам і операціям у цій галузі економіки.

Система внутрішньогосподарського контролю являє собою сукупність органів контролю, які виконують контрольні процедури в інтересах тих чи інших користувачів економічної інформації за відповідними об'єктами контролю [3].

Таким чином, дослідження системи внутрішнього контролю в аграрному секторі АПК дало змогу ідентифікувати суб'єкти зовнішнього і внутрішнього контролю, виокремити його ініціаторів та виконавців.

Для успішного функціонування всіх видів діяльності сільськогосподарського підприємства, підвищення його ефективності, вдосконалення господарського механізму і механізму управління всіма ланками діяльності необхідний повсякденний внутрішньогосподарський контроль, важливою складовою якого є внутрішній аудит. У підприємствах АПК внутрішній аудит, як правило, не використовують, що негативно впливає на прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Гавришко І.К. Вимоги до оцінки якості внутрішнього контролю // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №7. – С. 56-62.
2. Дікань Л.В., Шульга Н.В. Внутрішній контроль. – К: КНЕУ. – 2009. – 50 с.
3. Єгарміна В. Внутрішній контроль: сучасність та перспективи // Вісник податкової служби України. – 2009. – № 29. – С. 62-65.

к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Бучок А.В.
Вінницький національний аграрний університет

МІСЦЕ ПОКАЗНИКА ПРИБУТКУ В СИСТЕМІ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядається сутність поняття прибутку, як економічної категорії та особливості його аналізу в системі управління підприємством

Аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства неможливий без дослідження прибутковості. Для того, щоб визначити ситуацію із наявними результатами господарювання і спланувати подальшу діяльність потрібно контролювати показники прибутковості. Охарактеризуємо поняття прибутку і важливість його аналізу в управлінні підприємством.

Прибуток є найважливішим узагальнюючим показником оцінки ефективності функціонування кожного суб'єкта господарської діяльності, оскільки саме в прибутку відображаються результати всіх сторін діяльності: виробництво і реалізація, якість і асортимент, ефективність використання виробничих ресурсів і собівартість. Він становить основу економічного розвитку підприємства, відображає довгострокову мету його діяльності. Крім цього, прибуток є найвагомішим джерелом централізованих ресурсів держави: у доходи бюджету здійснюється відрахування від одержаного доходу

підприємства, значною частиною якого є прибуток. Таким чином, прибуток – це частина доходу, що залишається на підприємстві після відшкодування усіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності. Стабільний і стійкий рівень прибутку – це:

- основа вдосконалення матеріально-технічної бази підприємства, забезпечення всіх форм інвестування;
- спроможність здійснювати розширене відтворення в господарстві;
- гарантія соціальної діяльності підприємства та його фінансової стабільності [1, с. 196-197].

Ефективність управління прибутковістю залежить від методичного інструментарію, яким користуються менеджери в процесі аналізу факторів впливу на прибуток підприємства. В сучасній практиці найпоширенішим є використання такого методичного інструментарію, який дозволяє оцінювати зміну вартості грошей в часі, вплив факторів інфляції, фактор ризику та інші фактори. Ці методичні підходи диференціюються в розрізі відповідних видів розрахунків і базуються на системі розрахункових алгоритмів необхідних показників.

Економічний прибуток порівнює фактичні доходи з виручкою та витратами при найкращому альтернативному використанні ресурсів та можливостей підприємства. Якщо економічний прибуток більший нуля, то можна стверджувати, що власники мають користь від діяльності підприємства, і вкладений капітал працює ефективно.

Особливо важливим для повноцінного аналізу господарської діяльності є поняття бухгалтерського прибутку, яким користуються бухгалтерські відділи, державні службовці, Державна податкова служба, Державний комітет статистики. Джерелом бухгалтерського прибутку є бухгалтерські доходи, тобто сума свих коштів, отриманих на розрахунковий рахунок чи в касу підприємства за певний проміжок часу. Джерелом доходів є виручка від реалізації та позареалізаційні доходи. Залишок після вирахування з бухгалтерського доходу бухгалтерських витрат називають валовим (бухгалтерським) прибутком. Валовий прибуток, очищений від податків та обов'язкових платежів, називається чистим прибутком. Саме про такі види бухгалтерського прибутку йдеться, коли підприємство намагається взяти кредит в банку, складає періодичну звітність до органів податкового контролю [2, с. 25-26].

Аналіз господарської діяльності підприємств передбачає створення перспектив для планування наступної діяльності підприємства та постійний контроль за фінансовим станом. Для партнерів підприємства, а також підприємців, які хотіли б вкласти свій капітал у його розвиток, дуже важливо знати й параметри прибутковості виробництва. Одним з найважливіших таких параметрів, що дає змогу судити про ринкову позицію підприємства, є рентабельність продажу. Її залежність від аналізу прибутку полягає в тому, що вказуючи на частку прибутку у валовому обороті підприємства, цей показник водночас свідчить і про його цінову конкурентоспроможність. Оцінка його динаміки і порівняння з аналогічним показником інших підприємств дозволяє зробити висновок про доцільність вибору даного підприємства як партнера або

як об'єкта інвестицій. У США, наприклад, показник рентабельності продажу публікується в середньому за галуззю, що дещо полегшує вирішення проблеми визначення становища фірми на ринку. Рівень рентабельності визначається за формулою:

$$P = \frac{\Pi \cdot 100}{Вв}, \quad (1)$$

де Π – валовий прибуток від реалізації (робіт, послуг); $Вв$ – виробничі витрати на реалізовану продукцію (її виробнича собівартість). Для визначення ефективності використання виробничих фондів розраховують показник норми прибутку (H_n):

$$H_n = \frac{\Pi \cdot 100}{\Phi_{oc} + \Phi_{об}}, \quad (2)$$

де Φ_{oc} і $\Phi_{об}$ – середньорічна вартість відповідно основних виробничих фондів і оборотних фондів.

Таким чином, прибуток в системі аналізу господарської діяльності є найважливішою складовою з точки зору оцінки успішності діяльності підприємства та привабливості його для інвесторів і на ринку капіталу. Його місце визначається також тією системою оцінки економічних параметрів, яка склалася в економічному житті суспільства і вважається традиційною сьогодні.

Література:

1. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз. – Львів. «Новий Світ». – 2008. – 344с.
2. Костенко О.М. До формування механізму управління прибутковістю сільськогосподарського підприємства // АгроСвіт. – 2009. – № 6. – С. 25 – 27.

к.е.н., доц. Шевчук О.Д., студентка Качур О.А.
Вінницький національний аграрний університет

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ, ВИДИ ПЕРЕВІРОК

Розглянуто основне призначення податкового контролю в Україні та висвітлено види податкових перевірок

Податковий контроль – це самостійний вид державного фінансового контролю, спрямований на забезпечення додержання податкового та іншого законодавства платниками податків, виявлення, ліквідацію та попередження податкових правопорушень [3]. Про значення податкового контролю писав Н. П. Кучерявенко: «Податковий контроль має на меті охорону різних форм власності, і насамперед зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни, економії матеріальних, трудових і грошових ресурсів суспільства і в кінцевому підсумку – забезпечення найбільш повного, своєчасного формування і доцільного економічного використання грошових ресурсів для досягнення максимального економічного результату при мінімальних витратах. За допомогою податкового контролю порушення державної, господарської і фінансової дисципліни не

тільки розкриваються, але і попереджаються». Основною метою податкового контролю в Україні є постійне наповнення дохідної частини державного бюджету, а його предметом – перевірка повноти формування бази оподаткування діяльності суб'єктів господарювання податками та зборами і своєчасності їх перерахування податкових органів.

Важливим є визначення об'єктів і суб'єктів податкового контролю. Об'єктом виступає діяльність платників податків, податкові агенти та представники платника податку, а суб'єктами є контролюючі органи.

Перелік контролюючих органів включає органи, які наділені відповідною предметною компетенцією:

- митні органи – стосовно ввізного та вивізного мита, податку на додану вартість, акцизного збору та інших податків і зборів;
- податкові органи – стосовно податків і зборів, які справляються до бюджетів та державних цільових фондів;
- органи Пенсійного фонду України – стосовно збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;
- органи фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування – стосовно внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у межах компетенції цих органів, встановленої законом [2].

У податковому Кодексі визначено два органи контролю – це органи ДПС і органи державної митної служби.

Форми податкового контролю, як засоби вираження його змісту, можна поділити на реалізацію державного податкового контролю, обумовленого імперативністю податків (різні види перевірок державними контролюючими органами) та на реалізацію державного податкового контролю, обумовленого контрольною функцією податків (спостереження, моніторинг, одержання й обробка надходжень від заданих параметрів, аналіз і оцінка прийнятих рішень в області оподаткування, в тому числі нормативних актів та ін.) [1].

Податкові перевірки бувають камеральними та документальними. Камеральні перевірки проводяться податківцями на стадії приймання від платників податків декларацій і податкових розрахунків, тобто без виїзду на підприємство. Документальні перевірки проводяться за документами на підприємствах [4]. Вони бувають плановими та позаплановими.

Податкові органи проводять документальні невиїзні перевірки, які ще називають камеральними, а також планові та позапланові виїзні перевірки.

Плановою виїзною перевіркою вважається перевірка платника податків щодо своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати ним податків та зборів, яка передбачена у плані органу роботи ДПС і проводиться за місцезнаходженням такого платника податків чи за місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така планова виїзна перевірка. Ця перевірка проводиться за сукупними показниками фінансово-господарської діяльності платника податків за письмовим рішенням керівника відповідного органу державної податкової служби не частіше одного разу на календарний рік.

Позаплановою виїзною перевіркою вважається перевірка, яка не передбачена в планах роботи органу ДПС і проводиться за наявності хоча б однієї з таких обставин:

1) за наслідками перевірок інших платників податків виявлено факти, які свідчать про порушення платником податків законів України про оподаткування, валютного законодавства, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит органу ДПС протягом десяти робочих днів з дня отримання запиту;

2) платник податків подав у встановленому порядку скаргу про порушення законодавства посадовими особами органу ДПС під час проведення планової чи позапланової виїзної перевірки, в якій вимагає повного або часткового скасування результатів відповідної перевірки;

3) платником податків не подано в установлений строк податкову декларацію або розрахунки, якщо їх подання передбачено законом;

4) проводиться реорганізація (ліквідація) підприємства;

5) стосовно платника податків у порядку, встановленому законом, податковою міліцією заведено оперативно-розшукову справу, у зв'язку з чим є потреба у проведенні позапланової виїзної перевірки фінансово-господарської діяльності такого платника податків та ін.

Позапланова виїзна перевірка може здійснюватися лише на підставі рішення суду [1].

Тривалість планової виїзної перевірки не повинна перевищувати 30 робочих днів для великих підприємств, 10 робочих днів – для малого підприємництва і не більше 20 робочих днів для інших платників податків. Тривалість позапланової виїзної перевірки повинна тривати не більше 15 робочих днів для великих підприємств, не більше 5 робочих днів для малого і не більше 10 робочих днів для інших платників податків. Продовження термінів проведення планової виїзної перевірки можливе лише за рішенням суду на термін не більше 15 робочих днів для великих підприємств, не більше 5 робочих днів для малих і не більше 10 робочих днів для інших платників податків. Продовження проведення позапланової виїзної перевірки становить не більше 10 робочих днів – для великих, не більше 2 робочих днів – для малих і не більше 5 робочих днів для інших платників податків.

Проведення перевірок органами ДПС не повинно порушувати нормального режиму роботи платників податків.

Кодексом України про адміністративні правопорушення за різні порушення передбачено накладання адміністративних штрафів. Податківці складають протоколи про виявленні адміністративні правопорушення, а рішення про штрафи приймає суд.

Отже, податковий контроль є самостійним напрямком державного фінансово-економічного контролю, який має чітко визначену мету, предмет, завдання, об'єкт, суб'єкт і реалізується шляхом ведення обліку платників податків, інформаційно-аналітичного забезпечення, перевірок та експертиз. Основне призначення податкового контролю полягає у забезпеченні суворого

контролю за дотриманням норм податкового законодавства щодо сплати податків і зборів.

Література:

1. Лебедзевич Я. В. Теоретико – організаційні засади податкового контролю // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №2. – С. 342-346.
2. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010р. – №2756-VI.
3. Пухальська Г. В., Литвинчук Т. В. Податковий контроль в Україні в контексті проекту податкового кодексу // Вісник ВХНУ. – 2010. – №5. – С.177-181.
4. Сук Л. Податковий контроль //Бухгалтерія в сільському господарстві.– 2008. – №3. – С. 2-5.

ст. викл. Полеся В.М., студентка Качур О.А.
Вінницький національний аграрний університет

МАРКЕТИНГОВЕ ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто завдання маркетингових досліджень та планування в діяльності підприємства

Планування як особлива форма діяльності, змістом якої є розробка, узгодження і контроль за ходом виконання плану організації щодо виробництва та реалізації продукції, яка затребувана на ринку, використовується на українському ринку підприємництва, починаючи з 90-х років.

План підприємства (іншими словами – бізнес-план) включає в себе такий розділ, як планування маркетингу, який відображає стратегію маркетингу, прийняту на підприємстві, шляхи реалізації продукції чи послуг, способи залучення нових клієнтів, методи проведення рекламних кампаній і т.ін. Тому план маркетингу – це «маршрутна карта», яка визначає напрям саме маркетингової діяльності компанії на конкретний період часу.

Планування маркетингу – це логічна послідовність окремих видів діяльності і процедур з постановки цілей маркетингу, вибору стратегій маркетингу і розробки заходів по їх досягненню за певний період, тобто це діяльність по розробці окремих видів плану маркетингу [4].

Мета планування маркетингу – зменшення маркетингових ризиків за рахунок зниження невизначеності умов діяльності і концентрації ресурсів на найбільш перспективних напрямках. Предметом маркетингового планування є вивчення можливостей використання в практичній діяльності маркетингових прогнозів, проектів програм і планів, розробка методології та методики розв'язання різноманітних проблем маркетингового планування, а також організації його розробки і здійснення [1].

Об'єктом маркетингового планування є діяльність господарюючих суб'єктів з позиції їх діяльності, що пов'язує суб'єкта із структурами в зовнішньому середовищі та щодо використання, купівлі, продажу, впливу на

продукцію та послуги. Щоразу, коли обговорюється, що запропонувати, кому, коли, де, як і за якою ціною – відбувається маркетинговий процес.

Маркетингова політика підприємства може включати чотири розділи:

- 1) товарну політику – комплекс маркетингових заходів та дій по впливу на ринок, направлених на підвищення конкурентних позицій фірми;
- 2) цінову політику – комбінацію різних видів цінової поведінки на ринку, визначення цінової стратегії і цінової тактики;
- 3) збутову політику – планування і формування каналів збуту товарів;
- 4) політику просування – планування та здійснення комплексу заходів, направлених на просування товару на ринок (реклама, гарантійне обслуговування).

Маркетингова політика – документ, в якому прописаний комплекс рішень про взаємодію цінової політики компанії з методами прямого або непрямого стимулювання збутової політики компанії [1].

Без надання маркетингового характеру управлінню бізнес-процесами практично неможливо досягти ринкових успіхів. Саме це зумовлює необхідність і поширення маркетингового стилю управління, основними ознаками якого є такі:

- 1) надання першочергової уваги проблемі виявлення і врахування потреб та інтересів споживача – поточних і перспективних;
- 2) постійний аналіз і врахування комплексу факторів, що впливають на умови діяльності компанії;
- 3) спрямованість на постійне використання комплексу маркетингових комунікацій зі споживачами;
- 4) висування на ключові позиції управлінців, які відповідають за розробку і реалізацію маркетингової стратегії і політики компанії [3].

Розробка стратегій маркетингу повинна бути певним чином організованою. Основою для розробки стратегій є план маркетингу. Існують два види планів маркетингу: план маркетингу товару і стратегічний план маркетингу.

План маркетингу товару визначає стратегію маркетингу одного товару або послуги, як правило, протягом одного року. Стратегічний план маркетингу визначає орієнтири довготривалого росту компанії і весь набір товарів, який вона буде пропонувати (номенклатуру товарів компанії), звичайно на п'ять років. Стратегічне планування – це послідовність етапів, в ході яких розробляється стратегічний план і визначається цільовий ринок, форми торгівлі і способи побудови стійких конкурентних переваг [3].

Під час складання бізнес-плану необхідно враховувати, що фірми можуть проводити маркетингові дослідження для різних цілей: власних потреб; власних потреб і для потреб клієнтів; потреб окремих клієнтів тощо. Маркетингові дослідження першого виду проводяться виробничими підприємствами, гуртовими компаніями, організаціями сфери послуг, торговими асоціаціями. Вони використовують результати маркетингових досліджень для прийняття управлінських рішень, що стосуються кожного з етапів маркетингової діяльності – вибору ринкового сегмента, розробки

товарів, вибору каналів розподілу, системи просування.

До другої групи входять організації, що проводять маркетингові дослідження для власних потреб і одночасно як експерти – для клієнтів. Типовим прикладом таких організацій є рекламні агентства.

Суб'єкти третьої групи, до якої входять консалтингові фірми, займаються збором маркетингової інформації для замовників, що є їхньою спеціалізацією.

У маркетинговому розділі бізнес-плану повинно бути висвітлено, як мінімум, три моменти: початковий стан підприємства; бажаний стан і найефективніший шлях досягнення мети.

Розроблена концепція проекту дає змогу інвестору прийняти точне й обґрунтоване інвестиційне рішення стосовно досліджуваних об'єктів, що може бути не тільки фінансовим орієнтиром для інвестора, але і технічним завданням для архітектурного проектування об'єкта [2].

Своєю чергою, якість розроблених концепцій має ґрунтуватися на системному підході, що складається з таких основних розділів: комплексного вивчення макроекономічних чинників; комплексного вивчення ринку та самого об'єкта інвестиційного дослідження; визначення найкращого варіанта інвестування; визначення концептуальних технічних і економічних показників проекту; визначення параметрів економічного оточення; визначення витратних і дохідних складових проекту; оцінки ризиків проекту; проведення фінансового аналізу й оцінки ефективності проекту.

Таким чином, прибутковість підприємства залежить від багатьох факторів, пов'язаних з функціонуванням як мікро-, так і макроекономіки. Всі ці фактори тісно взаємодіють між собою. Але головна складова підвищення ефективності підприємства – це орієнтація на ринок, на попит, на задоволення інтересів споживачів. У цьому процесі динамічну роль повинна виконувати оптимально розроблена й реалізована програма маркетингу. Отже, маркетинговий розділ має розроблятися з урахуванням забезпечення життєздатності проекту, тобто здатності підприємства домогтися успіху на ринку. Тому завданням маркетингових досліджень є довести, що запланована в бізнес-плані продукція або послуги мають ринок збуту. Особливо важливою є оцінка конкурентоспроможності цього підприємства на основі дослідження основних конкурентів, їх слабких і сильних сторін, досягнутого ними рівня технології і стратегії маркетингу, а також можливої їх реакції на появу на ринку нового конкурента.

Література:

1. Бронська О. Ю. Основи маркетингової політики у складі економічної політики підприємства // Луганський національний аграрний університет. – 2010. – №5. – С. 22-30.
2. Вовчак О. Д. Маркетинг як важливий чинник здійснення інвестицій // Національний університет «Львівська політехніка». – 2009. – №7. – С. 15-21.
3. Сарай Н. І. Сучасні аспекти маркетингового стилю управління підприємством // Економіка підприємств та галузей. – 2010. – №9. – С. 3-13.
4. Семенюк С. Маркетингове планування діяльності підприємств // Проблеми мікро- та макроекономіки в Україні. – 2010. – №1. – С. 84-92.

*к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Петрук М.С.
Вінницький національний аграрний університет*

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

*Ефективне здійснення фінансових ресурсів є високим етапом виконання,
розвитку сільськогосподарських підприємств*

В нових умовах суттєво зросла роль та значимість фінансових ресурсів у відтворювальному процесі. Це обумовило необхідність перенесення рішень в управлінні з виробничої на фінансову діяльність підприємства.

Управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств широко вивчаються вітчизняними авторами. Результати досліджень О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, П.А. Лайка, П.Т. Саблука, В.П.Ситника, А.В. Чупіса стали вагомим внеском в теорію та методологію управління фінансами підприємств аграрного сектору економіки.

Нормальне функціонування та економічний розвиток сільськогосподарських підприємств пов'язані із здійсненням основної (операційної) та інвестиційної діяльності. При цьому основна діяльність носить перманентний характер, а інвестиційна здійснюється регулярно.

Для розв'язання проблем формування і використання фінансових ресурсів підприємств, потрібна політика держави щодо розвитку підприємництва та підвищення показників національної економіки, яка б спиралася на інтереси основних суб'єктів підприємницької діяльності, відповідала потребам основної частини населення і відображала реальний стан у розв'язанні соціально-економічних проблем у країні [1, С. 273].

Для ефективного функціонування окремого підприємства важливо визначити необхідну потребу в ресурсах, та забезпечити структуру джерел її формування і використання.

Впровадження всіх форм власності значно зменшила участь держави у перерозподілі фінансових ресурсів, що призвело до зменшення інвестиційної активності в цілому. Так, обсяг капітальних затрат упродовж 2005-2009 років скоротився на 62,8% Централізовані капіталовкладення становили на кінець періоду 24,8% від загального їх обсягу.

Ефективне формування та використання ресурсів підприємства викликає потребу оцінки ефективності фінансових проектів на рівні окремих підприємств. При оцінці ефективності джерел і використання ресурсів важливо оцінити терміни та обсяги вкладених фінансових ресурсів і отриманого прибутку [2, С. 732].

З таблиці 1 видно, що за останні два роки на підприємстві зменшилась сума грошових коштів на 99 тис. грн., це є негативним явищем. Зменшення суми власного капіталу на 70% зумовлене зменшенням статутного капіталу у зв'язку з реорганізацією. Збільшення суми довгострокових зобов'язань на 3402 тис. грн. говорить про зменшення платоспроможності підприємства, в той час

як короткострокові зобов'язання відсутні. Відбулося також зниження суми кредиторської заборгованості.

Тепер розглянемо наявність фінансових ресурсів на прикладі ДП ДГ «Бохоницьке», що знаходиться у Вінницькому районі за 2008-2009рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Наявність фінансових ресурсів за 2008-2009 рр., тис. грн.

Показники	2008 р.	2009 р.	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1. Власні кошти:				
- грошові кошти і їх еквіваленти	139,0	40,0	-99,0	0,3
- дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	27,0	9,0	-18,0	0,3
- власний капітал	16504,0	12246,0	-4258,0	0,7
2. Залучені ресурси:				
- інші довгострокові зобов'язання	-	3402,0	3402,0	-
- короткострокові кредити банків	-	-	-	-
3. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	38,0	9,0	-29,0	0,2

Розглянемо показники ефективності використання фінансових ресурсів ДП ДГ «Бохоницьке», за 2008 - 2009 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

Показники ефективності використання фінансових ресурсів за 2008-2009 рр.

Показники	2008 р.	2009 р.	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	14,0	9,0	-5,0	0,6
2. Середня дебіторська заборгованість	58,0	36,0	-22,0	0,6
3. Середня кредиторська заборгованість	26,0	24,0	-2,0	0,9
4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,2	0,3	0,1	1,5
5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,5	0,4	-0,1	0,8
6. Час обороту дебіторської заборгованості	1825,0	1217,0	-608,0	0,7
7. Час обороту кредиторської заборгованості	730,0	913,0	183,0	1,3
8. Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	-	0,003	0,003	-
9. Коефіцієнт короткострокових зобов'язань	0,2	0,2	0	1,0

Проаналізувавши показники ефективності використання фінансових ресурсів на ДП ДГ «Бохоницьке», спостерігаємо зменшення суми чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, середнього значення кредиторської і дебіторської заборгованості. Збільшення коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості є негативним явищем. Збільшення його на 0,1 призвело до негативною збільшення терміну обороту дебіторської заборгованості на 608 днів, а коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, навпаки, зменшився. Його зменшення на 0,1 призвело до зменшення терміну обороту кредиторської заборгованості на 183 дні [3, С. 384].

Ефективність фінансування підприємства визначається стратегією формування ресурсів, що залежить від форми власності, виду діяльності територіального розміщення та інших факторів впливу. Збільшення частки власних фінансових ресурсів щодо позичених та залучених ресурсів дає змогу зробити висновок про зростання фінансової незалежності підприємства.

Отже, функціонування ринкової економічної системи в Україні можливе за умови зростання ефективності використання фінансових ресурсів. Фінанси займають особливе місце в економічних відносинах. Їхня специфіка виявляється в тому, що вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільний характер і відбивають формування і використання різноманітних видів доходів і нагромаджень суб'єктів господарської діяльності сфери матеріального виробництва, держави й учасників невиробничої сфери, а також контролюють, регулюють та стимулюють діяльність підприємства.

Література:

1. Заїнчковський А.О. Економіка підприємств харчової промисловості // Київ: Урожай. – 2007. – С.27 - 275.
2. Климко Г.Н. Основи економічної теорії // Київ: Знання. - 2008. - С. 742 - 745.
3. Нікбахт Е. І Гропеллі А. Фінанси // Київ: Основи. – 1992. – С. 382 - 386.
4. Овалюкона І. В. Економіка АПК. – 2009. – №5. – С. 29 - 45.
5. Покотилук А. О. Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 33 - 37.

доц. Янчук В.І., студент Гайовик М.О.
Вінницький національний аграрний університет

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА СТОВ «МАЛІ КРУШЛИНЦІ»

У статті розглянуто основні аспекти вдосконалення методики обліку основних засобів на прикладі СТОВ «Малі Крушлинці»

Вступ. Перехід до ринкової системи господарювання неможливий без вирішення питання підвищення ефективності використання основних фондів і виробничих потужностей. Від вирішення цієї проблеми залежить місце

підприємства в економіці, його фінансовий стан, конкурентоздатність на ринку. Технічний рівень, якість, надійність, довговічність продукції залежать від якісного стану техніки й ефективного її використання, що визначає ефективність виробництва. Це обумовлює актуальність теми даної роботи.

З огляду на важливість необоротних активів для господарської діяльності підприємства питання їх обліку потребує постійних вдосконалень та уваги облікових працівників. Серед багатьох розроблених вітчизняними та іноземними науковцями заходів щодо поліпшення стану обліку основних виробничих фондів для управління підприємством лише деякі є застосованими.

Мета дослідження. Розглянути практику ведення обліку на СТОВ «Малі Крушлинці» та надати фундаментальні пропозиції щодо удосконалення обліку основних засобів.

Аналіз публікацій. Учені-економісти завжди приділяли велику увагу дослідженню методики обліку основних засобів. Зокрема, ці питання висвітлені в працях Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, С. Ф. Голова, М. В. Кужельного, В. В. Сопко. Незважаючи на значні досягнення і напрацювання, ціла низка питань залишилась невирішеною. Зокрема, вимагає удосконалення чинна методика обліку основних засобів на підприємстві.

Основна частина. У сучасних умовах господарювання користувачі прагнуть одержати релевантну інформацію про стан і використання основних засобів. Таку інформацію має надавати бухгалтерський облік. Тим часом облік і фінансова звітність не завжди надають реальні дані про основні засоби, через що втрачають свою корисність для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Основними причинами такої ситуації є слабка методична розробка нормативних документів, що регулюють облік основних засобів, а також формування підприємствами необґрунтованої облікової політики. Крім того, вплив податкового законодавства суттєво знижує реальність даних щодо основних засобів.[2]

Методика обліку основних засобів повинна бути організованою як цілісна, єдина система взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому основними шляхами її удосконалення визначені наступні:

- вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію завдань, поставлених перед обліком основних засобів;
- розробка та запровадження удосконалених форм носіїв облікової інформації, найбільш адаптованих до структури, змісту та характеру інформації;
- розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань;
- розробка та запровадження раціональної технології вирішення облікових завдань, що забезпечить злагоджене функціонування облікового

механізму.[3]

Інформаційною основою усіх облікових, аналітичних і контрольних процедур є облікова інформація, тому першочерговим завданням удосконалення організації обліку є формування складу та визначення змісту показників, які доцільно відображувати, обробляти та узагальнювати у системі обліку.

Проведене дослідження показало, що на вибір облікових показників впливають чинники протилежного характеру. З одного боку, склад інформації повинний бути достатнім, щоб забезпечувати не лише потреби обліку, але й інших функцій управління (планування відновлення основних засобів за їх матеріально-речовим складом і кількістю об'єктів, аналізу використання об'єктів і контролю за їх збереженням), що використовують облікову інформацію. Але з іншого – одержання надмірної, надлишкової інформації збільшує вартість облікових робіт і перенасичує облік непотрібними показниками. Це як уповільнює одержання необхідної інформації, так і ускладнює розробку оптимальних рішень, тому факти господарського життя підлягають реєстрації лише у тому обсязі, який дозволяє здійснювати управлінський вплив на господарські процеси. Критерієм вибору оптимального обсягу та складу інформації, яка формується у системі обліку, повинний стати економічний ефект, який отримано від використання цієї інформації, тобто її важливість, цінність, корисність для процесу управління, тому при формуванні показників документів необхідно виходити із завдань, поставлених суб'єктами господарювання та системи державної та внутрішньогосподарської звітності, у формах якої відображається інформація щодо основних засобів.

Документування операцій з руху основних засобів, облікову реєстрацію та складання звітності необхідно організувати як системну послідовність логічно взаємопов'язаних між собою операцій облікового процесу, підпорядкованих потребам управління, забезпечивши при цьому єдність підходів при формуванні показників документів, облікових реєстрів і форм звітності, їх послідовність і наступність. Існуючий пакет первинних документів, які застосовують при документальному оформленні операцій з основними засобами, досить місткий, але окремі операції не знайшли документального підтвердження, а форми деяких первинних документів уже застарілі й немає необхідності в їх застосуванні.[1]

Висновки. Отже, для подальшого вдосконалення організації обліку основних засобів на СТОВ «Малі Крушлинці» можна запропонувати:

1. Керівництву підприємства посилити контроль за своєчасністю надходження у бухгалтерію господарства первинних документів.
2. До робочого плану рахунків внести нові субрахунки для окремого обліку амортизації основних засобів виробничого та невиробничого призначення:
 - 131.1. Знос основних засобів виробничого призначення
 - 131.2. Знос основних засобів невиробничого призначення
3. Розрахунок амортизаційних відрахувань проводити у Зведеній відомості нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних

матеріальних активів за формою № ОЗСГ-7.

4. При обліку ремонтів основних засобів керуватися положеннями стандарту 7, яким передбачено:

- витрати на ремонт основних засобів відносити на витрати діяльності;
- витрати на поліпшення основних засобів відносити у збільшення їх первісної вартості з наступним нарахуванням амортизації.

5. Здійснити поступовий перехід СТОВ «Малі Крушлинці» до більш сучасних та оновлених програм бухгалтерського обліку.

Таким чином, теоретичні і практичні засади організації обліку основних засобів необхідно удосконалювати у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання.

Література:

1. Власюк Г. В. Проблеми організації бухгалтерського обліку та шляхи їх вирішення // Держава та регіони. Серія. Економіка та підприємництво. – 2009. – № 6. – С. 41-45.

2. Максименко О. В. Проблемні питання обліку основних засобів // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2010. – № 3. – С. 256-261.

3. Островерха Р. Е. Шляхи удосконалення організації обліку основних засобів // Науковий вісник національного університету ДПС України. – 2009. – № 4. – С. 133-140.

к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Заремба Н.В.

Вінницький національний аграрний університет

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ

Розглянуто сутність та особливості проведення податкового контролю

В нинішніх умовах економічного зростання більшість підприємств прагне забезпечити ефективність і прибутковість своєї діяльності за рахунок використання ресурсів з максимальною віддачею та з понесенням мінімальних витрат. Різноманітність податків і складність обчислення податкових баз зумовлює застосування податкового аудиту, який є важливим інструментом, що забезпечує зниження податкових витрат. Крім того, проведення податкового аудиту дозволяє не тільки зробити висновок щодо правильності нарахування податкових зобов'язань, але й мінімізувати податкові ризики й потенційні санкції за порушення податкового законодавства, що справляють істотний вплив на загальний фінансовий стан організації. Тому податковий контроль має величезне значення як для організацій, і забезпечення його ефективності є

основним завданням податкових аудиторів.

Кризові явища, які виникають в українській економіці призводять до кризи суспільного сектору, що є причиною збільшення порушень податкового законодавства. Високі податки зумовлюють приховування підприємцями своїх реальних доходів, криміналізації виробництва, маніпуляції з готівковими та безготівковими розрахунками, завуальованість справжнього виду діяльності з метою уникнення оподаткування. Саме проведення податкового контролю дасть можливість зменшити прояви даних правопорушень.

Податковий контроль являє собою самостійний напрям державного фінансово-економічного контролю, який має свою мету, завдання, об'єкти, суб'єкти, види та інструментарій здійснення.

Основною метою сучасного податкового контролю в Україні є постійне наповнення дохідної частини державного бюджету, а його предметом – перевірка повноти формування бази оподаткування діяльності суб'єктів господарювання податками та зборами і своєчасності їх перерахування до бюджету.

У Податковому кодексі зазначено, що податковий контроль – це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю за правильністю нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [1]. На думку Пухарської Г.В. та Литвинчук Т.В., наведене трактування податкового контролю не розкриває його сутності. Тому автори пропонують по - іншому трактувати значення податкового контролю. Податковий контроль – це самостійний вид державного фінансового контролю, спрямований на забезпечення додержання податкового та іншого законодавства платниками податків, виявлення, ліквідацію та попередження податкових правопорушень.

Завданнями податкового контролю є:

- перевірка повноти нарахування та своєчасності сплати податків і зборів до бюджету та державних цільових фондів;
- контроль правильності визначення бази оподаткування;
- перевірка правомірності застосування податкових пільг за податками і зборами;
- контроль своєчасності подання до органів ДПІ податкової звітності за податками і зборами;
- аналіз податкових надходжень;
- виявлення, усунення та попередження порушень чинного податкового законодавства.

З точки зору організації податкового контролю можна виділити його об'єкти і суб'єкти. Об'єктом податкового контролю виступає діяльність платників податків (юридичних і фізичних осіб, які пройшли реєстрацію у органах ДПС), податкові агенти та представники платника податку.

Суб'єктами податкового контролю виступають контролюючі органи.

Згідно Податкового кодексу України визначено два органи контролю:

- органи ДПС – щодо податків, які справляються до бюджетів та державних цільових фондів, а також стосовно законодавства, контроль за дотриманням якого покладається на органи державної податкової служби;

- органи державної митної служби – щодо мита, акцизного збору, ПДВ, інших податків, які відповідно до податкового законодавства справляються у разі ввезення (пересилання) товарів і предметів на митну територію України або територію спеціальної митної зони або вивезення (пересилання) товарів і предметів з митної території України або спеціальної митної зони [3].

Проведення податкового контролю здійснюється за наступними етапами:

- 1) попередній аналіз;
- 2) планування контролю;
- 3) здійснення перевірки;
- 4) завершальний етап контролю;
- 5) реалізація й контроль за виконанням матеріалів перевірки.

На етапі попереднього аналізу здійснюється вивчення обліку платників податків у податковому органі, податкові декларації, порівнюються динаміка даних про нарахування й сплату податків, аналіз розвитку підприємства, аналіз основних показників підприємства.

На етапі планування контролю здійснюється відбір необхідних даних про платника податків, відбір об'єктів для проведення перевірки, підготовка планів і графіків перевірок, визначаються джерела інформації, методичні прийоми контролю, відповідальні за проведення та результати контролю [4].

Тимченко О.М. зазначає, що податковий контроль – це діяльність з проведення документальних перевірок, повноти та правильності нарахування податків та інших обов'язкових платежів, результатом діяльності якого є: виявленні порушення податкового законодавства, помилки платників у веденні обліку та обчисленні сум податкових платежів, що підлягають сплаті до бюджету. На його думку, ефективність податкового аудиту визначається за допомогою сум донарахувань податків при здійсненні документальних перевірок у співвідношенні із витратами, що призвели до даного результату.

Наприклад, ефективність однієї перевірки визначається шляхом відношення донарахованих сум податків (тобто вони включають як занижені податки, так і штрафні санкції і пеня) із кількістю проведених перевірок. Співставляючи суму донарахувань із чисельністю аудиторів та їх фондом оплати праці можна визначити ефективність за ознакою продуктивності та окупності. А, співставивши кількість проведених перевірок до чисельності аудиторів, то отримуємо показник, який визначає ефективність контролю за критерієм інтенсивності. Проте, автор виділяє, що про результат діяльності підрозділів податкового контролю можуть свідчити лише виявленні суми прихованих та занижених податків[5].

Отже, слід відзначити, що проведення масової роз'яснювальної роботи, проведення профілактичних заходів здійснення глибокого аналізу економічної ситуації та оперативного вживання необхідних застережних заходів дасть можливість реалізувати великий регулюючий, стимулюючий і перерозпо-

дільний потенціал оподаткування і забезпечить ефективність податкового контролю.

Література:

1. Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 № 2856 - VI.
2. Глущенко В. В, Риженко І.Є. Вектори розвитку податкового аудиту в Україні / В.В. Глущенко, І.Є. Риженко // Фінанси України. – 2010. – №1. – С. 46 -53.
3. Пухальська Г.В., Литвинчук Т.В. Податковий контроль в Україні в контексті проекту Податкового кодексу/ Г.В. Пухальська, Т.В. Литвинчук. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №5, Т.3 – С. 177 - 180.
4. Ткаченко І.В., Кашина О.В., Мелешко М.М. Особливості державного податкового контролю та зарубіжний досвід розвинених європейських країн. / І.В. Ткаченко, О.В. Кашина, М.М. Мелешко // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. – 2009. - №5 (59). – С. 224 - 228.
5. Тимченко О.М. Ефективність податкового аудиту/ О.М. Тимченко // Економіка та держава. – 2009. – №3. – С. 19 - 22.

асистент Коваль Н.І., студентка Маланчук Я.А.
Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІЗ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах модернізації сучасного українського суспільства під впливом системних ринкових перетворень особливу актуальність в управлінні організаціями набуває проблема кадрової політики спрямованої на задоволення потреб організації у кваліфікованій робочій силі

На кожному підприємстві важливе місце займає питання праці і її оплати. Актуальною задачею являється аналіз використання трудових ресурсів, основною метою якого являється вивчення показників ефективності ресурсів праці та їх впливу на результати діяльності підприємства, виявлення резервів виробництва та факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства. Основою ефективного розвитку підприємства є виявлення трудових резервів та залучення їх до виробництва. Важливу роль у розгляді даного питання належить таким відомим вченим, як Щокін Г.В., Заводський Й.С., Балановський Т.І., Юрчишина В.В., Грішнова О.А., Гурне В., Дмитренко Г.А., Дорогунцов С.І., Магура М.І.

Кадровому потенціалові підприємства належить провідна роль у розв'язанні науково-технічних, організаційних та економічних завдань щодо досягнення накреслених результатів господарювання. Ступінь забезпечення підприємства робочою силою та раціональне її використання значною мірою визначають організаційно-технічний рівень виробництва, характеризують ступінь використання техніки і технології, предметів праці, створюють умови для високої конкурентоздатності та фінансової стабільності.

Вихідним моментом для оцінювання і прийняття рішень у галузі кадрового потенціалу є аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами й ефективності їх використання. Слід зауважити, що з переходом до ринкової економіки аналіз трудових відносин набирає щораз більшої ваги, оскільки робоча сила має вартісну оцінку, та є конкурентною на ринку праці. Це розширює межі аналітичних досліджень, критеріями оптимізації трудових відносин стають не лише економічні, а й соціальні параметри. Економічні й соціальні гарантії праці, з одного боку, і жорсткі умови трудової діяльності, з іншого, формують сферу глибоких аналітичних досліджень кадрового потенціалу підприємства.

При аналізі кадрового потенціалу вирішують наступні завдання:

- оцінюють трудовий потенціал підприємства і його підрозділів;
- визначають ступінь відповідності загальноосвітнього і кваліфікаційного складу кадрів та їх структури до сучасного науково-технічного рівня виробництва і його організації;
- встановлюють забезпеченість виробництва кадрами;
- визначають ступінь обґрунтованості завдань з підвищення продуктивності праці та зниження трудомісткості продукції;
- виявляють резерви підвищення продуктивності праці.

Аналіз чисельності і структури працюючих починають з оцінюванню їх відповідності трудомісткості виробничої програми та встановлення відхилень фактичної чисельності проти розрахункової чи проти минулого періоду. При цьому окремо виділяють склад і структуру персоналу основної діяльності.

Важливими характеристиками зміни чисельності і структури робітничих кадрів є:

а) відносне скорочення приросту чисельності працюючих стосовно зростання обсягу виробництва та фінансових результатів господарської діяльності;

б) підвищення частки робітників у складі персоналу основної діяльності як передумова зростання продуктивності його праці.

Разом з цим, велике значення приділяють аналізу забезпеченості підприємства кваліфікованими кадрами та надлишку чи нестачі робітників у провідних виробничих підрозділах за професіями і спеціальностями. Періодичний аналіз професійного складу робітників має важливе значення для поліпшення технічного процесу і дає змогу виявити нестачу чи надлишок робочої сили за тією чи іншою професією, спеціальністю та проводити оперативні заходи щодо поліпшення професійного складу кадрів робітників. Аналіз професійного складу способом порівняння необхідної і фактичної чисельності робітників за кожною професією.

Найповніше затрати праці характеризуються через витрати нормованого робочого часу на випуск продукції у норма-годинах. Вони використовуються для характеристики продуктивності праці у цехах, на дільницях, а у певних випадках – по підприємству в цілому.

Управління кадрами – це багатогранний та складний процес, який має свої специфічні особливості та закони. В загальному вигляді під управлінням

кадрами розуміють цілеспрямовану діяльність керівного складу підприємства, керівників та спеціалістів підрозділів системи управління кадрами, котрі включають розробку концепції та стратегії кадрової політики, принципів та методів управління кадрами.

Управління кадрами на практиці включає до себе формування системи управління кадрами, планування кадрової роботи та розробку оперативного плану кадрової роботи, проведення маркетингу кадрів підприємства, визначення кадрового потенціалу підприємства та потребу його у персоналі.

Література:

1. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. – К.: Вид-во «Лібра». – 2004. – 704 с.
2. Сурков С. Соціально-психологічні моделі в аналізі трудової мотивації працівників // Питання економіки. – 2004. - №8 – С. 92-102.
3. Гриньова В.Н., Пигарьов В.П. Теоретичні та методичні мотивації праці персоналу // Управління розвитком: Збірник наукових статей. Харків: ХДЕУ, 2003. – с.16-22.

к.е.н., доцент Мулик Т.О., студент Войтенко О.А.
Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто основні підходи до аналізу інвестиційно-фінансової діяльності підприємств, а також запропоновано основні показники та складові процедури оцінки результатів інвестиційно-фінансової діяльності підприємств

Більша частина інформації, що використовується в аналізі, має форму показників, причому глибина аналізу та обґрунтованість висновків і заходів за його результатами значною мірою залежать від добору показників. Показники можуть давати кількісні та якісні характеристики різних аспектів господарської діяльності підприємства або окремих економічних явищ і процесів, залежно від мети і змісту аналізу, глибини вивчення відповідних об'єктів і процесів. В основі аналітичних висновків лежить відповідність фактичного результату діяльності підприємства його плановому або нормативному значенню.

Результатом інвестиційної діяльності є отриманий чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності. Ефективність інвестиційної діяльності відображає ефективність інвестиційних проектів, що здійснюються підприємством у сфері реального та фінансового інвестування. Для визначення ефективності інвестиційної діяльності можна використовувати низку показників: термін окупності, чистий приведений дохід, коефіцієнт ефективності, індекс рентабельності і внутрішню норму доходності інвестицій. Перераховані методи

мають позитивні і негативні риси, які необхідно враховувати при визначенні ефективності інвестиційної діяльності.

Результат фінансової діяльності полягатиме у забезпеченні необхідних обсягів фінансових ресурсів та проведенні комплексу заходів щодо укріплення фінансово-економічної стабільності підприємства з урахуванням організаційно-економічних особливостей підприємства на певному етапі життєвого циклу. На ефективність фінансової діяльності впливає рентабельність операційної діяльності (оскільки остання визначає кредитний рейтинг підприємства), рівень концентрації власного і позикового капіталу, сила дії операційного важеля. Збільшення заборгованості, наприклад, може підвищити ризик погіршення ефективності діяльності підприємства, тому, здійснюючи фінансування, необхідно збільшувати частку позикового капіталу у тому випадку, якщо необхідні кошти вигідно отримати в кредит. В іншому випадку доцільніше віддавати перевагу фінансуванню діяльності за рахунок збільшення власного капіталу.

Важливість аналізу прибутку зумовлено тим, що він є джерелом нарощування власного капіталу підприємства, виплат дивідендів власникам, створення фондів підприємства тощо. За величиною прибутку підприємства та ефективністю використання визначається його рейтинг, а зростання прибутку визначає потенційні можливості підприємства, підвищує ступінь його ділової активності. Прибуток є інструментом управління діяльністю підприємства, оскільки на основі результатів аналізу прибутковості приймаються управлінські фінансові рішення, спрямовані на підвищення ефективності суб'єкта господарювання. Прибуток є якісним показником, оскільки його величина відображує зміну доходів підприємства, обсяг витрат, рівень використання ресурсів, пов'язаних з його діяльністю. Отже, прибуток синтезує всі сторони діяльності підприємства та відображує її ефективність.

Грошовий потік характеризує ступінь самофінансування підприємства, його фінансову силу, фінансовий потенціал, дохідність. На статичному рівні грошовий потік - це кількісний вираз грошей, що є у розпорядженні суб'єкта (підприємства або особи) в даний конкретний момент часу - «вільний резерв». Для інвестора грошовий потік - очікуваний у майбутньому дохід від інвестицій (з урахуванням дисконту). З погляду керівництва підприємства, на динамічному рівні грошовий потік є планом майбутнього руху грошових фондів підприємства в часі або зведенням даних про їх рух у попередніх періодах. У кожному випадку грошовий потік означає фактичний рух фінансових коштів.

Метою аналізу грошових потоків підприємства є прискорення руху грошових коштів і підвищення на цій основі оборотності активів і капіталу, а також забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Організаційно-інформаційна модель аналізу грошових потоків передбачає визначення мети і завдань, суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, інформаційного та методичного забезпечення аналізу. Методика аналізу інвестиційно-фінансової діяльності підприємства в умовах застосування сучасних інформаційних технологій, ґрунтується на визначенні основних елементів процесу дослідження руху грошових коштів і таких його наслідків,

як зміна абсолютної величини і структури економічного потенціалу підприємства, його фінансової стійкості та платоспроможності.

Як висновок, можна зазначити, що запропоновані напрями і показники аналізу інвестиційно-фінансової діяльності підприємств дозволяють сформувати висновки про результати її здійснення з позицій отримання максимальної ефективності та створення системи менеджменту підприємств, орієнтованої на досягнення економічного зростання підприємств.

Література:

1. Ареф'єва О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств: монографія / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков. - К.: Грот, 2004. - 200 с.
2. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта / И.Т. Балабанов. - 2-е изд., доп. - М.: Финансы и статистика, 2001. - 208 с.
3. Іваниенко В.В. Финансовый анализ: учеб. пособие / В.В. Іваниенко. - 2-е изд - Х.: Издательский Дом ИНЖЕК, 2003. - 178 с.
4. Стащук О.В. Грошові потоки в інвестиційній діяльності підприємств / О.В. Стащук // Фінансова система України. - Острог, 2006. - Вип. 8. - С. 488.

*доц. Шевчук О.Д., студент Ганжа Т.І.
Вінницький національний аграрний університет*

АНАЛІЗ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ З ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

У даній статті аналізується зовнішньоторговельні зв'язки Вінницької області, з'ясовано структуру зовнішньої торгівлі, визначено обсяги експортно-імпортних операцій

Постановка проблеми. За всі роки існування незалежної України, можновладці нашої держави прикладали максимум зусиль для формування ефективної системи ринкової економіки, яка б забезпечила процвітання нашої країни як в економічному, політичному, так і в соціальному напрямках. З кожним днем все інтенсивніше здійснюється процес інтеграції нашої економіки у світове господарство, тобто формується зовнішньоекономічна діяльність України в умовах глобалізації, без чого майже неможливий сьогодні розвиток ринкової економіки країни. Міжнародні зв'язки України розширюються, проявляючись у формах обміну матеріальними товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці, результатами виробничо-технічного співробітництва.

Мета статті полягає в дослідженні динаміки зовнішньоторговельного обороту товарів та послуг, визначенні регіонів Вінницької області, які найактивніше беруть участь у здійсненні зовнішньоторговельних операцій, та в з'ясуванні структури зовнішньої торгівлі Вінницької області.

Аналіз останніх досліджень. Питання аналізу експортно-імпортних операцій розглядалося таким вітчизняними вченими як: О. Коблянська, Ю. Сліпченко, В. Березовський, Г. Коблянська, О. Біленький та інші.

Виклад основного матеріалу. Формування та розвиток вітчизняної економіки багато в чому залежить від здійснення зовнішньоекономічних зв'язків, так як, наприклад, зовнішня торгівля на сьогодні є основним джерелом валютних надходжень, поповнення обігових коштів підприємств та доходів бюджету.

Тенденція зовнішньоекономічної діяльності Вінницької області за останні роки має стабільний зростаючий напрям. Серед регіонів області найбільші обсяги експорту товарів припадали на такі міста як Вінниця і Хмельник та Вінницький, Калинівський, Козятинський, Літинський, Немирівський, Піщанський та Тульчинський райони.

Найбільші імпортні надходження здійснювались у міста Вінницю, Могилів-Подільський і Хмельник та Бершадський, Вінницький, Гайсинський, Іллінецький, Немирівський і Тиврівський райони.

Зовнішньоторговельний оборот товарів та послуг за січень-червень 2010 року склав 442 млн. дол. США, що більше, ніж у січні-червні 2009 року на 76 млн. дол. А за січень 2011р. даний показник склав 55,2 млн. дол.

При цьому, визначальну роль у зовнішній торгівлі області за всі роки незалежності займає зовнішня торгівля товарами, частка якої в експорті складає 94%, в імпорті – 82%. Питома вага послуг залишається незначною – відповідно, 6 % та 18 % (рис. 1).

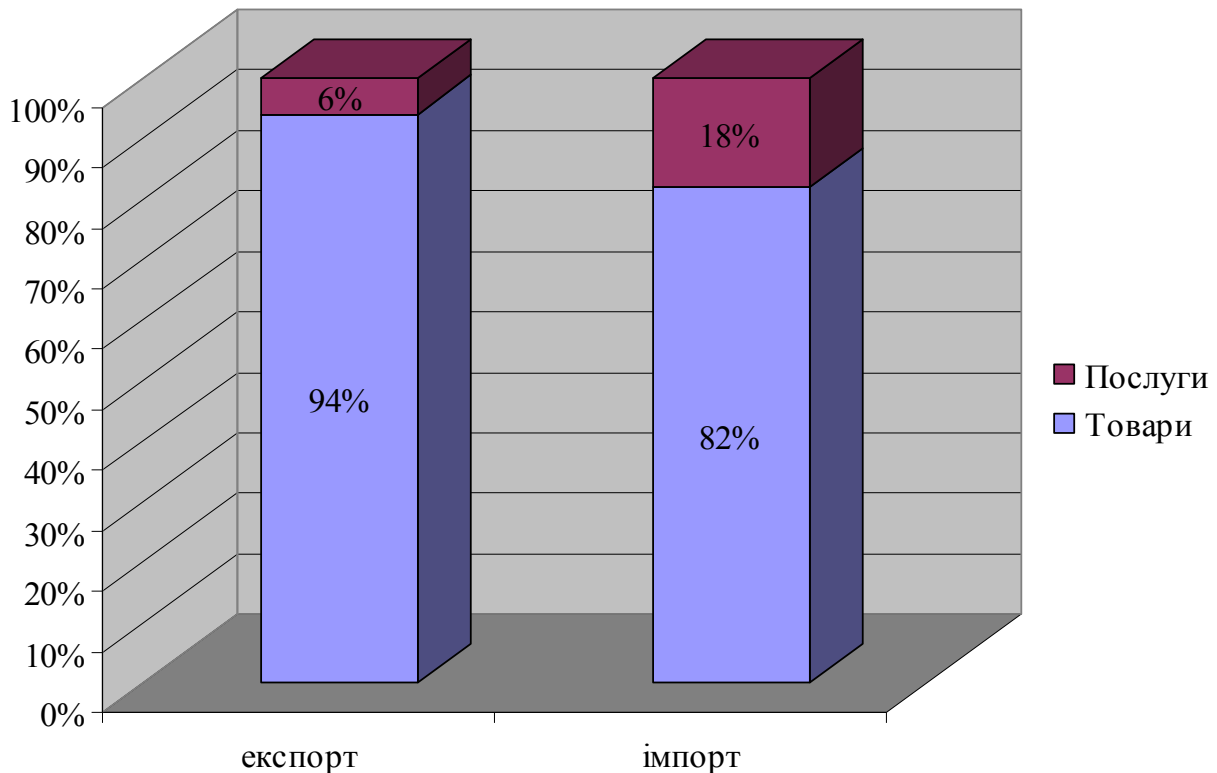

Рис. 1. Структура зовнішньої торгівлі у Вінницькій області в 2010 році

Обсяги експорту та імпорту товарів в січні-червні 2010 року становили, відповідно – 253 і 143 млн. дол., що засвідчує значну перевагу вивозу продукції, а не ввозу товарів. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами за останні роки стабільно продовжує залишатись позитивним і становить 110 млн. дол.

Зовнішньоторговельні операції з товарами суб'єкти господарювання області здійснювали з партнерами із 91 країни світу. Найбільші обсяги експортно-імпортних операцій належать Російській Федерації (98 млн. дол.), Польщі (45 млн. дол.), Білорусі (40 млн. дол.), Німеччині (33 млн. дол.), Казахстану (16 млн. дол.), Китаю (15 млн. дол.), Нідерландам та Литві (по 13 млн. дол.) і Угорщині (10 млн. дол.) (рис. 2).

В січні 2011 року Російська Федерація знову ж таки залишилась найбільшим торговельним партнером Вінниччини (31,6% експортних поставок та 19,4% імпортних надходжень). До Польщі, Білорусі, Індії, Німеччини, Молдови, Угорщини, Казахстану, Туреччини, Ірану та Азербайджану здійснювалось разом 53,2% експортних поставок. Імпортні надходження з Німеччини, Польщі, Китаю, Казахстану, Франції, Туреччини, Італії, Білорусі, Бельгії та Нідерландів разом склали 64,2 % [3].

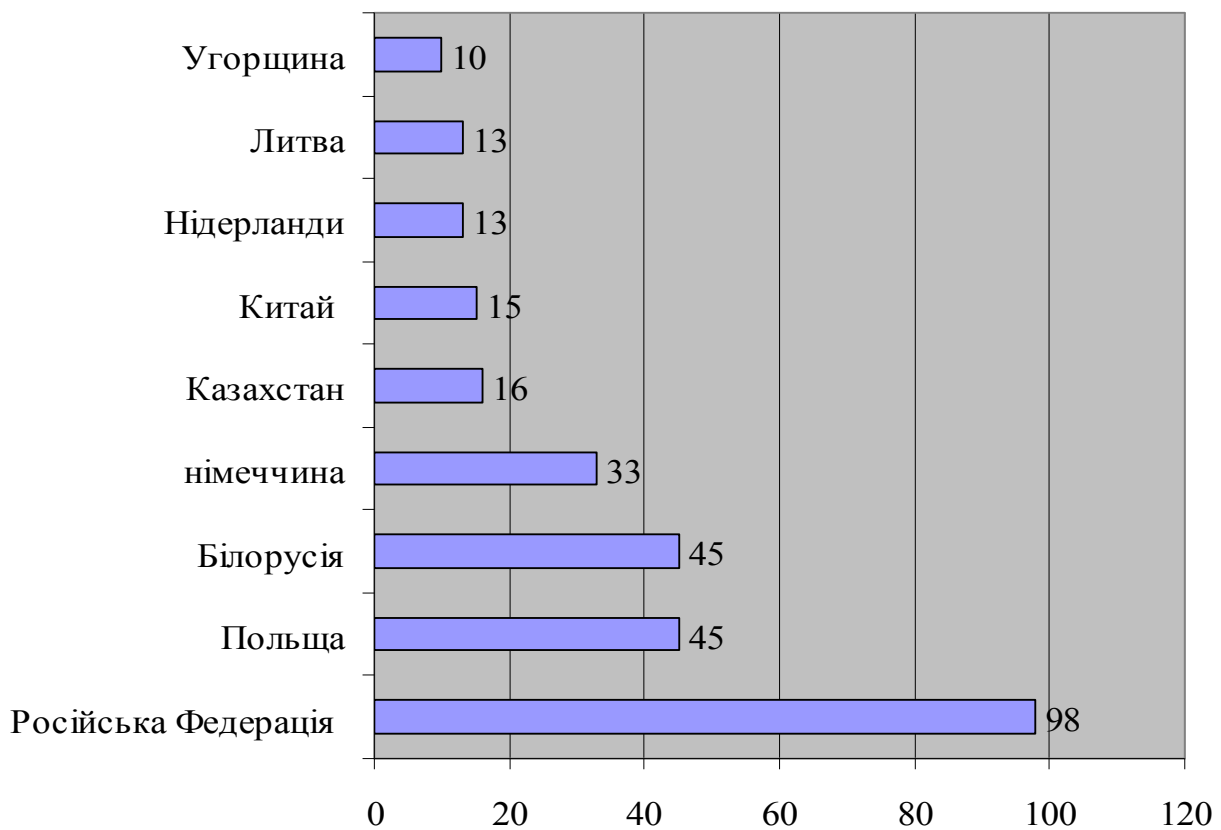

Рис. 2. Обсяги експортно-імпортних операцій у Вінницькій області в 2010 році, млн. дол.

Товарна структура зовнішньої торгівлі товарами області на протязі багатьох років залишається відносно стабільною з незначним відсотковим коливанням. Основу її складають дві групи товарів, а саме, готові харчові продукти і жири та олії тваринного або рослинного походження.

Так, іноземними резидентами в 2010 році на Вінниччині було закуплено 273 тис. дал. горілки, 79 тис. т зернових культур, 65 тис. т олії, 73 тис. м³ лісоматеріалів, 249 тис. шт. машин пральних побутових.

При цьому суб'єктами господарювання Вінниччини в 2010 році було закуплено у іноземних партнерів 36 тис. т продуктів переробки нафти, з них 17 тис. т бензинів автомобільних, 5 тис. т м'яса і субпродуктів домашньої птиці, 1 тис. т м'яса свиней, 5 тис. т прокату чорних металів, 655 тис. шт. машин пральних побутових, 578 автомобілів вантажних та 512 тракторів [2].

Зовнішньоторговельний оборот послуг у січні-червні 2010 року становив 46 млн. дол. Обсяги експорту та імпорту послуг склали, відповідно – 15 і 31 млн. дол. Підприємства Вінниччини надавали послуги резидентам із 94 країн світу, а отримували з 35 країн.

Основними споживачами послуг були Кіпр, Німеччина, Польща, Російська Федерація і Сент-Вінсент та Гренадіни. Іноземним резидентам надавались, в основному, послуги, пов'язані зі створенням програмного забезпечення (6 млн. дол.), послуги у виробництві готового одягу та хутра (5 млн. дол.) та послуги у сфері вищої освіти (1 млн. дол.).

Провідними партнерами в імпорті послуг є такі країни, як Кіпр, Польща, Німеччина, Російська Федерація, Австрія та Іспанія. Майже половина імпорту всіх послуг (18 млн. дол.) – це послуги, пов'язані з ліцензійною діяльністю. Послуги, пов'язані з діяльністю у сфері архітектури та будівництва і послуги, пов'язані з рекламою в 2010 році разом становили 10 млн. дол.

Висновки. За двадцять років незалежності України, Вінницька область здійснювала активну зовнішньоторговельну діяльність. Налагодила партнерська відносини більше ніж 90 країнами СНД, Європи, Азії, Африки тощо. За всі роки тісної співпраці наша область мала позитивне сальдо експортно-імпортних торговельних операцій, і в структурі зовнішньої торгівлі частка реалізації товарів завжди була значно вищою в порівнянні із послугами.

Література:

1. Коблянська О.І. Сучасний стан проведення експортно-імпортних операцій в Україні [електронний ресурс]: Облік і фінанси АПК – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/486/35/>
2. Рибалко С.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств області [електронний ресурс]: Головного управління статистики у Вінницькій області – Режим доступу: <http://vous.vin.ua/express/2010/08.htm>
3. Соціально-економічне становище регіону за січень-лютий 2011 року [електронний ресурс]: Головного управління статистики у Вінницькій області – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>
4. Коблянська Г. Методика проведення аудиторської перевірки експортно-імпортних операцій / Г. Коблянська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 3. – С. 39-48.
5. Березовський В.В. Фінансовий механізм регулювання експортно-імпортних операцій із сільськогосподарською продукцією / В.В. Березовський // Економіка АПК. – 2008. – № 1. – С. 94-100.

*доцент Фостолович В.А., студентка Косовська С.В.
Вінницький національний аграрний університет*

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто необхідність проведення та сформовано основні аспекти, що розкривають шляхи вдосконалення аудиту фінансового стану підприємств

Формування максимального прибутку підприємств на сучасному етапі економіки є невід'ємним атрибутом розвитку економіки держави в цілому. Він залежить в першу чергу від ефективного використання його виробничих потужностей та компетентного планування витрат господарської діяльності. Проте не слід забувати, що той чи інший етап на шляху до високорозвиненої економіки залежить від правильної та компетентної перевірки фінансового стану суб'єктів господарювання. Основним і найважливішим аспектом в даному дослідженні виступає аудит фінансового стану підприємств.

З розвитком ринкової економіки та новітніх технологій аудит фінансового стану підприємств став необхідним інструментом управління підприємством. За даними результатів такої оцінки керівництво підприємства та замовники можуть отримати реальні дані про фактичний фінансовий стан підприємства: його майновий стан, ліквідність та платоспроможність, ділову активність, рентабельність.

Проведення аудиту фінансового стану додає можливість керівництву підприємства прийняти правильні управлінські рішення, що дає сприятиме досягненню поставлених цілей у найбільш ефективний спосіб.

Метою даної публікації є обґрунтування переконливих умов, що підтверджують необхідність проведення аудиту фінансового стану підприємств та розкриття найбільш реальних шляхів до його вдосконалення.

Даним питанням у призмі сьогодення займаються чимало вітчизняних та іноземних науковців, серед них такі як: Зайцев В.М., Каменська Т.В., Машталяр Г.П., Чуєнков А.Є. Всі вони по-різному розглядають перевірку фінансово-господарської діяльності підприємств.

Для проведення аудиту фінансового стану підприємства потрібно зібрати необхідну кількість інформації про досліджуваний об'єкт. Аудитор на підставі отриманих облікових даних повинен здійснити аналіз показників фінансового стану підприємства. Щоб здійснити такий аналіз, необхідні:

- відповідна система показників;
- методика розрахунку показників фінансового стану підприємства;
- вміння аудиторів здійснити оцінку.

Відповідний перелік вищезазначених передумов аналізу фінансового стану підприємства знаходять своє відображення в методичних рекомендаціях щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств емітентів облігацій № 99 від 23 лютого 2001 року затверджених і погоджених АПУ.

В свою чергу аналіз тих чи інших господарських процесів неодноразово підтверджує необхідність здійснення даних перевірок.

Аудит фінансового стану безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки підприємства. Економічна безпека представляє собою певний стан суб'єкта господарювання, який описується системою кількісних та якісних показників, підвищує рівень захищеності та впливає на процес виконання підприємством своїх функцій. З точки зору вчених, що досліджують особливості фінансової безпеки підприємства, яка досягається за допомогою процедур аудиту, то вона представляє такий фінансовий стан підприємства, при якому забезпечується:

1. фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатня фінансова незалежність підприємства у довгостроковій перспективі;
2. оптимальна структура капіталу;
3. ефективне використання фінансових ресурсів підприємства;
4. ідентифікація небезпек та загроз стану підприємства;
5. розробка заходів щодо вчасного їх усунення;
6. можливість розробки та впровадження фінансових стратегій;
7. оцінка кількісними та якісними показниками із встановленими граничними значеннями[1].

Необхідність проведення аудиту фінансового стану підприємства, що впливає безпосередньо на його фінансову безпеку обумовлюється певними чинниками (Рис.1).

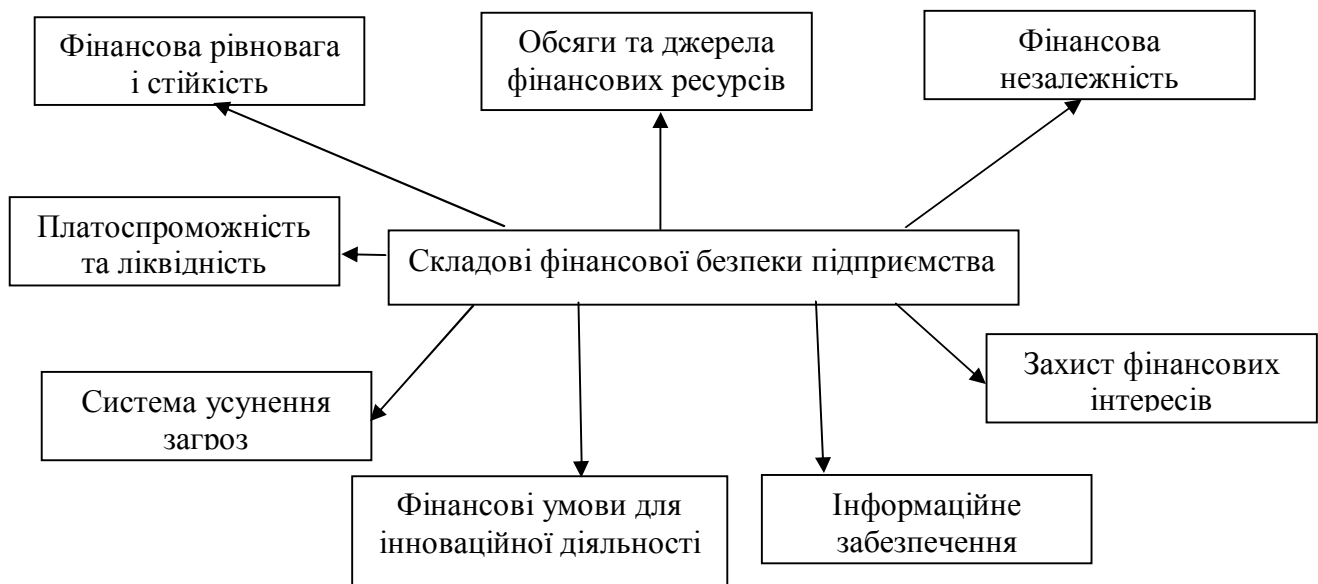

Рис. 1 Чинники, що формують необхідність проведення аудиту фінансового стану підприємства

Наступною умовою, що підкреслює необхідність аудиту фінансового стану підприємства є рівень суттєвості інформації, що буде отримана по його закінченню. Розглядаючи фінансову інформацію, потрібно врахувати рівень її надійності. Надійність інформації є якісною характеристикою інформаційного

забезпечення, що може вплинути на прийняття рішень зацікавленими особами. З метою підвищення корисності інформації, що надається її користувачам, аудитор, окрім своєчасності подання повинен забезпечити її достовірність, повноту, порівняність та об'єктивність (рис.2).

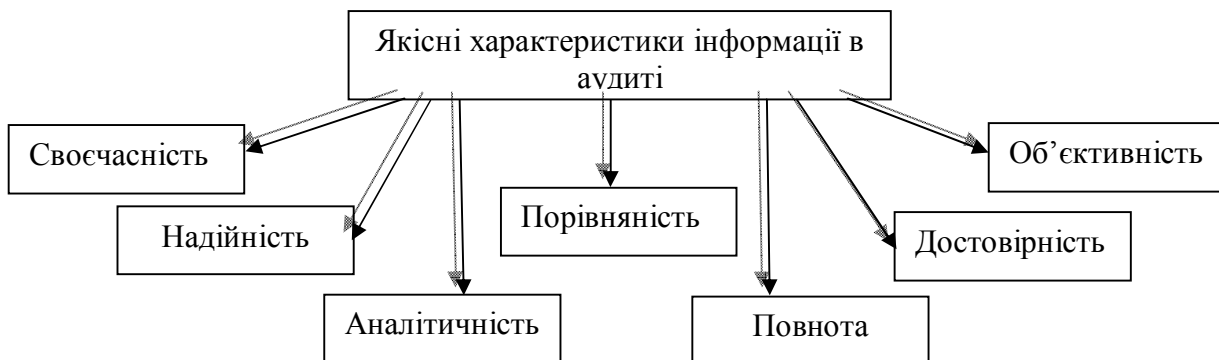

Рис. 2. Структура якісних характеристик обліково-аналітичної інформації в аудиті

Подібну структуру якісних характеристик в процесі аудиту фінансового стану підприємства описують вітчизняні фахівці [2].

Впродовж багатьох років в науковців з'явилося чимало цікавих думок, що по-різному висвітлюють питання необхідності проведення аудиту фінансового стану та пропозицій, які би в певній мірі покращили результативність даної перевірки.

Проте, ознайомившись із певним спектром наукових праць слід виділити наступні напрямки вдосконалення проведення аудиту фінансового стану підприємства, що в певній мірі вплинуть на їх результативність:

1. Нормативно-правове регулювання аудиту фінансового стану підприємств:

- врахування в Законі України "Про фінансовий контроль", місце, значення та повноваження аудиту;
- розробка загальноприйнятих правил та стандартів проведення даних перевірок.

2. Формування організаційної структури служби внутрішнього аудиту для періодичного проведення оцінки фінансового стану підприємства:

- створення оптимальної структури служби аудиту;
- вибір найбільш відповідних перевірок, будь-яких організаційно-правових форм і галузей підприємства;
- створення служб внутрішнього аудиту на малих та середніх підприємствах.

3. Розробка організаційно-технологічних схем і процедур проведення аудиту фінансового стану підприємств:

- розробка робочих стандартів аудиту за об'єктами;
- розробка методик і процедур перевірки для встановлених можливих форм економічних злочинів.

4. Удосконалення методології проведення аудиту фінансового стану підприємств:

- доповнення традиційних прийомів аудиту методами, розроблених в інших науках (державний фінансовий контроль, судово-бухгалтерська експертиза, статистика та ін.);
- розробка нових методів аудиту, що пристосовані до умов комп'ютеризації бухгалтерського обліку та контролю;
- розробка методів аудиту відповідно до етапів їх проведення;
- широке застосування вибіркового методу аудиту, що ґрунтується на статистичній та нестатистичній методології та оцінці аудиторських вибірок.

5. Розробка нових та більш удосконалених показників і методів поточного та прогнозного аналізу фінансового стану підприємств;

6. Професійна підготовка фахівців із проведення аудиту фінансового стану підприємств:

- постійне підвищення кваліфікації спеціалістів по проведенню даної перевірки;
- застосування сучасних організаційних форм підвищення кваліфікації аудиторів (короткострокові семінари, середньо- і довгострокові курси, програми підготовки та стажування, наукові конференції, круглі столи, форуми, тощо.)

7. Застосування автоматизації аудиту щодо перевірок фінансового стану підприємств, консультацій та аналізу [3].

З розвитком ринкових відносин та ринкових економічних процесів в країні збільшується кількість суб'єктів господарювання, для яких наявність достовірної інформації про фактичний фінансовий стан підприємства має вирішальне значення для ефективного прийняття управлінських рішень.

Аудит фінансового стану дає можливість отримати зацікавленим сторонам незалежну обґрунтовану інформацію та при потребу за домовленістю перелік необхідних рекомендацій по уникненню певних недоліків. Проведена аудиторська оцінка фінансового стану підприємства забезпечує його інформацією про майновий стан, ділову активність платоспроможність, фінансову стійкість, ліквідність та рентабельність досліджуваного суб'єкта господарювання.

Література:

1. Гривківська О.В. Теоретичні підходи до визначення фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств [Текст] О.В. Гривківська // Формування ринкових відносин в Україні. - 2010. - №4. - С. 160-162.

2. Лагун М.І. Теоретичні характеристики основних методичних аспектів проведення аналізу фінансового стану [Текст] М.І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. - 2008. - №3. С.33-37.

3. Чуєнков А.Є. Необхідність створення внутрішнього аудиту як суб'єкта внутрішньогосподарського контролю [Текст] А.Є. Чуєнков // Інвестиції практика та досвід. - 2010. - № 17. С.69-72.

*к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Марчук І.В.
Вінницький національний аграрний університет*

ВІДМІННОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ТА РИНКОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено відмінності аналізу фінансової та ринкової стійкості підприємства. Обґрунтовано різницю в підходах до їх застосування, запропоновано чітке функціональне розмежування цих видів аналізу

В умовах ринку підприємство несе повну економічну відповідальність за ефективність діяльності, своєчасне виконання зобов'язань перед бюджетом, банками, постачальниками, працівниками. Досягти стабільних позитивних фінансових результатів підприємство може лише за умови ефективного використання всіх видів ресурсів, удосконалення технології виробництва, використання новацій та нововведень, мінімізації витрат. Одержання максимального прибутку за мінімальних витрат – основна умова забезпечення міцного фінансового стану підприємства.

Важливо правильно оцінити здатність підприємства, опираючись на власні фінансові ресурси, протистояти конкурентам, збільшувати частку ринку, і при цьому виконувати податкове законодавство. Тому аналіз ринкової стійкості є дещо відмінним від аналізу фінансової стійкості підприємства. Він базується на аналізі фінансової стійкості, в подальшому використовуючи дещо інші показники і охоплюючи багато суміжних, комплексних напрямків діяльності підприємства.

Однією з важливих ознак фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість. Фінансову стійкість підприємства характеризують такі чинники:

1. Фінансова забезпеченість безперервної діяльності.
2. Фінансова незалежність від зовнішніх джерел фінансування.
3. Здатність вільно маневрувати грошовими коштами.
4. Забезпечення покриття затрат на розширення та оновлення виробництва.

Отже, фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, який забезпечує діяльність підприємства на основі збільшення прибутку, платоспроможність та кредитоспроможність підприємства в умовах допустимого рівня ризику [3].

Особливої уваги заслуговують відмінності в аналізі ринкової та фінансової стійкості. Фінансовий аналіз передбачає оцінку ситуації, яка формується всередині підприємства, і, в першу, чергу він відображає стан внутрішнього середовища. Натомість, аналіз ринкової стійкості спрямований на оцінку ситуації взаємодії фірми і зовнішнього середовища, яке, за визначенням ринку, є конкурентним за своєю природою. Вплив постачальників, конкурентів, держави, геостратегічних та глобальних факторів має вирішальне значення для

ринкової діяльності. Адже неможливо захопити достатню для прибутковості частку ринку, і одночасно перебувати на межі банкрутства.

Показники аналізу ринкової стійкості підприємства схожі з показниками в аналізі фінансової стійкості та ймовірності банкрутства, однак варто їх розрізняти. Першим таким важливим показником є коефіцієнт ділової активності, або коефіцієнт оборотності балансу, який показує обсяг, для виробництва якого використовується майно підприємства і характеризується відношенням виторгу від реалізації продукції до середньорічної вартості всього капіталу підприємства. На економічне значення цього коефіцієнта впливають матеріало- і трудомісткість, тому для оцінки фінансової стійкості суттєвішу роль відіграють такі показники, як коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів (усього капіталу) та коефіцієнт ефективності використання всього капіталу. Розрахунок коефіцієнту концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії, незалежності, власності) надає характеристику долі власників підприємства в загальній сумі засобів, що авансовані в його діяльність. Коефіцієнт розраховується відношенням власного капіталу до валюти балансу. Чим більше його значення, тим підприємство більш стійке, стабільне, незалежне від зовнішніх кредитів, тобто чим більша сума власного капіталу, тим спокійніше підприємству в ринкових умовах.

Зворотнім до попереднього показника є коефіцієнт фінансової залежності. Оптимальне його значення є 0,75 - 1. Таким чином, аналіз, який базується на порівнянні власних і залучених коштів, дозволяє оцінити не лише фінансову, а й ринкову стійкість.

Показники конкурентоспроможності справедливо можна вважати класичними показниками ринкової стійкості, але з невідомих причин їх не відносять до цієї категорії. Індекси та інші показники конкурентоспроможності розраховуються лише у випадку наявності інформації про стан в галузі на ринку конкретного регіону. Такі параметри повинні враховуватися лише під час здійснення стратегічного менеджменту і маркетингу, однак це не означає, що вони не належать до тих показників, які характеризують ринкову стійкість підприємства.

Особливої уваги заслуговують «Матриця конкурентного профілю», метод-схема «Аналіз профілю конкурента», Карта стратегічних груп конкурентів, Модель конкурентних рішень, SWOT-аналіз [4].

Література:

1. Величко А. Сафін О. Проблема оподаткування господарств в умовах приватної власності на землю // Економіка України. – 2004. – № 1. – С. 82-85.
2. Гура Н. Необхідність та шляхи адаптації податкового обліку до потреб бухгалтерського обліку // Банківська справа. – 2006 – №2. – С. 57-61.
3. Ковальчук Т. М. Аналіз як функція управління: теорія та методологія // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 14-21.
4. Загвойський А. Д. Метод конкурентного аналізу у визначенні напрямів реструктуризації сільськогосподарських підприємств // Економіка АПК. – 2010. – №1. – С. 104-109.

*к.е.н., доц. Шевчук О. Д., студентка Козак С.
Вінницький національний аграрний університет*

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розглянуто особливості аналізу господарської діяльності, як важливої складової управління підприємством, об'єкти, задачі, методи аналізу

Система менеджменту на підприємстві передбачає комплекс функцій, які тісно взаємодіють і доповнюють одна одну. Аналіз господарської діяльності є особливою складовою управління, що здійснюється одночасно в процесі двох функцій менеджменту: планування і контролю. Первинним призначенням аналізу є науково-методологічне відслідковування і оцінка ситуації в господарстві, опираючись на статистичну та іншу інформацію і методологічні принципи аналізу та оцінки з науково-професійної точки зору. Вторинним призначенням аналізу є створення інформаційної бази для менеджера, який здійснює планування діяльності на будь-який за протяжністю економічно-часовий проміжок. Можливість ефективно здійснювати стратегічне та оперативне управління господарською, в тому числі фінансовою діяльністю, як стратегічне, так і тактично-оперативне, виникає лише після проведення аналізу ситуації в господарстві з точки зору показників, які характеризують успішність господарювання. Показники рентабельності, прибутковості, фінансової стійкості та безліч інших існують виключно з метою оцінки господарювання і ринкової вартості підприємства, тому аналіз господарської діяльності відіграє вирішальну роль в управлінні підприємством як комплексна діяльність менеджменту під час реалізації функцій планування та контролю.

Спільним знаменником управління і аналізу стає стратегічний аналіз як складова стратегічного менеджменту, який в сучасних ринкових умовах займає перше місце з точки зору важливості для успіху підприємства. З метою зміцнення свого становища на ринку, забезпечення координації зусиль, успішної конкуренції та досягнення глобальних цілей кожна господарська одиниця має запроваджувати якісну систему управління, зокрема стратегічного, яка здатна забезпечити її функціонування в довгостроковій перспективі шляхом встановлення динамічного балансу з оточенням, відстеження й адаптації до змін в оточенні, пошуку нових можливостей у конкурентній боротьбі. Складність процесу стратегічного управління визначається орієнтацією на довгострокову перспективу, своєчасністю, адекватністю, точністю реакції господарської одиниці на нові запити ринку та на зміни в оточенні, невизначеністю середовища й наявністю багатьох критеріїв вибору, національними державними інтересами з одного боку, і дією імперативи розвитку світового співтовариства – з іншого, зростанням інтенсивності конкуренції, масштабністю процесу дослідження. За таких обставин сучасний аналіз господарської діяльності, його дієвість визначається використанням його результатів у прийнятті управлінських рішень [3].

В умовах ринкової економіки аналіз господарської діяльності суттєво змінює свою цільову орієнтацію. Дослідження внутрішнього і зовнішнього економічного середовища суб'єктів господарювання, кон'юнктури ринку і його адаптивності, оцінка ступеня економічного ризику вносять суттєві зміни в методика і організацію аналітичних досліджень. Значно поглиблюється і розширюється зона аналітичного пошуку і діагностики, вдосконалюються методика і організація системних досліджень, постає необхідність перебудови системи комплексного економічного аналізу відповідно до його нової функціональної ролі.

Задача економістів полягає у тому, щоб зберегти найкращі традиції економічної думки, перейняти найбільш корисний досвід сучасного зарубіжного і вітчизняного аналізу та отримати дієвий інструмент для підвищення ефективності виробництва.

Необхідність системного підходу до вивчення економічних явищ, комплексного вивчення економіки суб'єкта господарювання як єдиного цілого, обумовлено стрімким і безперервним розвитком, збільшенням масштабів його виробничої, фінансової та господарської діяльності, ускладненням економічних зв'язків, більш широким застосуванням математичних методів, сучасної комп'ютерної техніки, реалізацією принципів оптимальності в практиці управління.

Теоретичною основою методу системного аналізу є діалектика, найважливішими рисами якої є розгляд явищ в їх взаємозв'язку і розвитку, діалектичній єдності частки та цілого. Головними особливостями системного підходу є динамічність, взаємодія, взаємозалежність і взаємозв'язок елементів системи, комплексність, цілісність, підпорядкованість, виділення ведучої ланки [3; 4].

Ймовірно, найдоцільнішим інструментом для аналізу господарської діяльності аграрного підприємства в ринкових умовах має бути метод конкурентного аналізу – бенчмаркінг, який успішно використовується у багатьох країнах протягом останніх двадцяти – п'ятидесяти років. Він визначається як постійний систематичний пошук, впровадження найкращої практики, що приводить до збільшення продуктивності. Фактично бенчмаркінг – це альтернативний метод стратегічного аналізу і планування [4].

Системний підхід в аналізі господарської діяльності ґрунтується на вивченні об'єктів як складних систем, що утворені з окремих елементів із численними внутрішніми і зовнішніми зв'язками та проявляється в двох аспектах: по-перше, кожен об'єкт розглядається як система; по-друге, оцінка ефективності його діяльності здійснюється за допомогою системи показників.

Системний підхід до аналізу господарської діяльності може розглядатися подвійно. Комплексний підхід обумовлений необхідністю дослідження всіх складових діяльності підприємства. Системний підхід вивчає відносини і зв'язки комплексу сторін діяльності підприємства для визначення і досягнення спільної мети. Предметом аналізу стають всі види продукції, стадії виробничого процесу, фактори виробництва, всі види господарської діяльності, підрозділи підприємства і всі процеси управління. Сутність сучасної концепції

комплексного підходу до аналізу господарської діяльності міститься у здатності управління підприємством в умовах динамічного, мінливого та невизначеного середовища.

Отже, можна зробити висновок, що системний підхід до аналізу господарської діяльності надасть змогу глибше вивчити об'єкт, отримати більш повне уявлення про нього, виявити причинно-наслідкові зв'язки між окремими частинами об'єкта, розробити науково обґрунтовані варіанти розв'язання господарських задач, визначити ефективність цих варіантів, а також надасть підставу для вибору найбільш доцільних і ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Василик О. Д. Державні фінанси України. – К.: Вища школа, 1997. – 368 с.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів. – К.: НІОС, – 2000. – 416 с.
3. Ковальчук Т. М. Аналіз як функція управління: теорія та методологія // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 14 – 21.
4. Загвойський А. Д. Метод конкурентного аналізу у визначенні напрямів реструктуризації сільськогосподарських підприємств // Економіка АПК. – 2010. – №1. – С. 104 – 109.

*к.е.н., доцент Шевчук О.Д., магістр Ратушняк А.А.
Вінницький національний аграрний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

*Розглянуто певні особливості щодо організації
внутрішнього фінансового контролю*

Внутрішній фінансовий контроль - це діяльність контрольно-ревізійних підрозділів, спрямована на забезпечення міністерств, інших центральних органів виконавчої влади достовірною інформацією про використання об'єктами контролю фінансових ресурсів, оцінку ефективності їх господарської діяльності, виявлення і запобігання в ній відхиленням, що перешкоджають законному та ефективному використанню майна і коштів.

Значний внесок у наукове й практичне дослідження проблем фінансового контролю зробили вітчизняні та зарубіжні вчені: М.І. Баканов, І.А., Ю.А. Данилевський, Н.І. Дорош, І.К. Дрозд, В.Б. Івашкевич, М.М. Каленський, Є.В. Палій, Г.А. Соловйов, І.Б. Стефанюк, В.О. Шевчук, О.О. Шпіг та ін. [1].

Дослідження проблем організації внутрішнього контролю здійснювали такі дослідники, як, проф. Ф.Ф. Бутинець, проф. І.А. Белобжецький, проф. Б.І. Валуєв, М.В. Мельник, Ю.П. Майданевич, В.П. Пантелеев та інші [2].

При створенні системи внутрішнього контролю власник може переслідувати різні цілі. Так, М.Д. Корінько зазначає, що при створенні системи внутрішнього контролю, власник може переслідувати наступні цілі:

здійснення впорядкованої та ефективної діяльності; дотримання обраної політики управління; забезпечення збереження майна; ведення якісного документування господарських операцій.

Організація внутрішньогосподарського контролю на підприємстві залежатиме, перш за все, від правової форми підприємства, видів і масштабів діяльності, здійснюваних ним, складності його організаційної структури, наявності достатніх фінансових ресурсів, доцільності охоплення контролем різних аспектів діяльності і відношення керівництва фірми до контролю [1].

Внутрішній контроль призначений забезпечити реалізацію завдань, зумовлених безпосередньо практичними потребами підприємства. Їх склад і зміст безпосередньо впливають на організацію контролю, тому потребують конкретизації та обґрунтування як чинників оптимізації контрольного процесу. Наукова думка та практична діяльність сформулювали завдання контролю, які поставали протягом століть і дотепер залишаються нагальними, а тому актуальними. Ф. Беста завданнями контролю розумів не стільки забезпечення збереження майна власника, скільки забезпечення ефективного управління підприємством. З таким формулюванням завдань контролю погоджувались і інші дослідники. Так, Ф. Вілла вважав, що мета бухгалтерського обліку полягає в оцінюванні ефективності управління. Відповідно, для того щоб забезпечувати безпеку бізнесу, внутрішній контроль призначений насамперед оцінювати якість управлінських рішень, що приймаються керівництвом підприємства та виявляти їх економічний ефект у зростанні ефективності діяльності ввірених йому підприємницьких структур [3].

Внутрішній контроль здійснюється персоналом бухгалтерії або працівниками інших структурних підрозділів, тобто особами, які безпосередньо підпорядковуються та залежать від адміністрації. Вони не зацікавлені, і не можуть ні попередити, ні викрити шкоду, нанесену керівництвом підприємству, у тому числі за рахунок невмілого, некомпетентного управління, тому бухгалтерський облік на багатьох підприємствах замість засобу контролю перетворився на мистецтво «лакування» дійсності. Неспроможність внутрішнього контролю, організованого за принципом адміністративного підпорядкування контролерів керівництву підприємства, реалізувати поставлені перед ним завдання негативно відображається не лише на окремих підприємницьких структурах, але, через залежність стану соціально-економічного розвитку країни від сукупного результату їх роботи, і на рівні добробуту громадян та місці у світовому співтоваристві, тому потребує пошуку ефективних організаційних моделей побудови системи контролю [3].

Відсутність єдиної інформаційної та методологічної бази контролю знижує ефективність роботи контролюючих органів. З метою вирішення цієї проблеми необхідно створити єдину інформаційну базу, узгодити і удосконалити законодавство, відпрацювати методологічну базу проведення перевірок [2].

Вважаємо, що з метою вдосконалення організації та методики фінансового контролю доцільно було б використовувати досвід зарубіжних країн. Це надасть можливість українським фахівцям якнайкраще вдосконалити

існуючу в Україні систему контролю.

Отже, вмiла організація внутрішнього контролю, раціональне використання матеріальних і фінансових ресурсів та інформаційну безпеку при прийнятті управлінських рішень у ринкових умовах перетворюється на визначальний фактор зростання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема – його успішного розвитку. Теоретичні і практичні засади організації внутрішнього контролю необхідно удосконалювати у напрямі розширення його управлінських можливостей, максимальної адаптації до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Чупіс А.В. Пріоритетні напрями удосконалення системи державного фінансового контролю / Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». – № 2. – 2009. – С. 56-58.
2. Белік В.Д. Підходи до організації системи внутрішнього контролю / Міжнародний збірник наукових праць. - № 3(15). – 2009. – С. 84-100.
3. Островерха Р.Е. Теоретичні засади організації внутрішнього контролю на підприємстві / Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – № 2(49). – 2010. – С. 115-120.

к.е.н., доцент Мулик Т.О., студентка Легун А.В.
Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Розкрито організаційні, економічні і соціальні чинники продуктивності праці в сільському господарстві, основні завдання аналізу продуктивності праці, показники продуктивності праці

В умовах ринкової економіки одним з основних показників, що дозволяє оцінити перспективи розвитку як окремого підприємства, так і економіки в цілому, є рівень конкурентоспроможності. Він, в свою чергу, формується в результаті оцінки факторів, серед яких одним з найважливіших є рівень продуктивності праці.

Продуктивність праці – це один із показників результативності економічної діяльності підприємства, що характеризує ефективність його роботи. Порівняльний аналіз рівня продуктивності праці виступає джерелом для прийняття управлінських рішень з підвищення рентабельності, технічного та організаційного реформування виробництва, управління людськими ресурсами, оцінки конкурентоспроможності, визначення цінової політики, оцінки пріоритетності галузей, регулювання зовнішньоекономічних зв'язків тощо.

Питання підвищення продуктивності праці на сучасному етапі

інтенсифікації сільськогосподарського виробництва завжди є важливим в економічно – господарській діяльності аграрного сектора держави.

Рівень продуктивності праці галузей, регіонів чи економіки в цілому визначається сукупним рівнем продуктивності окремих підприємств, що їх складають. Тому основна робота з підвищення продуктивності здійснюється саме на підприємствах, а органи державної влади всіх рівнів можуть і повинні створювати сприятливі умови для підвищення продуктивності праці шляхом організації ефективної нормативно – правової бази та відповідної інформації.

Продуктивність праці – це узагальнюючий показник результативності праці, що характеризує ефективність її витрат в матеріальному виробництві та сфері послуг і розраховується як відношення кількості виробленої продукції в одиницю часу та витрат праці на одиницю продукції [1].

Оцінка результатів господарської діяльності на підприємствах базується на показниках доходу, рентабельності, обсягів збуту, рівня заробітної плати, кредиторської та дебіторської заборгованості тощо.

При цьому, як найважливіший показник розглядається прибуток, оскільки саме він є реальною метою підприємства, джерелом його розвитку, метою власників та інвесторів. Прибуток підприємства формується під впливом двох факторів – доходу від реалізації продукції і витрат на її виробництво. У сучасних економічних умовах підприємства мають обмежені можливості впливу на ціни, що висуває на перший план проблеми продуктивності як інструмента вирішення стратегічного завдання підприємства – одержання прибутку. Саме тому управління продуктивністю праці, підвищення її рівня є одним з найважливіших питань в розробці стратегічної політики підприємства.

Колектив кожного підприємства повинен добиватися підвищення продуктивності праці для зростання виробництва без збільшення чисельності працюючих.

Основним завданням аналізу продуктивності праці є:

- визначення виконання плану і динаміку продуктивності праці одного працівника, що впливають на формування її рівня;
- проаналізувати завдання праці на виробництво одиниці основних видів продукції рослинництва, тваринництва, допоміжних виробництв і виявити резерви подальшого їх зниження [2].

Процес управління продуктивністю праці охоплює її вимірювання, аналіз і прогноз. Для удосконалення економічного механізму господарювання, що є одним з найважливіших завдань сучасної аграрної політики, особливої актуальності набувають питання методології вимірювання, аналізу тенденцій, факторів і резервів зростання продуктивності сільськогосподарської праці.

У практиці сільськогосподарських підприємств найчастіше застосовують такі показники продуктивності праці:

- 1) виробництво валової продукції в порівняльних цінах у розрахунку на одну людину – годину, відпрацьовану у сільськогосподарському виробництві;
- 2) прямі затрати праці на виробництво одиниці певного виду сільськогосподарської продукції.

Продуктивність праці залежить від багатьох факторів: організації

технології виробництва, механізації робіт, структури посівних площ, природних умов та ін. [3].

Для аналізу впливу на продуктивність праці окремих факторів користуються умовним показником затрат праці на одиницю продукції при базисній (плановій) трудомісткості одиниці розміру галузі і при аналізованими (фактичними) рівні продуктивності.

На сучасному етапі господарювання для здійснення факторного аналізу продуктивності праці застосовуються економіко-статистичні моделі, зокрема метод ланцюгових підстановок та його похідні (модифікації) – методи відносних і абсолютних різниць, індексний метод та ін. Зазначені прийоми вирізняються простотою, можливістю виявлення функціональних залежностей між факторами та результативним показником, універсальністю.

Найбільш відповідальним і складним етапом економіко-статистичного моделювання є встановлення математичної форми зв'язку, тобто побудувати зв'язку показників, що відбиватимуть залежність продуктивності від параметрів використання праці на підприємстві. Серед усього різноманіття рівнянь необхідно обрати те, що відповідатиме таким вимогам:

- у модель повинні входити величини, які можна кількісно виміряти;
- модель має бути порівняно простою для реалізації та зручною для розрахунку ряду додаткових параметрів, які мають чітко окреслений економічний зміст і їх інтерпретація значно підвищує аналітичні властивості кореляційних моделей.

У розв'язанні народногосподарської проблеми зростання продуктивності праці першочергового значення набуває пошук резервів підвищення ефективності використання робочої сили в сільськогосподарських об'єднаннях, підприємствах, товариствах. До соціально – економічних факторів розвитку села належать: зростання реальних прибутків; виплата пільг з фонду споживання; розширення соціального забезпечення села; забезпечення сільського населення предметами культурно – побутового та господарського призначення тривалого користування; забезпечення житлом та прискорення будівництва загальноосвітніх та амбулаторних закладів; будинків побуту та культури, бібліотек; підвищення рівня освіти та кваліфікації сільського населення, зміни в стереотипі мислення, мотивації та духовності, що призведе до покращення умов праці [3].

У програмі підвищення продуктивності праці на підприємстві обґрунтовується система технологічного та організаційного походження заходів з використанням ресурсів, виконавців та строків здійснення, що забезпечує концентрацію сил та засобів для досягнення визначеного рівня продуктивності праці на підприємстві.

Цільовий характер програми зростання продуктивності праці передбачає: досягнення максимального рівня продуктивності праці при величині дефіцитних ресурсів, яку мають у своєму розпорядженні підприємства; досягнення заданого рівня підвищення продуктивності праці при мінімальній величині капітальних вкладень, пов'язаних з придбанням матеріально – технічних ресурсів, новими технологічними процесами [2].

Виробничі відносини передбачають умову досягнення конкретною працею найвищої продуктивності. За сучасних умов господарювання стан продуктивності праці та її резервів у сільському господарстві вимагають поліпшення. На сьогодні при формуванні механізму виконання закону зростаючої продуктивності праці слід враховувати ряд обставин, пропозицій та рекомендацій. Найважливіші з них органічно входять у нову систему управління. Її основні положення, з одного боку, все те прогресивне, що зробила світова наука з питань управління ринковою економікою, з другого – є узагальненням поглядів учених та спеціалістів на особливості управління в перехідний період.

Література:

1. Грабовецький Б.Є., Мороз О.В., Благодир Л.М. Факторний аналіз продуктивності праці на основі економіко-статистичних моделей // Статистика України. – 2008. – №2. – С.9 – 13.
2. Кудінова А., Верба Д. Аналіз продуктивності праці // Справочник економіста. – 2009. – №6. – С.79 – 88.
3. Макаренко П.М., Болдуєва О.В. Напрямки підвищення продуктивності праці аграрної праці // Держава та регіони. – 2007. – №6. – С. 87 – 91

к.е.н., доцент Шевчук О.Д., магістрант Чорна О.С.
Вінницький національний аграрний університет

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

В даній тезі висвітлено сутність державного фінансового контролю, його мету і функції

Фінансовий контроль займає важливе місце в системі управління фінансами. Будучи функціональним елементом системи управління фінансами, фінансовий контроль реалізує контрольну функцію фінансів, здійснюючи тим самим перевірку правильності вартісного розподілу валового внутрішнього продукту, а за певних обставин – і національного багатства. Уточнення сутності і посилення розуміння призначення державного фінансового контролю дасть змогу чітко окреслити його об'єкти, суб'єкти здійснення та напрямки вдосконалення.

Проблему формування системи державного фінансового контролю у своїх працях висвітлювали багато науковців, зокрема Ю.М. Бажал, І.А. Белобжецький, М.Т. Білуха, С.І. Бобир, В.В. Бурцев, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, Е.О. Вознесенський, Л.І. Вороніна, Ю.А. Данилевський, Н.І. Дорош, В.П. Дяченко, З.В. Гуцайлук, Є.В. Калюга, Л.М. Крамаровський, Є.В. Коломін, М.В. Кужельний, В.Г. Мельничук, В.М. Мітрофанов, В.М. Родіонова, В.С. Рудницький, В.К. Савчук, В.В. Сопко, Б.Ф. Усач, В.М. Федосов, В.О. Шевчук, С.О. Шохін та багато інших.

У більшості наукових джерелах радянського періоду фінансовий контроль

визначають як одну зі сфер, ланок, форм, галузей контролю за суспільним виробництвом і розподілом суспільного продукту. У цей період характерним є ототожнення фінансового контролю з контрольною функцією фінансів. У зв'язку з існуванням лише державної (соціалістичної) власності більшість трактувань фінансового контролю радянської доби пов'язана з державним контролем. Тому його не виокремлювали як вид і відповідно особливості організації та здійснення державного фінансового контролю не досліджувалися.

Із врахуванням зміни економічних відносин останніх десятиріч, впродовж яких відбулись зміни у формах власності: державна власність замінена державною, колективною і приватною, у науковій літературі з'являється таке визначення: „Державний фінансовий контроль – одна з найважливіших функцій державного управління, що спрямована на розкриття відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами й іншою державною власністю, а за наявності таких відхилень – на своєчасне прийняття відповідних корегувальних і превентивних заходів” [1].

Сутність поняття державного фінансового контролю відображається у його основних характерних складниках, які визначають мету, завдання, предмет, суб'єкти і об'єкти, принципи, форми і методи організації та здійснення.

Фінансовий контроль спрямований на дотримання законності, фінансової дисципліни, запобігання фінансовим правопорушенням під час мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів, коштів для виконання завдань і функцій держави й ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових відносин. З урахуванням цих аспектів на сучасному етапі організація дієвого фінансового контролю за повнотою формування та своєчасністю надходження державних доходів, а також за законністю й ефективністю використання бюджетних коштів та розпорядженням державною власністю стає одним із напрямів сучасної економічної політики [2].

Отже, основними функціями держави дедалі більше стає визначення стратегії і тактики економічного розвитку на благо суспільства та створення цілісної системи державного фінансового контролю за їх реалізацією.

Методологічно сутність державного фінансового контролю як поняття слід трактувати як процес дослідження господарських операцій підконтрольних об'єктів, їх зіставлення зі встановленими нормами, стандартами та правилами, виявлення відхилень та вжиття заходів для усунення наслідків порушень і попередження їх виникнення у майбутньому [3].

Метою державного фінансового контролю є перевірка дотримання правових норм, які визначають порядок використання підконтрольними об'єктами фінансових ресурсів держави; забезпечення процесу державного управління достовірною інформацією про діяльність суб'єктів господарювання; пошук та блокування відхилень від прийнятих стандартів, норм і правил ведення фінансово-господарської діяльності, що перешкоджають формуванню, цільовому та ефективному використанню державних фінансових ресурсів.

Невід'ємним і важливим складником державного регулювання економіки є державний фінансовий контроль, який повинен забезпечити процес

регулювання об'єктивною інформацією про стан використання суб'єктами господарювання фінансових ресурсів, ефективність регулювання та фактів відхилень від встановлених стандартів, норм та правил, які перешкоджають цільовому та ефективному використанню державних фінансових ресурсів.

Отже, державний фінансовий контроль – це особлива управлінська функція держави, реалізація якої передбачає виявлення відхилень від правових норм, які визначають порядок використання фінансових ресурсів господарюючими суб'єктами, здійснення контрольних заходів за дотриманням цих норм, виявлення правопорушень щодо використання фінансових ресурсів, усунення їх наслідків, блокування незаконних фінансово-господарських операцій і здійснення заходів щодо компенсації збитків, завданих державі, суб'єктам господарювання та громадянам, розроблення заходів щодо запобігання виявленим порушенням у майбутньому.

Література:

1. В.Ф. Піхоцький. Система державного фінансового контролю як інструмент соціально-економічного розвитку / В.Ф. Піхоцький // Економіка і держава. – № 10. – 2009. – С. 184-190.
2. Т. Письменна. Теоретичні засади державного фінансового контролю: вітчизняний і зарубіжний досвід / Тетяна Письменна // Світ фінансів. – № 4 (17). – грудень 2010 р. – С. 130-137.
3. О.Л. Шашкевич. Етимологія, сутність та призначення державного фінансового контролю / О.Л. Шашкевич // Регіональна економіка. - № 2. – 2009. – С. 540-544.

к.е.н. Шевчук О. Д., студентка Ломачинська І.В.
Вінницький національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ БАЛАНСУ

Розглянуто особливості економічного аналізу балансу підприємства

В умовах становлення ринкової економіки України важливим для суб'єктів господарювання є прийняття ефективних управлінських рішень на основі аналізу їх діяльності за попередній звітний період. Велику роль в цьому відіграє економічний аналіз балансу за статтями та пунктами його змісту, оскільки підприємство починає приймати рішення на основі показників діяльності, які і описує баланс.

Для кращого розуміння прийняття правильних рішень, важливим є питання особливості змісту показників горизонтального та вертикального аналізу форми №1 звітності суб'єкта господарювання.

Питаннями дослідження особливостей методики економічного аналізу балансу займалися такі вітчизняні вчені економісти, як Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович, В.М. Жук, В.П. Завгородній, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, Г.Я.

Козак, А.М. Кузьминський, Г.М. Мельничук, та інші.

На початку економічного аналізу звітності проводять дослідження балансу, форми №1 статистичної звітності. Першим етапом аналізу балансу є його читання. На цій стадії виявляються зміни в складі майна та джерел фінансування, встановлюються взаємозв'язки різних показників.

При так званому “вільному, швидкому” читанні виявляються “хворі” статті балансу, які свідчать: про незадовільну роботу підприємства у звітному періоді і про погіршення фінансового стану підприємства (при цьому звертається увага на наявність сум непокритого збитку звітного року); про певні недоліки в роботі підприємства за звітний період, а саме статті „розрахунки з дебіторами і кредиторами за товари, роботи, послуги”, які включають невиправдану дебіторську і кредиторську заборгованість та її зростання в динаміці [1].

Найпростішими та найпоширенішими видами аналізу балансу підприємства є горизонтальний та вертикальний аналіз показників лінійним та відсотковим способом.

При горизонтальному аналізі виявляються абсолютні та відносні зміни величин статей балансу за певний період і надається оцінка цим змінам.

Для того, щоб більш досконаліше та докладніше проаналізувати структуру капіталу підприємства, дати більш конкретну оцінку статей балансу, розглядають баланс підприємства за вертикальними показниками (визначаються через співвідношення показників у відсотках), які для спрощеної їх оцінки згрупують в окремі однорідні групи [4].

Найбільш повну і достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства та його динаміку можливо отримати за допомогою побудови на основі балансу підприємства порівняльного аналітичного балансу.

Важливість порівняльного аналітичного балансу пов'язана:

- по-перше, з оцінкою стану активів і можливості підприємства розрахуватися зі своїми боргами, тобто чи зможе підприємство погасити борги і за рахунок яких активів;

- по-друге, з вирішенням за допомогою аналітичного балансу питання, чи вистачить реально активів, отриманих в рахунок сплати боргу, для погашення всіх зобов'язань підприємства;

- по-третє, з визначенням, які саме активи залишаться у підприємства, якщо воно сплатить всі свої борги, чи вистачить необоротних та оборотних активів для продовження його діяльності або підприємство стане потенційним банкрутом [1].

Власне аналіз фінансового стану підприємства на підставі аналізу балансу з точки зору деталізації його процедури проводиться у два етапи: експрес-аналіз і поглиблений (повний) аналіз.

Основною метою експрес-аналізу є виявлення слабких місць у фінансово-господарській діяльності підприємства та визначення шляхів для подальшого поглибленого аналізу фінансового стану підприємства.

Поглиблений аналіз фінансового стану підприємства проводиться з метою вивчення всіх аспектів фінансово-господарської діяльності і всіх

характеристик фінансового стану у комплексі, а також можливостей розвитку суб'єкта господарювання на перспективу.

Отже, можна зробити висновки, що існує достатньо велика кількість способів аналізу балансу підприємства. Ці способи аналізу надають суттєву інформацію про макроекономічні показники діяльності підприємства, якої достатньо для прийняття поверхневих рішень стосовно подальшої перспективної діяльності суб'єкта господарювання. Найбільш велику кількість інформації для прийняття управлінських рішень надає поглиблений економічний аналіз балансу підприємства за статтями.

Література:

1. Конопльова О.І., Медведюк І.М. Аналіз бухгалтерського балансу: особливості та методика проведення // Аграрний вісник Причорномор'я, Економічні науки. – № 49. – 2009. – С. 120 – 125.
2. Гринів Б. Проблеми бухгалтерського балансу: його використання в аналізі / Б. Гринів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 1. – С. 11-17.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 „Баланс”: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 25.
4. Р.В. Руда Оцінка фінансового стану підприємства: сутність та не обхідність // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – № 1. – 2010. – С. 61 – 65.

ст. викладач Феняк Л.А., студент Додончук О.В.
Вінницький національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Розглянуто проблеми, що існують в податковій системі України. Наведено заходи, що можуть бути спрямовані на подолання цих проблем, визначено можливі шляхи для їх вирішення

Ідеальна податкова система не функціонує в жодній країні світу. Постає закономірне питання: Чому? А тому що просто не існує моделі ідеальної податкової системи, яка позбавлена будь-яких недоліків. Громадяни країни завжди незадоволені тим, що повинні сплачувати податки, але оскільки держава не в змозі ефективно функціонувати за відсутності податкового механізму, вона повинна створити такі умови, які не будуть руйнівними для добробуту агентів. Адже податки - це одна із форм вирівнювання доходів юридичних і фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості й економічного розвитку. Тому теоретики й практики працюють над тим, аби створити таку податкову систему, яка б забезпечила оптимальне конкурентне

середовище для бізнесу, й одночасно була ефективним фіскальним інструментом.

Сучасна податкова система України зберігає низку суттєвих недоліків, які є системними. По-перше, витрати платників на виконання вимог податкового законодавства лишаються надмірно високими.

По-друге, відсутність стабільного регулювання оподаткування, а діюча нормативно-правова база непрозора та заплутана.

По-третє, багаторазове оподаткування (оподатковуються дохід, додана вартість, справляються акцизний збір, обов'язкові відрахування до спеціальних фондів), високі ставки деяких податків, переважно фіскальний характер податкової системи створюють несприятливі умови для підприємництва та стримують економічну активність.

До того ж прийняття Податкового кодексу є дещо поспішним, а тому і зміст його потрібно постійно удосконалювати. Надзвичайно актуальним є завданням вирішення питань, які потребують наукових досліджень, розробка принципів кодифікації податкового законодавства і удосконалення податкового механізму.

Проблематикою даного питання займалися такі українські вчені: Ревун В.І., Єфименко Т.І., Музиченко О.В., Мельник О.Я. та інші.

Однією з найбільших проблем сучасної податкової системи України є надмірне податкове навантаження.

Узагальнювальним показником, що характеризує податкову систему в цілому, є показник обтяжливості. Так, за обтяжливістю для ведення бізнесу українська податкова система вже кілька років поспіль посідає одне з останніх місць серед усіх податкових систем світу. Сукупне податкове навантаження в нашій державі майже вдвічі перевищує цей показник для групи країн, до яких належить Україна за рівнем ВВП на особу населення, та дискримінує власних товаровиробників порівняно з іноземними конкурентами. Втім, обтяжливість податкової системи України визначається не так величиною податкових ставок, як складністю й нестабільністю вітчизняної системи податкового законодавства. Хоча за даними українських дослідників станом на 01.01.2008 в Україні діяло 26 загальнодержавних та 14 місцевих податків і зборів, згідно із соціологічними дослідженнями суб'єкти господарювання в середньому сплачують 9–12 податків і обов'язкових зборів. Як показує аналіз, система переобтяжена численними дрібними податками, витрати на облік, контроль і адміністрування яких перевищують надходження від їх сплати. За даними звіту «Ведення бізнесу 2010» (Doing Business 2010), на оформлення і сплату податків компанії щороку витрачають по 736 годин робочого часу і мають зробити 147 проплат за рік. Для порівняння: в Польщі даний показник становить 395 годин, тобто майже в 2 рази менший, в Естонії витрати часу на оформлення податків складають 81 годину, а проплат потрібно зробити лише 10. Така кількість податкових платежів та витрати часу на їх оформлення і сплату, безперечно, стримують розвиток підприємницької активності, а отже, й конкуренції на ринках товарів і послуг. [1] Хоча, варто зазначити, що в Україні намітилася позитивна тенденція. В звіті «Ведення бізнесу 2008» для України був наведений

показник 2085 годин, що майже в 3 рази перевищує теперішній.

Підприємства змушені вести подвійний облік – бухгалтерський і податковий, щомісяця готувати численні звіти, впроваджувати нові та дорогі засоби автоматизації облікової роботи, відстежувати часті зміни нормативної бази. Методи обчислення податків встановлено у законодавчих актах та обумовлено в інструкціях Державної податкової адміністрації України, але часто надто складні алгоритми обчислення податків перетворюються на широке поле для помилок і зловживань як з боку платників, так і з боку податківців [2].

Крім того, усе більшого визнання та підтвердження набуває думка про те, що висока частка податків у ВВП – це небезпека для економічного зростання.

В Україні набула поширення практика, коли тягар податкового тиску перекладається на ті підприємства, які працюють легально і доволі прибутково. Це спонукає керівників таких компаній шукати шляхи отримання податкових пільг, замість того щоб підвищувати ефективність своїх підприємств. В результаті пільгами користувались підприємства й галузі, що спроможні вийти із кризи й розвиватися й без довгострокового пільгового режиму оподаткування та які не є основою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. А ринково орієнтовані підприємства, що потребують фінансової підтримки для освоєння нових ринків, технологій, продуктів, навпаки, змушені платити більшу частину податків. Таким чином пільги стимулюють розвиток тіньової економіки, масштаби якої, за оцінками експертів, становлять в Україні 40-50 % від обсягу реального ВВП [2].

Розглянувши наявні проблеми, можна зробити висновок, що основними завданнями вдосконалення податкової системи в Україні мають бути:

- формування нового інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань;

- підвищення регулюючого потенціалу податкової системи на основі запровадження інноваційно-інвестиційних преференцій

- забезпечення більш рівномірного розподілу податкового тягара між платниками податків;

- демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування у роботі з платниками та міжнародними партнерами.

Наразі, податкова служба вже досягла певних позитивних зрушень, зокрема в митній політиці та оподаткуванні підакцизних товарів. Державна Податкова Адміністрація розробила Стратегічний план розвитку державної податкової служби України на період до 2013 року, де сформовані пріоритетні цілі щодо антикорупційної діяльності, скорочення витрат на адміністрування податкової діяльності, переходу до світових цивілізованих норм в оподаткуванні та інших важливих заходів. Залишається лише сподіватись, що даний план буде впроваджено й виконано.

Література:

1. Филюк Г.М. Вплив бюджетно-податкової політики на трансформацію ринкових структур в Україні // Фінанси України. – 2009. - №5. – С. 56-65.
2. Коломієць Н.О. Проблеми та необхідність реформування податкової системи // Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. – 2009. - №4. – С. 83-87.
3. Ісаченкова О.Г., Шунькіна Г.О. Шляхи удосконалення податкової системи України // <http://intkonf.org>
4. Стратегічний план розвитку державної податкової служби України на період до 2013 року.

*асистент Коваль Н.І., студент Шафієва Л.Г.
Вінницький національний аграрний університет*

ВАЖЛИВІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

В даній роботі досліджено важливість аналізу інвестиційно – фінансової діяльності підприємств, також проаналізовано можливі напрямки і шляхи проведення даного аналізу

Спрямованість інвестицій в першу чергу залежить від того, які підприємства мають найкращі перспективи для розвитку і які сфери діяльності є найбільш привабливими для ефективного інвестиційного вкладення капіталів. Інвестиційна привабливість виражається у багатьох аспектах діяльності, а саме в: загальному стані підприємств, номенклатурі продукції, технічній забезпеченості підприємств, виробничих потужностях, місці підприємства в галузі, характеристиці системи управління, статутного фонду, власників, структури витрат, обсягів прибутку та напрямків його використання. Тому, важливим чинником у процесі вибору об'єктів інвестування виступає аналіз фінансового стану підприємства. У результаті аналізу з'являється можливість системного бачення інвестиційно – фінансового процесу, забезпечується об'єктивний облік показників ефективності діяльності підприємства [1].

Вивченням проблем аналізу інвестиційної і фінансової діяльності займалися такі науковці, як Г. Александер, Дж. Бейли, Е. Гілл, Б. Коллас, У. Шарп, О. Балацький, І. Бланк, В. Вовк, Я. Воловець, С. Гуткевич, О. Іткін, Г. Савицька, В. Савлук та інші. Метою нашого дослідження є визначення вагомості аналізу діяльності підприємств на прийняття рішень щодо інвестицій.

Зрозумілим є той факт, що інвестор має бути впевненим у тому, що його інвестиції розумно використовуються, спрямовуються на розвиток підприємства та надійно захищені від можливих зловживань. Також для інвесторів є важливим систематичне отримання достовірної інформації про фінансовий стан об'єкта інвестування, задля контролю за вкладеними коштами.

В результаті проведених досліджень нами було визначено, що для аналізу і характеристики ефективності інвестиційної діяльності можна використовувати такі показники: термін окупності, чистий приведений дохід, коефіцієнт ефективності, індекс рентабельності і внутрішню норму доходності інвестицій.

Методика аналізу інвестиційно – фінансової діяльності, як зазначає Проконєць О. В., передбачає оцінку можливостей економічного зростання підприємств і описується структурно – логічною схемою що показана на рис. 1 [2]:

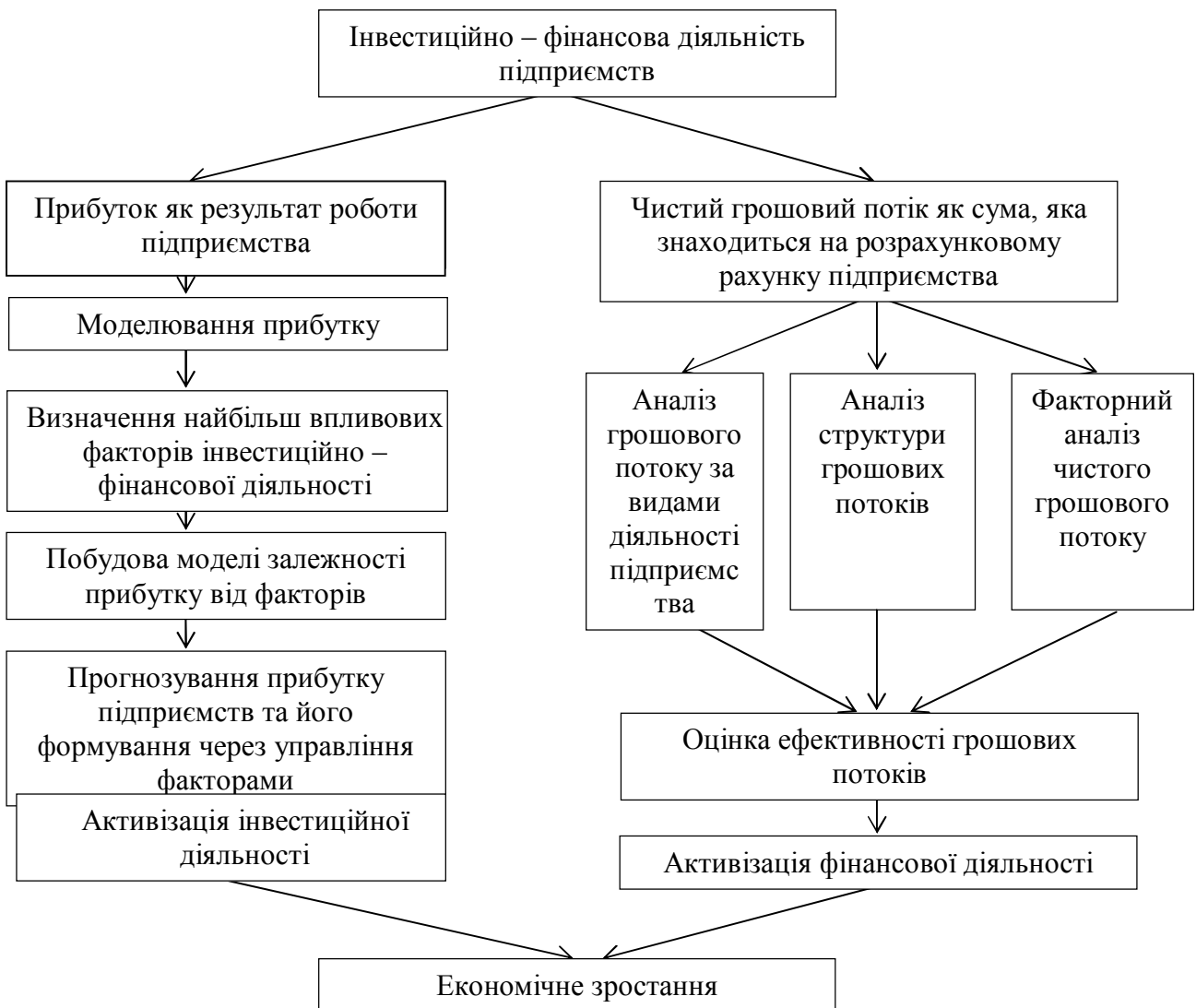

Рис. 1. Структурно – логічна схема аналізу інвестиційно – фінансової діяльності.

Оскільки в Україні не існує єдиного, загальноприйнятого стандарту аналізу фінансового стану підприємства для оцінювання його інвестиційної привабливості, кожен фахівець обирає на свій власний розсуд фінансові показники, користуючись як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками.

Загалом усі показники, які використовують для оцінки інвестиційної привабливості підприємства, поділяють на групи, серед яких показники майна

та капіталу підприємства, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності. Їх вивчення особливо важливе для аналізу підприємства [3].

Отже, на основі вищесказаного, можна стверджувати, що інвестиції є визначальним чинником економічного розвитку будь-якої країни. Для багатьох підприємств, що функціонують в Україні, на даний момент першочерговим завданням постає залучення капіталовкладень, за допомогою яких вони зможуть підтримувати сталий розвиток і конкурентоспроможність, або покращувати і розвивати свою діяльність. У зв'язку з необхідністю залучення фінансових ресурсів і їхньою обмеженістю постає проблема оцінки інвестиційної привабливості підприємства як основної характеристики, що дає змогу інвестору сформувати уявлення про стан об'єкта вкладення коштів, надійність інвестування та отримання гарантованих результатів.

Література:

1. Морозова А. М. Аналіз фінансової звітності як фактор прийняття інвестиційних рішень // Економіка АПК. – 2006. - № 2. – С. 92 – 97.
2. Прокопець О. В. Аналіз інвестиційно – фінансової діяльності підприємств // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. - № 4. – С. 93 – 95.
3. Півторак М. Аналіз фінансової діяльності підприємства як важливий чинник у прийнятті інвестиційних рішень [Електронний ресурс] / Режим доступу - http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vldau/APK/2010_2/files%5C10pmfmid.ppd.
4. Пилипенко О.І. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства: огляд методик [Електронний ресурс] / Режим доступу - http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/wzbirnik/econom/1_13/35.pdf.

асистент Шевчук О.Ф., студентка Лоїк І.
Вінницький національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ВІРТУАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Подаються етапи створення віртуального підприємства. Наведено їх організаційну структуру, основні переваги та недоліки

На сьогодні у бізнесі паралельно існують реальне (де функціонує підприємство) та віртуальне середовище. Простір віртуалізації включає такі поняття: електронний ринок, електронна комерція, віртуальний продукт, віртуальне виробництво, віртуальна фабрика, віртуальний банк та віртуальні організації (підприємства, корпорації).

Віртуальне підприємство (ВП) – це мережева, комп'ютерно-опосередкована організаційна структура, що складається з неоднорідних компонентів розташованих у різних місцях. ВП створюється в результаті об'єднання виробничих можливостей та ресурсів, що надаються іншими

об'єктами (віртуалами) на договірних умовах у завчасно обумовленій кількості і на певний час з використанням комп'ютерних мереж.

Створенню ВП передують розв'язання таких завдань: оцінка ефективності підприємства, що відбирається для участі у віртуальному підприємстві; вибір оптимального рішення щодо розробки маршрутних технологічних процесів виготовлення продукту; визначення оптимальної виробничої структури ВП для виготовлення та реалізації продукту.

Віртуальне підприємство не являється юридичною особою. Учасники ВП конкурують між собою. Вхід і вихід з віртуального підприємства відкритий.

Для віртуального партнерства (як і для звичайного) можна виділити дві базові форми: повне віртуальне товариство (всі партнери мають рівні права та несуть однакову відповідальність по її зобов'язанням) та обмежене віртуальне партнерство (один із учасників має більше повноважень в управлінні компанією та несе необмежену відповідальність по її зобов'язанням).

Віртуальні підприємства поділяються на:

- централізовані – стратегічні ресурси зосереджені в певному вузлі мережі;
- децентралізовані – стратегічні ресурси максимально розподілені в мережі між учасниками.

Центром управління, або органом координації ВП, виступає керуюча компанія, що не задіяна безпосередньо у виробничому процесі, або ж підприємство-учасник («плаваючий» центр управління) – головний виконавець певного проекту.

Функції керуючої компанії: маркетинг та комерція; планування діяльності корпорації; організація діяльності підлеглих компаній; регулювання діяльності; контроль та облік.

Керуюча компанія створюється для підвищення ефективності управління. При створенні віртуального підприємства іноді доцільно створити і корпоративний центр (посередник між інвесторами та підприємствами).

Утворення віртуального підприємства починається з організації міжфірменної кооперації. У побудові відносин міжфірменної кооперації виділяють американську та японську моделі.

Американська модель утворена на взаємодії великої кількості замовників та виконавців. Пропонована ціна служить головним критерієм відбору виконавців замовлення. За цієї моделі відносини між замовником та виконавцем будуються в межах одного замовлення та не розраховані на довгострокову перспективу. Замовник має змогу обрати найкращого виконавця для виконання замовлення.

Японська модель характеризується послідовним розміщенням підприємств-субконтракторів залежно від виробничих потужностей та рівня технології. Для Японії характерна багаторівнева система управління: контрактор передає замовлення кільком субконтракторам, які у свою чергу співпрацюють з субконтракторами нижчого рівня. Особливість японської моделі промислової кооперації – тісна виробничо-технічна інтеграція великих замовників та дрібніших виконавців.

Організація договірних відносин у ВП здійснюється зазвичай у вигляді прямих договірних відносин (характерні для виробництв із малою кількістю переділів і відносно невисоким рівнем вимог до якості виробленої продукції) або ієрархічної структури відносин.

Виділяють наступні етапи створення віртуального підприємства:

- Проектування процесів (BPR-business process reengineering). Здійснюється з використанням інструментальних засобів реінжинірингу бізнес-процесів з метою опису нових процесів. Тобто, щоб сформувати оптимальну структуру підприємства, потрібно перш за все побудувати та описати структуру і взаємодію бізнес-процесів (сукупність однієї або більше пов'язаних між собою процедур, які спільно реалізують якесь бізнес-завдання або політичну мету підприємства), а вже потім будувати організаційну структуру, яка б ефективно підтримувала ці бізнес-процеси.

- Прив'язка до ресурсів. Кожну функцію будь-якого процесу потрібно закріпити за певними ресурсами.

- Пошук ресурсів за контрактами. Перед віртуальним підприємством постає проблема пошуку ресурсів поза структурою підприємства. Слід обрати найкращого постачальника для кожного ресурсу, враховуючи складені специфікації функцій.

- Експлуатація створеного підприємства. На цьому етапі головною проблемою виступає здатність керівництва підприємства експлуатувати складні комплекси ресурсів, що належать різним незалежним організаціям.

- Моніторинг процесів. Механізми реєстрації повинні фіксувати кожну подію, дату, час її здійснення та учасників.

- Управління підприємством. Одне з головних завдань ВП полягає у розробці такого інтегрованого інформаційного простору і системи оперативного управління процесами та їх координації, які б дозволили в оперативному режимі здійснювати: прийом замовлення клієнта; перевірку можливості його виконання; розподіл робіт з виконання даного замовлення між підприємствами-учасниками ВП.

Отже, віртуальні підприємства – це одна з нових організаційних форм підприємств. ВП створюється шляхом відбору людських, фінансових, матеріальних, організаційно-технологічних та інших ресурсів з різних підприємств та їх інтеграції з використанням комп'ютерних мереж. Перевагами функціонування віртуального підприємства є: економія витрат на приміщення та персонал; спільне використання ресурсів та досвіду; застосування гнучкої організації роботи і штату; підвищення продуктивності праці; зниження транспортних проблем; можливість залучати фахівців незалежно від їх місця проживання; усунення впливу географічного чинника.

Проте існують і недоліки діяльності віртуального підприємства, які, перш за все, полягають у надмірній економічній залежності від партнерів, що пов'язано з вузькою спеціалізацією учасників підприємства; відсутності соціального захисту і матеріальної підтримки партнерів внаслідок відмови від довгострокових договірних форм і традиційних трудових відносин; небезпеці

постійного розширення, що призводить до неоднорідності учасників ВП, нестабільності; необхідності у детальному вивченні підприємства-партнера.

Література:

- 1 Devidow W., Malone M. The Virtual Corporation: Structuring and Revitalizing the Corporation for the 21 Century.– New York: Harper Collins. – 1992.
- 2 Вютрих Х., Филипп А. Виртуализация как возможный путь развития управления.– Проблемы теории и практики управления.– 1999.– №5.– С.94-100.
- 3 Уткин Э. А., Эскиндаров М. А. Финансово-промышленные группы. – М.: Тандем. – 1998.

асистент Гиренко Ю.В., студентка Автаєва Ю.П.
Вінницький національний аграрний університет

**ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

У статті розглянуто питання управління якістю продукції як передумови підвищення конкурентоспроможності підприємства

Вступ. Найважливішою характеристикою діяльності підприємства, обумовленою його положенням на ринку, є конкурентоспроможність, факторами якої, в свою чергу, є ціна, якість продукції та фактори зовнішнього впливу. Одним з головних напрямів підвищення конкурентоспроможності продукції є підвищення якості продукції та досягнення при цьому оптимального рівня витрат. Тому оптимізуючи співвідношення «ціна-якість» підприємство не тільки підвищує свій рівень конкурентоспроможності, але й раціонально управляє своїми витратами для досягнення найвищого результату.

Останні дослідження публікацій. Питаннями підвищення конкурентоспроможності підприємства займалися багато економістів, серед яких А.Оллівьє, А.Дайана, Р.Урсе, М.Портер, Азоев Г.Л., Фатхутдинов Р.А., Бурчинский В.Б., Иванов Ю.Б. та ін., а також вітчизняні науковці: З. Борисенко, І. Должанський, Т. Загорна, С. Кваша, Н. Краснокутська, О. Лука, І. Смолін, В. Сокольський та ін.

Мета статті: дослідження проблеми управління якістю продукції як одного із засобів підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Якість продукції — це сукупність її властивостей, що характеризують міру спроможності даної продукції задовольняти потреби споживачів згідно з її цільовим призначенням [2]. Сучасне уявлення про якість виробів засноване на принципі якнайповнішого виконання вимог і побажань споживача, і цей принцип повинен бути закладений в основу проекту будь-якого виробу. Сьогодні саме ступінь задоволеності споживача, розрахований як співвідношення вартості і цінності (споживної вартості) виробу є мірою якості виробів. При цьому необхідно

враховувати, що для виробника продукція, що не містить дефектів, які перешкоджали б її продажу, має цінність. Для споживача ж цінність мають тільки ті властивості продукції, які відповідають його очікуванням. В зв'язку з цим в більшості промислово розвинених країн, - Європейському співтоваристві, США, Канаді та ін., - підприємство-постачальник продукції повинно докласти зусилля по створенню відносин довіри між ним та споживачем. Завдання по створенню відношень довіри розглядається підприємством - постачальником як засіб по підвищенню якості і визнанню своїх продуктів. Зокрема, саме цей підхід був покладений в основу прийнятого Європейським співтовариством документа - Глобальної концепції законодавчого забезпечення якості товарів та послуг на європейському ринку [5].

Основними причинами зниження якості продукції є погана якість сировини, низький рівень технології, організації виробництва і кваліфікації робітників, неритмічність виробництва тощо.

Підвищення якості – одна із форм конкурентної боротьби, завоювання і втримання позицій на ринку. Високий рівень якості продукції сприяє підвищенню попиту на продукцію і збільшенню суми прибутку не лише за рахунок обсягу продажів, а й за рахунок вищих цін. Саме в умовах відкритої ринкової економіки немислимої без гострої конкуренції, проявляються фактори, які роблять якість продукції умовою виживання товаровиробників, мірилом результативності її господарської діяльності, економічного добробуту країни [3].

До таких факторів можна віднести стратегічне планування, наукову організацію праці, удосконалення мотиваційних стимулів, створення системи навчання робітників усіх категорій та використання нових методів контролю.

На якість продукції впливає значна кількість факторів, які діють як самостійно, так і в взаємозв'язку між собою, як на окремих етапах життєвого циклу продукції, так і на кількох. Всі фактори можна об'єднати в 4 групи: технічні, організаційні, економічні і суб'єктивні.

До технічних факторів належать: конструкція, схема послідовного зв'язку елементів, система резервування, схемні вирішення, технологія виготовлення, засоби технічного обслуговування і ремонту, технічний рівень бази проектування, виготовлення, експлуатації та інші.

До організаційних факторів належать: розподіл праці і спеціалізація, форми організації виробничих процесів, ритмічність виробництва, форми і методи контролю, порядок пред'явлення і здачі продукції, форми і способи транспортування, зберігання, експлуатації (споживання), технічного обслуговування, ремонту та інші.

Організаційним факторам, на жаль, ще не приділяється стільки уваги, скільки технічним, тому дуже часто добре спроектовані і виготовленні вироби в результаті поганої організації виробництва, транспортування, експлуатації і ремонту достроково втрачають свою високу якість.

До економічних факторів належать: ціна, собівартість, форми і рівень зарплати, рівень затрат на технічне обслуговування і ремонт, ступінь підвищення продуктивності суспільної праці та інше [4].

В забезпеченні якості значну роль відіграє людина з її професійною підготовкою, фізіологічними і емоціональними особливостями, тобто мова йде про суб'єктивні фактори, які по-різному впливають на розглянуті вище фактори. Від професійної підготовки людей, які зайняті проектуванням, виготовленням і експлуатацією виробів, залежить рівень використання технічних факторів. Але якщо в процесі функціонування технічних факторів роль суб'єктивних слабшає, тому що на цій стадії процес проходить з використанням сучасної техніки і технології, яка максимально звільняє технологічний процес від участі людини, то в організаційних факторах суб'єктивний елемент відіграє вже значну роль, особливо коли мова заходить про способи і форми експлуатації і формування виробів.

Наскільки важливі суб'єктивні фактори, свідчить поширена серед виробників думка про економічну вигідність підвищення якості. Якість розглядається при цьому як соціально бажана мета, але її вплив на підвищення рентабельності вважається мінімальним. Пояснюється це недостатньою обізнаністю виробників, які допускаються таких помилок.

Конкурентоспроможність продукції формується послідовно на всіх етапах ділового циклу. Як зазначається в ряді наукових досліджень, вона формується як сума зусиль виробника, спрямованих на забезпечення якості продукції на етапах передвиробничого маркетингу, на всіх стадіях виробництва продукції і на етапі обслуговування продукції у споживача. Розглянемо блочну модель забезпечення конкурентоспроможності продукції (рис. 1) [4].

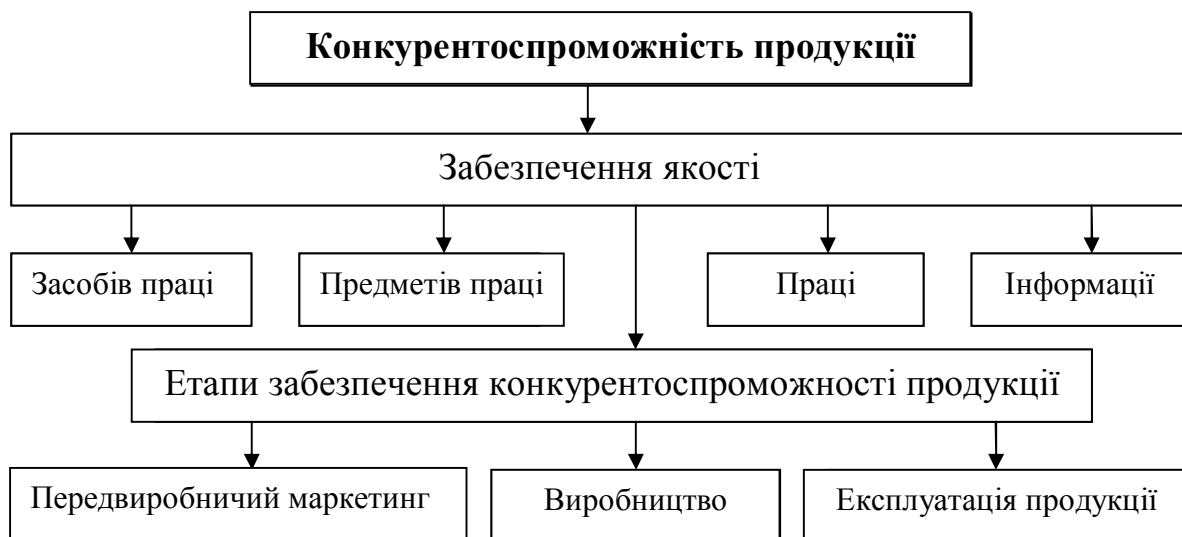

Рис. 1. Модель забезпечення конкурентоспроможності продукції

Так, блок перший, що становить передвиробничий маркетинг. Він охоплює вивчення підприємством причин незадоволеного попиту споживачів і розроблення заходів щодо їх усунення. Другий блок – виробництво – охоплює забезпечення якості продукції на стадіях постачання, виготовлення та реалізації продукції. І третій блок – експлуатація продукції – охоплює забезпечення якості продукції на етапі її гарантійного обслуговування, що спрямоване на зберігання і підвищення конкурентоспроможності під час ремонту та

обслуговування продукції у споживача.

Висновки. У нинішніх умовах розвитку ринкової економіки слід особливо відзначити важливість саме показника конкурентоспроможності підприємства. У час коли підприємства мають необмежені можливості у виборі діяльності, ресурсів, партнерів основною проблемою являється наявність споживача. Якщо підприємство не має свого споживача, то воно і немає ні прибутків, ні майбутнього. Саме отримання прибутків є рушійною силою будь-якого підприємства. Високий рівень якості продукції та відповідні ціни дають можливість підприємству завоювати свій сегмент ринку і свого споживача. Конкурентоспроможність підприємства є основою всієї його діяльності, якщо підприємство хоч чимось буде поступатися своїм конкурентам, воно не зможе вижити. Ринкові відносини нещадно знищують усіх, хто не витримує конкурентної боротьби. На ринку залишаються, лише найкращі.

Література:

1. Блонська В.І., Яцусь П.Ю. Підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства як основний фактор ефективності його діяльності // Науковий вісник, 2008, вип. 18.1 – С. 173-177.
2. Проскура В.Ф., Сімонова І.В. Система управління якістю продукції на підприємстві як складник ефективної його діяльності // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.6 – С. 98-102.
3. Городня Т. А., Товкач І. М. Діагностика та забезпечення конкурентоспроможності продукції // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008, вип. 18.9 – С. 262-264.
4. Трещов М. М. Методи оцінювання конкурентоспроможності продукції // Економічний простір. – 2009. – №23/1. – С. 118-128.

здобувач Янович Л.П.

Вінницький національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Загострення проблеми охорони довкілля на паливо та енергію спонукає світову спільноту до ефективного пошуку нових енергетичних технологій, які зможуть зменшити рівень забруднення. Ключове місце в розв'язанні цієї проблеми, може зайняти воднева енергетика - виробництво водню і його використання на основі паливних елементів (ПЕ) в промисловості, будівництві, енергетиці, на транспорті, в житлово-комунальному господарстві й інших сферах економіки.

Вітряні млини як джерело механічної енергії, ефективні в сільських регіонах, однак застосування їх обмежується низькою надійністю і великими капіталовкладеннями. Мінімальна швидкість вітру, при якій вони починають виробляти корисну енергію, складає приблизно 2...4 м/с. Розвиток розробок

вітряних машин може призвести до збільшення частки енергії, що надходить в сільські регіони. Альтернативні види палива можна поділити на три типи: біологічні (метанол, етанол, пропан чи природний газ); сонячна енергія; водневий газ [1].

Стосовно технології одержання водню необхідно відзначити, що він є вторинним енергоносієм, в природі зустрічається тільки у виді різних сполук. Ресурсна база для його одержання є досить широкою. Крім води, до ресурсної бази належать практично всі викопні види палива, різні види біомаси, а також різні відходи виробництва, побутові відходи тощо.

Найбільш відомі технології одержання водню базуються на хімічному, термотехнічному процесах та електролізі води, вони мають такі головні недоліки, як використання високо потенційної енергії з витратами викопного палива і відповідно значним забрудненням довкілля. Недоліком електролізу води є значний рівень споживання електроенергії. Електролітичний водень є найбільш доступним, але більш коштовним продуктом. Сьогодні у світі найбільше розповсюдження отримала технологія виробництва водню або суміші водню з іншими газами шляхом парової конверсії природного газу - метану, при цьому майже половина початкового обсягу газу витрачається на проведення ендотермічного процесу парової конверсії.

Основні причини, що перешкоджають активізації проведення робіт з водневої енергетики в Україні, є наступні: відсутність стратегії розвитку водневої енергетики, як енергетики майбутнього (XXI століття), національної програми з розробки і виробництва водневих паливних елементів та енергетичних установок на їх основі, а також відповідної законодавчої бази; відсутність цільового державного фінансування фундаментальних і прикладних досліджень та розробок в області водневої енергетики; нерозвиненість і неготовність промислової бази для виробництва ПЕ і енергетичних установок на їх базі; неготовність приватного бізнесу до субсидування фундаментальних і прикладних досліджень; відсутність чіткої і ясної державної політики та реальної підтримки робіт з екологічно чистих ресурсо- і енергозберігаючих технологій [2].

Безсумнівною перевагою водневої енергетики для України є можливість значного зменшення енергетичної залежності країни за рахунок перетворення існуючих власних енергетичних ресурсів (вугілля, торфу, сланців, біомаси, промислових відходів) у водень, з його подальшим використанням для задоволення енергетичних потреб країни.

При успішному розвитку водневої енергетики Україна може повністю використати свою багату енергоресурсну базу, диверсифікувати джерела енергії, покращити екологічну ситуацію в країні. Це також і шлях впровадження високих технологій світового рівня та розбудови відповідного сектору промисловості, можливість виходу на ринки з екологічно чистими технологіями і устаткуванням.

На сьогоднішній день одне з найпомітніших місць серед альтернативних джерел енергії займає сонячна енергетика. До переваг сонячної енергії також можна віднести: типова сонячна система, виготовлена на базі монокристалічної

кремнієвої технології, генерує протягом терміну своєї експлуатації більше енергії, ніж було витрачено на її виробництво.

Світовий досвід показує, що бурхливий розвиток альтернативної енергетики, зокрема сонячної, став можливим, завдяки належній підтримці на рівні держав.

Для отримання водню можна використовувати різноманітні джерела енергії: викопні копалини, ядерну енергію та відновлювані технології, такі як сонячна, вітрова, гідро-, біо-, та геотермальна енергії. Сьогодні із понад 50 млн. тонн водню, що виробляється, половина отримується шляхом конверсії водяної пари із природним газом (48%). Також водень добувають із нафти (30%), вугілля (18%) та води (4%) [3].

Сьогодні світове виробництво водню оцінюється в більш ніж 50 мільйонів тонн за рік. Близько 60% використовується для виробництва аміаку, 23% - для очищення бензину від сірковмісних домішок, 9% - для виробництва метанолу, решта використовується при виробництві металів, у галузі електроніки та космічних досліджень.

Література:

1. Біопаливо на експорт! // Аграрний тиждень України. <http://www.c.fol.com.ua>
2. Директива 2003/30/ЄС Європарламенту й Ради Євросоюзу від 8.03.2003
3. Програма розвитку виробництва дизельного палива на період до 2010 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2006 р. № 1774. <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Ришард Титко, Володимир Калініченко. Відновлювальні джерела енергії. Варшава – Краків – Полтава, 2010.

*Голишевська Л.В., студентка Швець Г.С.
Вінницький національний аграрний університет*

ДЕРЖАВНЕ КАЗНАЧЕЙСТВО УКРАЇНИ ЯК ОРГАН БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ

В умовах ринкової економіки суттєво ускладнюються міжбюджетні відносини, посилюється роль податків у формуванні прибуткової частини бюджетів, об'єктивно зростає роль бюджетного контролю. Його роль знаходить вираз у формуванні умов успішної реалізації бюджетної політики держави, забезпеченні процесу формування та ефективного використання грошових коштів.

Слід відмітити значний внесок у дослідження процесу бюджетного контролю в Україні таких вчених, як С.І.Юрія, В.І.Стояна, М.Й.Маца, О.О.Чечуліної, В.М.Шацької, І.В.Форкуна та інших.

З моменту створення органів Держказначейства України у 1995 р. їх

діяльність розглядають як суто технічну – ведення бухгалтерського обліку, складання звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, управління ресурсами. При цьому поза увагою залишається одна з головних казначейських функцій – контроль бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень і здійсненні витрат, який передбачає здійснення певних контрольних дій з боку органів Держказначейства.

За терміном проведення контрольних заходів Державним казначейством розрізняють такі види як попередній, поточний та заключний. Попередній контроль здійснюється на етапі формування, розгляду та затвердження бюджетів всіх рівнів, кошторисів видатків бюджетних організацій, розрахунків для отримання дотацій, субвенцій, субсидій та інших коштів із бюджетів. Поточний контроль проводиться в процесі виконання бюджетів, кошторисів витрат бюджетних організацій постійно протягом бюджетного року з метою виявлення порушень бюджетно-податкової дисципліни, дотримання фінансових норм і нормативів, встановлених показників по формуванню та використанню бюджетного та позабюджетних фондів грошових коштів держави. Заключний контроль – контроль після здійснення видатків (аудит) – здійснюється органами Державної контрольно-ревізійної служби шляхом перевірок і ревізій безпосередньо на місцях, в установах, організаціях. Він дає змогу впевнитись у законності здійснених операцій, використанні коштів за цільовим призначенням і безпосередньо на цілі, визначені законодавством.

Попередній та поточний контроль бюджетних повноважень здійснюється органами Держказначейства і при поверненні надходжень та відшкодуванні податків згідно із законодавством. Підставою для здійснення платежів є висновки органів адміністрування податків, зборів та інших платежів, судових органів, які перевіряються органами Державного казначейства як на предмет законності повноважень тих, хто приймає рішення, так і на предмет правильності оформлення зазначених документів. Такий механізм контролю діє для загального фонду, а також, частково, для спеціального фонду надходжень державного та місцевого бюджетів, що мають цільовий характер використання. Що ж до інших надходжень спеціального фонду, таких як власні надходження, то досконалого механізму їх контролю на сьогодні не існує. Це пояснюється, в першу чергу, невідповідністю та нерегульованістю вимог нормативних актів та законодавства.

При використанні бюджетних коштів контроль можна поділити на чотири окремі самостійні етапи, що невід'ємно взаємопов'язані між собою.

На першому етапі органами Держказначейства здійснюється робота щодо забезпечення обліку бюджетних асигнувань та контролю за їх дотриманням. Державне казначейство України, отримавши затверджений річний розпис призначень державного бюджету та розпис асигнувань загального фонду державного бюджету від Міністерства фінансів України, доводять витяги з них до головних розпорядників коштів.

Далі головні розпорядники коштів подають Держказначейству України розподіл показників зведених кошторисів доходів і видатків та розподіл показників зведених планів асигнувань із загального фонду державного

бюджету в розрізі розпорядників коштів нижчого рівня та одержувачів за територіями відповідно до мережі, яке звіряє відповідність вказаних сум у розрізі територій у зазначених вище документах сумах, зазначеним в розписі видатків бюджету.

Державне казначейство України узагальнює одержані дані, формує річний розпис асигнувань загального фонду державного бюджету за територіями і у розрізі розпорядників коштів нижчого рівня та доводить до кожного управління Держказначейства України. Подальші дії управлінь та відділень Державного казначейства аналогічні діям Державного казначейства України.

На другому етапі проводиться робота щодо обліку та консолідації інформації за зобов'язаннями розпорядників бюджетних коштів та одержувачів.

Органи Державного казначейства (відділення, територіальні управління) отримують та узагальнюють інформацію про наявність несплачених фінансових зобов'язань розпорядників, формують зведену інформацію і подають її Державному казначейству України.

Державне казначейство України з метою ефективного управління коштами державного бюджету консолідує інформацію щодо наявності неоплачених фінансових зобов'язань для прийняття відповідних рішень про виділення асигнувань головним розпорядниками коштів.

Третій етап – це виділення бюджетних асигнувань Державним казначейством України. Державне казначейство України перевіряє отримані розподіли виділених бюджетних асигнувань від головних розпорядників коштів щодо відповідності вказаних у них сум залишкам на відповідних рахунках, залишкам невикористаних асигнувань розпорядників нижчого рівня та одержувачів невиконаним зареєстрованим фінансовим зобов'язанням та наданій мережі.

Дії територіальних управлінь та відділень Державного казначейства аналогічні діям щодо контролю за виділеними бюджетними асигнуваннями, який здійснює Державне казначейство України.

Четвертий етап являє собою контроль перед здійсненням видатків розпорядників та отримувачів по коштах загального та спеціального фондів державного бюджету [5, с.408-414]. На цьому етапі з метою контролю за витрачанням коштів перевіряються рахунки-фактури, накладні, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт з договорами на предмет відповідності встановленим вимогам (зареєстрованих зобов'язань; залишків коштів на рахунках розпорядників коштів у розрізі кодів економічної класифікації видатків за загальним фондом або залишків коштів за спеціальним фондом; відповідність змісту операцій), а також наявність певних документів, пов'язаних з державними закупівлями. Підтвердженням їхньої легітимності є реєстрація фінансових зобов'язань розпорядників бюджетних коштів у системі обліку органів Державного казначейства з виконання бюджетів.

Отже, існують відповідні норми та детальні процедури казначейського контролю, але для підвищення ефективності здійснення Державним казначейством України контрольних заходів треба законодавчо врегулювати

місце та роль Держказначейства у системі суб'єктів контрольної діяльності [1, с.67-68].

Література:

1. Чечуліна О.О. Контроль бюджетних повноважень при виконанні бюджетів / О.О. Чечуліна// Фінанси України. – 2010. – №6. – С. 64-68.
2. Стовбчатий А.М. Казначейська справа в Україні / А.М. Стовбчатий. –К. : Видавничий дім “Комп’ютерпрес”, 2004. – 316 с.
3. Конституція України / Верховна Рада України. – К.: Парлам. вид-во, 1996. – 165 с. – (Бібліотека офіційних видань).
4. Бюджетний кодекс України / Верховна Рада України. - К.: Парлам. вид-во, 2001. – 186 с. – (Бібліотека офіційних видань).
5. Юрій С.І., Стоян В.І., Мац М.Й. Казначейська система [Текст]: Підручник / С.І. Юрій, В.І. Стоян, М.Й. Мац ; Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 590с.

к.е.н., доц. Гудзенко Н.М., магістрант Лукашенко С.В.
Вінницький національний аграрний університет

**ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ
ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ**

Розглянуто особливості нарахування єдиного соціального внеску та механізму його сплати суб'єктами підприємницької діяльності, перспективи подальшого використання

В черговий раз відбулися зміни законодавства в напрямку реформування системи адміністрування соціальних внесків, які сплачувалися до фондів соціального страхування. Метою реформування системи соціального страхування є спрощення процедури нарахування та сплати таких внесків до пенсійного фонду та фондів соцстраху. На зміну звітності до чотирьох фондів (Пенсійний, соціального страхування на випадок безробіття, соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності та соціального страхування від нещасного випадку та професійних захворювань) прийшла єдина форма по єдиному соціальному внеску. Повноваження по контролю над повнотою його сплати передані Пенсійному фонду.

Однак, незважаючи на суттєві новації, невирішеною залишається проблема зниження навантаження на фонд оплати праці, адже спрощення торкається в першу чергу представлення звітності. Тому для більшості працедавців запровадження єдиного соціального внеску не є стимулом для виведення з тіні заробітної плати, яка досить часто виплачується в конвертах без будь-яких соціальних гарантій для застрахованої особи.

Метою статті є дослідження особливостей нарахування та сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ), визначення його недоліків та переваг згідно чинного законодавства.

Основне джерело формування коштів фондів соціального страхування

складають страхові внески роботодавців і застрахованих осіб, тому необхідно дослідити законодавчі акти, що врегульовують порядок встановлення розміру та сплати страхових внесків до фондів соціального страхування. Актуальність дослідження обумовлена гострими дискусіями навколо питання про єдину систему збору та обліку внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та введення єдиного соціального внеску. Недоліки, які існують в правовому регулюванні порядку справляння страхових внесків за окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування спонукають законодавця шукати принципово нову фінансову модель формування страхових коштів. Уникнення необхідності такої суттєвої зміни, коли процес побудови системи загальнообов'язкового державного соціального страхування ще не завершено, можливе за умов підвищення ефективності законодавства в частині встановлення, обґрунтування розмірів страхових внесків, підвищенні платіжної дисципліни та зменшення адміністративних видатків роботодавців під час сплати страхових внесків.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (єдиний соціальний внесок) – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [1].

Закон визначає, що ЄСВ буде дорівнювати сумі внесків до всіх фондів соціального страхування, що вже спрощує не лише сплату, а й реєстрацію платників (непотрібно ставати на облік у трьох соціальних фондах, достатньо реєстрації в єдиному - Пенсійному фонді). Отже, адміністратором ЄСВ призначається Пенсійний фонд (ПФУ). Але інші фонди не розпускаються і отримують кошти від ПФУ в пропорціях, встановлених Законом, що ставить масу запитань відносно доцільності їх діяльності. Адже цю проблему можна вирішити за рахунок розширення повноважень та надання додаткових контрольних функцій органам ПФУ.

До числа новацій можна віднести запровадження посвідчення застрахованої особи (п.8, ст.1 Закону) (термін впровадження посвідчень – протягом трьох років з дня набрання чинності законом, тобто до 01.01.2014р). Такий порядок має ряд переваг:

- можливість контролю застрахованими особами платежів, які роботодавець перераховує за них до всіх фондів соціального страхування;
- сприяння більш активному розвитку другого рівня обов'язкового пенсійного страхування (накопичувальна система) та обов'язкового медичного страхування шляхом упорядкування механізму справляння внесків до соціальних фондів і зведенням їх в єдину систему збору внесків.

Для держави єдина база платників внеску дасть можливість швидше виявляти порушників чинного законодавства, зокрема тих, хто платить внески не до всіх фондів або не в повному обсязі.

Обліком платників єдиного внеску, забезпеченням збору та веденням

обліку страхових коштів, контролем за повнотою та своєчасністю їх сплати, веденням Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування буде займатися Пенсійний фонд України, який з 2000 року уже веде персоніфікований облік внесків, тобто на кожного застрахованого працівника заведена персональна облікова картка, номер якої збігається з його ідентифікаційним номером [2]. Таким чином, у Пенсійному фонді знаходяться відомості про суми отримані кожною застрахованою особою і перераховані на пенсійне забезпечення. Саме тому єдиний соціальний внесок сплачуватиметься на рахунки Пенсійного фонду. Надалі ці кошти розподілятимуться між фондами соціального страхування.

Закон [1] суттєво розширює базу обкладення єдиним соціальним внеском, адже він нараховується на винагороди фізичних осіб за виконання робіт або надання послуг з цивільно-правових угод, за перші п'ять днів непрацездатності. До працедавців з метою сплати внеску прирівняли фізичних осіб, які використовують найману працю інших фізичних осіб. Також до платників єдиного соцвнеску віднесли «спрощенців» - фізичні особи-підприємці на спрощеній системі оподаткування є платниками ЄСВ за найманих працівників та за себе – не менше розміру збору з мінімальної зарплати, але не більше максимального оподаткованого внесками розміру (15 мінімальних зарплат)). Якщо впродовж звітного місяця здійснюються виплати, з яких сплачується внесок, то єдиний соціальний внесок повинен бути сплачений авансом.

Для роботодавців розмір єдиного внеску встановлюється в залежності від класу професійного ризику виробництва: 36,76% - починаючи з першого класу, для кожного наступного розмір збільшується і для останнього (67 класу) становить 49,7%. Для бюджетних установ цей розмір становитиме 36,3%. Для підприємців на загальній системі оподаткування та спрощенців встановлена однакова ставка внеску, що дорівнює 34,7% бази оподаткування [1].

Передбачено, що ЄСВ не входить до системи оподаткування, тому ніяким чином не регулюється податковим законодавством.

Звіт щодо сум нарахованого єдиного внеску з 2011р. подається до органу Пенсійного фонду за місцем реєстрації платника наступними способами:

- в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису;
- на паперових носіях разом із електронною копією звіту на електронному носії інформації;
- на паперових носіях, якщо кількість застрахованих осіб менше п'яти [3].

Порядок сплати ЄСВ не змінився і передбачає: перерахування збору, нарахованого за відповідний базовий період (календарний місяць не пізніше ніж через 20 календарних днів з дня закінчення цього періоду. Для фізичних осіб - підприємців базовим періодом є календарний рік.

Для фінансування страхувальників-роботодавців для надання матеріального забезпечення найманим працівникам платники ЄСВ можуть відкривати окремі поточні рахунки в установах банків, що будуть використовуватися страхувальником виключно на надання матеріального забезпечення та соціальних послуг застрахованим особам. Страхові кошти, зараховані на окремий рахунок, не можуть бути спрямовані на задоволення

вимог кредиторів, на стягнення на підставі виконавчих та інших документів, за якими здійснюється стягнення відповідно до закону.

Однак, разом з перевагами, запровадження єдиного соціального внеску без суттєвого реформування всієї системи соціального забезпечення має цілий ряд недоліків, що повинні вирішуватися на законодавчому рівні. Розглянемо основні з них:

1) нарахування та виплата лікарняних, допомоги по вагітності і пологах мають здійснювати та виплачувати працедавці, але за іншим механізмом. Вони тепер не можуть виплачувати зі своїх коштів ці суми. Для здійснення виплат працедавця має відкрити в банку окремих рахунок, на який Фонд перераховує кошти на соцвиплати, які підприємству потім необхідно виплатити працівникам [4];

2) закон [1] передбачає перелік штрафних санкцій за неналежне адміністрування ЄСВ. Зокрема передбачена відповідальність за перерахування коштів на неналежний рахунок. Отже, зараховані не на той рахунок кошти ПФУ не будуть враховуватися як сплата єдиного внеску за конкретною операцією. Отже, за карткою особового рахунку значитиметься недоїмка, адже кошти, що надходять як платіж за єдиним внеском, автоматично розподіляються за видами загальнообов'язкового соцстрахування. Якщо їх зарахувати на неналежний рахунок, застосовують іншу пропорцію розподілу та 10% штрафу.

3) оскільки сплачувати ЄСВ доведеться на окремі рахунки, залежно від ставок і видів платежів, на які його нараховано, то до рахунку обліку цього внеску доцільно відкрити рахунки ще нижчого порядку, що відповідатимуть різним напрямкам перерахування.

Отже, соціально-правова природа страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування проявляється в тому, що: 1) вони є одночасно матеріальною гарантією соціального забезпечення конкретної особи в разі настання соціального ризику та джерелом коштів солідарної системи у соціальному страхуванні, яка функціонує на принципах безповоротності; 2) імперативний порядок визначення розміру тарифу здійснюється з дотриманням принципу рівності та обґрунтованості розмірів внесків ступеню тяжкості наслідків настання соціального ризику.

Серед основних завдань процесу удосконалення законодавства про соціальне страхування є формування достатньої кількості страхових коштів для фінансування видатків фондів соцстраху. Розвиток правового регулювання соціального страхування в частині формування страхових коштів пов'язаний із змінами розмірів страхових внесків (без доведення до відома основних платників об'єктивних підстав таких змін шляхом опублікування актуарних розрахунків) або кола осіб, які підлягають соціальному страхуванню в обов'язковому порядку. Одночасно законодавство залишає без уваги інші можливі джерела формування страхових коштів, що спонукає збільшувати фінансовий тягар для основних суб'єктів страхування. Також ігнорується можливість для зменшення розмірів страхових внесків, яке є суттєвим стимулом для виведення сфери оплати праці з тіньового сектору. З цього

приводу є доцільною активізація податкової та інвестиційної політики: привабливість податкових пільг або звільнення від оподаткування, реальність особливих інвестиційних гарантій, компенсацій з боку уряду. Не розвиваючи інші джерела коштів соціального страхування, а обираючи шлях запровадження єдиного соціального внеску не змінить суттєво проблему формування страхових коштів.

Оцінюючи перехід на єдиний соціальний внесок як позитивний захід, слід акцентувати увагу на необхідності відпрацювання низки технічних питань, що виникли в процесі об'єднання фондів, проведення детального фінансово-економічного та наукового обґрунтування переходу на єдиний соціальний внесок з урахуванням усіх наслідків.

Література:

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI.
2. Олексенко Т. Єдиний соціальний внесок: застосовуємо на практиці / Т. Олексенко // Баланс. – 2011. - №7. – С. 35-37
3. Поволоцька Л. Єдиний соціальний внесок / Л.Поволоцька // газета Час. – 2010. – № 408 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://timeua.info/080910/25658.html>.
4. Прощина Т. Єдиний соціальний внесок/ Т. Прощина // Все про бухгалтерський облік - 2011. - № 4. - С. 23
5. Строїч С. Один з чотирьох: готуймося платити єдиний соціальний внесок / С.Строїч, Т. Прощина, В.Циганенко // Все про бухгалтерський облік. – 2010. - № 82. – С. 2-6.

к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Нікітюк А.В.
Вінницький національний аграрний університет

ПОДАТКОВИЙ АУДИТ І ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ: РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ

*Розглянуто поняття податкового аудиту та податкового контролю,
розмежовано їхні значення, зазначено їх сутність*

Значимість податкового аудиту, або його роль у перетворенні й урегулюванні економічних відносин, зростає паралельно зі збільшенням кількості суб'єктів господарювання та розширенням нового класу власників. Загострюється питання контролю фінансово-господарської діяльності платників податків. Постає нагальна потреба в налагодженні взаємовідносин держави і суб'єктів господарювання на підставі встановлення дієвого механізму справляння податків та притягнення платників податків до відповідальності за порушення податкового законодавства, яка особливо окреслюється в умовах

тінізації економічних відносин, поширення правопорушень і низького рівня довіри до влади й бізнесу щодо ефективності регулярних заходів.

Незалежний податковий аудит є формою розв'язання суперечностей. Аудитор (незалежний) не має права приховувати порушення, виявлені при перевірці правильності заповнення податкових декларацій.

Утім, уявлення щодо незалежного аудиту дуже різняться. Приміром, працівники державних органів податкового контролю (а податковий аудит є однією із форм податкового контролю держави, щоправда, називається він по-іншому – «податкова перевірка») вважають запровадження недержавного аудиту непотрібною перебудовою, їхні інтереси зрозумілі: охопити все, не віддавати нікому нічого.

Розглядаючи зарубіжний досвід, слід відзначити, що Франція стала однією з перших країн, де спочатку діяло правило: «державному сектору – державний аудит, а недержавному – недержавний (тобто незалежні бухгалтери й ревізори)». Проте з часом, унаслідок випробувань і з набуттям ринкового досвіду, тут почало діяти нове правило: "незалежні ревізори (аудитори) контролюють достовірність звітності державних підприємств". Це яскраве свідчення того, що в ринковій економіці фінансовий контроль не може здійснюватися тільки державою. Принципово треба зауважити, що підприємства державної власності демонстрували від'ємні результати господарювання й держава часто перекладала цю недостачу на суб'єктів інших форм господарювання. Не може бути єдинодержавного контролю в господарюванні різних суб'єктів та ще й різних форм власності [1, с.46].

Відмінність внутрішнього українського аудиту від зовнішнього (а також від внутрішнього аудиту в зарубіжних країнах) полягає в тому, що:

- незалежність внутрішнього аудитора є умовною, оскільки служба внутрішнього аудитора є підрозділом організації. Відсутні як законодавчі, так і етичні норми, що підкреслюють незалежність внутрішніх аудиторів від безпосереднього впливу керівництва економічного суб'єкта та його лінійних підрозділів;

- відсутні професійні стандарти їхньої діяльності;
- немає однакових вимог до їх професійного й освітнього рівнів.

У теорії аудиту існує два підходи до визначення його суті:

- а) вузько економічний, коли він розглядається лише як зовнішній аудит фінансової звітності і трактується як складова обліку економічних дій суб'єкта;
- б) технократичний, коли він розглядається тільки як набір технічних операцій, тестів, стандартів документації й певна техніка виконання аудиторських послуг і технологій.

Проте, обидва підходи викривлюють сутність аудиту, бо не враховують самої природи аудиторського продукту (послуги).

Кількаразове збільшення ринку аудиторських послуг останніми роками за низкою показників (у тому числі кількістю наданих звітів, замовлень, фактичним обсягом наданих послуг, середньою вартістю одного замовлення, кількістю замовлень на одного суб'єкта аудиту й навіть середнім доходом на одного суб'єкта) свідчить про його активний розвиток в Україні. При цьому

ключове питання: як іде процес розвитку на ринку аудиторських послуг, — ніким не розглядається. У кращому разі перелічуються недоліки цього ринку, зокрема такі: різноманітність цін на аудиторські послуги; конкуренція на замовлення; мала кількість штатних працівників аудиторських фірм (не більше двох осіб); залежність створення аудиторських фірм від регіональних джерел концентрації капіталу й ділової активності; утримання аудиторських фірм завдяки наданню супутніх професійних послуг (аутсорсинг) і консультування.

Слід зазначити, що в Україні аудиторська діяльність безпосередньо пов'язана із трансформаційними процесами глобального характеру, як то становлення економіки знань, розвиток економіки інноваційного типу, а також локальними трансформаційними процесами, які відтворюють розвиток ринкової економіки в цілому. За таких умов попит на аудиторські послуги визначається сучасним станом інноваційної системи нації, активністю й інновативністю суб'єктів господарювання, а також культурою їх спілкування.

До пріоритетних напрямів дослідження в наш час відноситься проблема адміністрування податків. Податкові платежі як джерело наповнення доходної частини бюджетної системи регулюють формування централізованих грошових фондів і тим самим впливають на соціально-економічні процеси в державі. Функціонування податкової сфери не можливе без єдиного механізму податкового контролю, важливою умовою дієвості якого є його достатньо повна та чітка правова регламентація.

У Податковому кодексі податковий контроль визначається як система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою перевірки правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування й іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [2, с.25].

З позицій системного підходу та з урахуванням складності податкового контролю як соціального явища і процесу, на нашу думку, доцільним є комплексне визначення сутності податкового контролю як функції соціального управління, як системи взаємопов'язаних контрольних-податкових елементів і як складової системи оподаткування, а саме:

- податковий контроль у системі соціального управління – це спосіб реалізації управління в податковій сфері;
- податковий контроль, як система взаємопов'язаних контрольних-податкових елементів – це сукупність владних суб'єктів контрольних-податкових відносин, об'єктів податкового контролю й організаційно-правовий механізм їх взаємодії;
- податковий контроль у системі оподаткування – це діяльність з перевірки виконання зобов'язань платників податків.

З позицій першого підходу поняття податкового контролю в системі управління кореспондується з поняттям контролю як функції управління, але з урахуванням специфіки сфери податкових відносин, тобто податковий контроль – це забезпечення відповідності процесу функціонування податкової сфери управлінським рішенням, виявлення результатів їх впливу, допущених

відхилень від вимог управлінських рішень, від прийнятих принципів регулювання для визначення шляхів коригування, способів впливу на податкову сферу з метою подолання відхилень, усунення перешкод на шляху оптимального функціонування суспільної системи.

У межах другого підходу податковий контроль має визначену законодавством інституційно-функціональну структуру, охоплює сукупність об'єктів контрольного вливу, включає механізм контрольного впливу суб'єкта на підконтрольний об'єкт. Державно-владний характер податкового контролю виявляється у наділенні суб'єкта (суб'єктів) податкового контролю владними повноваженнями, що дозволяють здійснювати діяльність, спрямовану на реалізацію цілей податкового контролю, детермінованих державними інтересами щодо формування публічних грошових фондів.

Основним способом податкового контролю (і щодо цього існує єдність поглядів) є податкова перевірка. Аналіз наукової літератури свідчить про схожість позицій щодо змісту перевірки та наявності певних відмінностей стосовно визначення поняття «податкова перевірка». В узагальненому вигляді термін «перевірка» стосується вивчення документів фінансово-господарської діяльності для виявлення порушень дисципліни й усунення їх негативних наслідків. Усталеним є визначення перевірки як одиначної контрольної дії на певній ділянці діяльності контрольованого суб'єкта, що здійснюється на місці з використанням облікових, звітних документів для виявлення порушень фінансової дисципліни й усунення їх наслідків. Разом із тим в юридичній літературі знаходимо визначення перевірки як системи контрольних дій щодо вивчення окремих ділянок фінансово-господарської чи адміністративно-розпорядчої діяльності відповідного об'єкта.

Узагальнення наведених позицій дозволяє виділити такі базові ознаки податкових перевірок: за правомірністю – визначена законом діяльність; за суб'єктом здійснення – діяльність податкових органів; за об'єктом перевірки – носії податково-значущої інформації; за цільовим призначенням – виявлення порушень податково-платіжної дисципліни; за змістом – аналіз податково-значущої інформації; за наслідками – усунення порушень податково-платіжної дисципліни; за часовими рамками – одиначна контрольна дія; за періодичністю – повторювана контрольна дія. На нашу думку, податкова перевірка – це визначена законом діяльність органів, наділених правом податкового контролю, що проводиться за наявності певних підстав, яка полягає у здійсненні аналізу носіїв податково-значущої інформації для виявлення й усунення порушень податково-платіжної дисципліни та реалізується через одиначні періодично повторювані контрольні дії [2, с.27].

Адміністративно-правові норми створюють можливості здійснення податкового контролю, в них визначається забезпечення застосування, використання та виконання норм податкового законодавства, встановлюються права і обов'язки органів податкового контролю в організаційній сфері їх реалізації, тобто створюються умови для забезпечення прав і виконання обов'язків суб'єктами податкових правовідносин.

Можна зазначити, що розвиток вітчизняного податкового аудиту повинен

базуватися на зміні теоретичних засад та практичної організації здійснення аудиторських перевірок відповідно до сучасних вимог. Обґрунтування напрямів удосконалення системи податкового аудиту належить до тих проблем, що потребують невідкладного розв'язання.

Література:

1. Глущенко В.В. Вектори розвитку податкового аудиту в Україні // Фінанси України. – 2010. – №1. – С. 46-53.
- Лісовська В. Податковий контроль у системі оподаткування: зміст та механізм здійснення // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – №10. – С. 25-28.

***к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Рейзер В.С.
Вінницький національний аграрний університет***

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ
ПІДПРИЄМСТВА**

Розглянуто поняття аналізу фінансового стану підприємства, методи та інформаційні джерела аналізу

Розвиток світової економіки на початку ХХІ ст. дав поштовх формуванню глобального комплексу виробничих структур, глобальної фінансової системи та світової інформаційної мережі.

Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежить від того, наскільки швидко та правильно воно орієнтуватиметься в течії ринкових відносин, наскільки точно і безпомилково вибиратиме собі ділових партнерів.

Цю проблему тією чи іншою мірою досліджували як українські, так і зарубіжні науковці: І.О. Бланк, Т.К. Кисельова, В.В. Ковальов, Г.В. Савицька та ін. Зокрема, Л.А. Лахтіонова акцентує увагу на загальній оцінці фінансового стану підприємства. Майже одним із перших, хто звернув увагу на проблеми розробки різноманітних методик фінансового аналізу є І.Д. Фаріон. Велику увагу щодо змісту та послідовності фінансового аналізу приділили Р. Федорович, О. Загородна, В. Серединська.

Окрім фахівці по-різному трактують поняття аналізу фінансового стану підприємства. В більшості, що він є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відношень підприємства і саме тому визначається всією сукупністю виробничих факторів [1].

Основними методами аналізу фінансового стану, які широко застосовуються в практиці господарської діяльності підприємств, зокрема є горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; коефіцієнтний аналіз; факторний аналіз [2].

Функціонування підприємств в умовах ринку визначається їхньою здатністю приносити прибуток, що є найважливішим чинником стимулювання

виробничої діяльності та створює фінансову основу для її розширення [1].

Оцінка фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою звітів, а саме форм річної бухгалтерської звітності підприємства. Звітність є найбільш повним інформаційним забезпеченням для аналізу фінансового стану, як одного з напрямків підвищення ефективності процесу управління підприємством. Інші звітні форми мають істотні обмеження, тому не можуть задовольняти потреби користувачів інформації про діяльність підприємства.

З рисунку 1 є цілком очевидно, що використання лише первинних документів для оцінки фінансового стану підприємства не є ефективним. Тому, необхідні додаткові трудові, часові та фінансові ресурси для систематизації та узагальнення початкової інформації [2].

Розглянемо більш докладно інформацію, яка необхідна для аналізу фінансового стану підприємства, та документи на підставі яких вона оформляється (рис. 1).

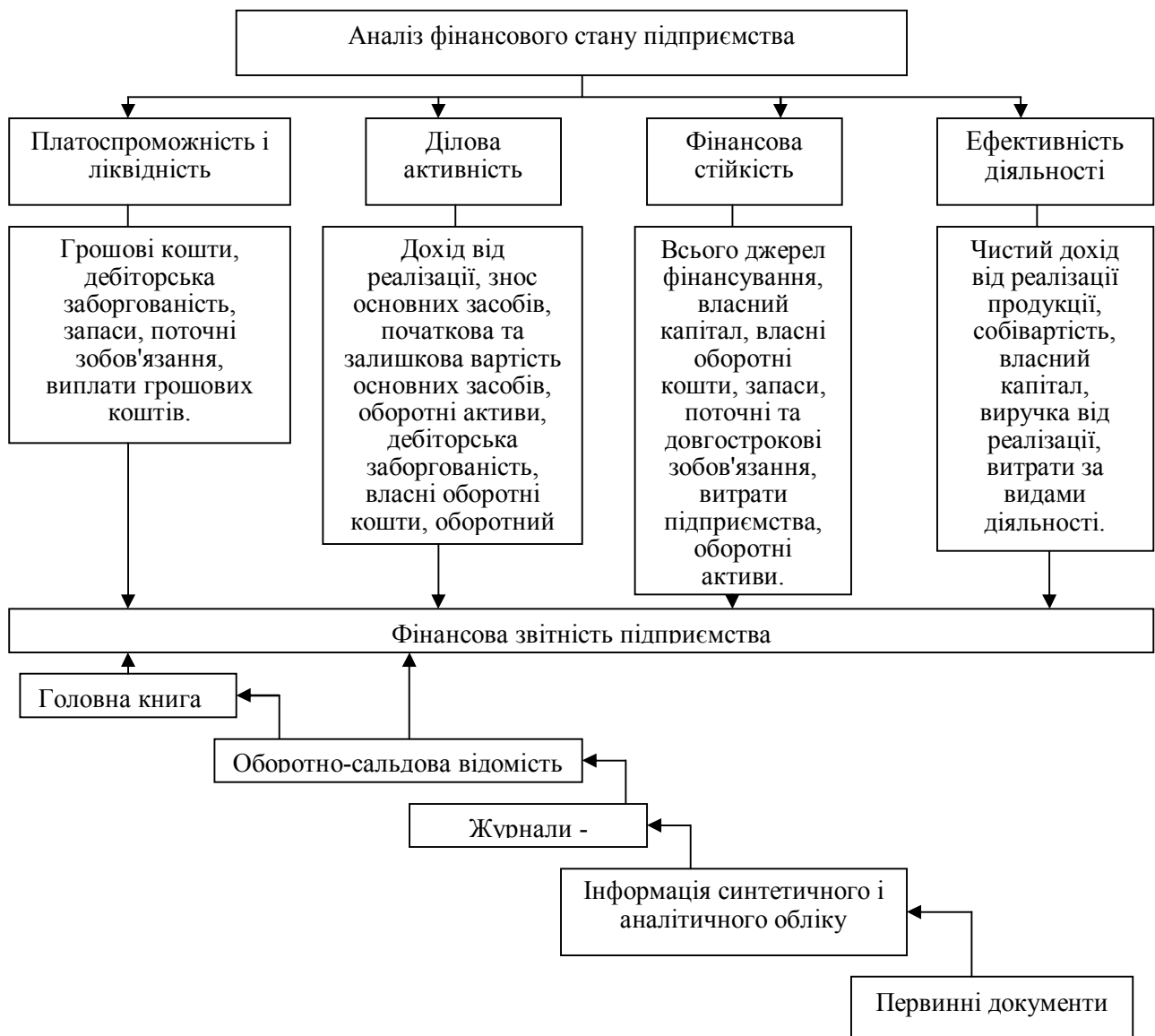

Рис. 1. Інформаційні джерела аналізу фінансового стану підприємства

Отже, можна зробити висновок, що на сьогодні підприємства повинні проводити детальний фінансовий аналіз для своєчасного виявлення і усунення недоліків у фінансовій діяльності, приймати управлінські рішення для поліпшення фінансового стану підприємства та його платоспроможності. Це є запорукою досягнення найвищих результатів та зростання рівня прибутку.

Література:

1. Фещенко О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану державних підприємств України / О. Фещенко // Ринок цінних паперів України. - 2009. - №1-2. - С. 49-62.
2. Малюга Л.М. Аналіз фінансово-економічного стану аграрних підприємств / Л.М. Малюга // Економіка АПК. - 2008. - №2. - С. 100-104.

к.е.н. Шевчук О.Д., магістрант Цеплий В.В.
Вінницький національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ В ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Висвітлено сутність державного фінансового контролю та запропоновано шляхи підвищення його ефективності

Сучасний етап суспільно-економічного розвитку України потребує чіткої керованості процесів трансформування національної економіки з боку органів державного управління.

Важливе значення має фінансовий контроль як форма контролю з боку держави за законністю та обґрунтованістю виконання фінансових операцій із визначення результатів господарської та управлінської діяльності, створення і використання фондів фінансових ресурсів на цілі економічного та соціального розвитку держави.

Фінансовий контроль є найважливішою функцією державного управління, особливо в умовах бюджетного дефіциту, нестачі коштів і складної економічної ситуації. Найдосконаліша політика держави в галузі фінансів не дасть результатів без побудови ефективного державного фінансового контролю. Державний фінансовий контроль є однією з найважливіших функцій управління країною, обов'язковою умовою нормального функціонування фінансово-кредитної системи.

Питання державного фінансового контролю, що здійснюється вищими органами фінансового контролю висвітлено в наукових працях А. Орбанянос, Х. Андерсен, А. Андрійко, Л. Савченко, Ю. Тихомиров, В. Симоненко та інших.

Виконання контрольних функцій органами Державної контрольно-ревізійної служби ставить проблемні питання щодо відсутності єдиної інформаційної системи контролю, тобто доступу до баз даних інших

фінансових контролюючих органів. Для встановлення дієвого контролю за всіма напрямками витрачання бюджетних коштів необхідним є встановлення систематичного обміну інформацією між усіма фінансовими і контрольними органами, які забезпечують виконання бюджету [1].

Підвищення ефективності державного фінансового контролю необхідно здійснити з позиції системного підходу, а саме:

– фінансовий контроль повинен розглядатися як найважливіший елемент загальнодержавного контролю;

– у процесі вдосконалення державного фінансового контролю повинні враховуватися принципи структуризації контролю в суспільстві, яка означає необхідність розгорнення взаємодії системи державного фінансового контролю з контролюючими органами місцевого самоврядування;

– доповнення фінансового контролю, виконавцями якого є органи державної влади і місцевого самоврядування, незалежним фінансовим контролем, який здійснюють аудитори й аудиторські фірми;

– дотримання субординації у побудові органів фінансового контролю в структурі загальнодержавних контрольних інститутів.

Удосконалення системи фінансового контролю в Україні можливе за наступними напрямками:

1. Розмежування об'єктів питань, що контролюються відповідно до форм власності, на контроль за виконанням державного бюджету, контроль за використанням коштів державного бюджету, підтвердження достовірності фінансової інформації підприємств недержавного сектора економіки, контроль за формуванням собівартості і фінансовими результатами підприємств.

2. Розмежування контролю на державний, аудиторський і внутрішній.

3. Вирішення проблем обміну інформацією між розгалуженою мережею контрольних установ. Створення єдиної інформаційної бази, забезпеченої можливостями вільного доступу будь-якого з відповідних державних органів, дозволить оптимізувати процеси взаємодії, спільної роботи і комплексної оцінки економічної ситуації на макrorівні [2].

Незалежність вищих органів фінансового контролю є основною умовою ефективності фінансового контролю. Достатня незалежність органів контролю повинна бути закріплена на законодавчому рівні.

Хоча система державного фінансового контролю в Україні в цілому відповідає міжнародній практиці, залишається багато нерозв'язаних проблем.

Важливим напрямком удосконалення контрольно-ревізійної та аналітичної роботи є запровадження автоматизації проведення ревізій та перевірок за допомогою персональних ЕОМ. Для цього потрібно:

– по-перше, залучити до роботи над програмним забезпеченням контрольно-ревізійного процесу фахівців-програмістів зі знаннями дисципліни ревізії, контролю й обліку;

– по-друге, на економічних навчаннях в контрольно-ревізійних відділах набиратись практичних навиків роботи з персональними ЕОМ.

Досить важливими є також кадрові питання органів Державної

контрольно-ревізійної служби, де у зв'язку з економією бюджетних коштів спостерігається неукмплектованість ревізійного апарату, неналежне матеріальне стимулювання працівників, що призводить до надмірного перевантаження контролерів, підвищення плінності кадрів.

Література:

1. Бутенко В. Л. Проблеми і напрямки вдосконалення роботи органів державного фінансового контролю // Економічний простір 2009. - №12 - С. 106-113.
2. Ковальчук Г.С. Напрямки підвищення ефективності роботи контрольно-ревізійної служби України // Економічний простір. - 2009. - № 23 - С. 255-260.
3. Кінащук Л. К. Ревізія і перевірка як основні методи фінансового контролю в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 7. - С. 44-49.

ст. викл. Полеся В.М., студентка Марійна О.П.
Вінницький національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ БІЗНЕС – ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Планування інвестиційної діяльності є одним з елементів успішного ведення бізнесу. Ведення інвестиційної діяльності немислиме без чіткого розрахунку і бачення перспективи. Це значною мірою полегшує інвестиційну діяльність, знижує рівень її ризикованості. Планування – це процес визначення мети, завдань та заходів, які необхідно здійснювати, а також визначення програми діяльності і необхідних ресурсів для цього. В умовах трансформаційної економіки всі підприємства мають потребу в значних інвестиційних ресурсах, однак вони стикаються з труднощами їхнього формування, необхідністю більш ефективного використання в зв'язку з дефіцитом коштів. Це вимагає перегляду традиційних підходів до їх формування і планування.

Проблеми бізнес – планування інвестиційної діяльності широко обговорюють в наукових виступах, нарадах, висвітлюють у наукових працях. Вагомий внесок у дослідження цієї тематики зробили М. І. Андрушко, Ю. Е. Губені, В. І. Дробот, А. В. Лисенко та інші.

Актуальність дослідження та наявність великої кількості нерозв'язаних теоретичних і практичних проблем у процесі бізнес – планування обумовили мету, завдання і предмет дослідження.

Використання бізнес – плану для інвестиційної діяльності і компаніях різного масштабу базується на чинному законодавстві, розглядається у багатьох роботах зарубіжних і вітчизняних вчених. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять Закони України та нормативні документи, дослідження зарубіжних і вітчизняних вчених, а саме Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про іноземні інвестиції», Постанова Кабінету

Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002 – 2010 рр.» тощо.

Питання використання бізнес – плану ще не має остаточного практичного вирішення. Тому мета даної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні функції бізнес – планування та у наданні рекомендацій щодо використання бізнес – плану для прийняття інвестиційних рішень в умовах економічної кризи.

Об'єктом дослідження виступає сучасна система бізнес – планування. Предметом даного дослідження є засоби використання бізнес – планування українських компаній для прийняття інвестиційних рішень в умовах економічної кризи.

Досвід організації діяльності підприємства свідчить проте, що планування має велике значення в умовах швидких змін у середовищі їхнього функціонування. Чим більш динамічним і невизначеним стає навколишнє середовище підприємства, тим більшої уваги вимагає розробка стратегії його розвитку й оперативних дій з її реалізації. Відсутність чіткого плану діяльності є свідченням незадовільного управління підприємством.

Традиційно бізнес – план являє собою інструмент одержання фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів, тому що саме він дозволяє переконати потенційних інвесторів у тому що, такі проекти мають чітко визначену стратегію успіху і заслуговують фінансової підтримки. Основна мета застосування бізнес – плану для підприємства полягає в оформленні документів на одержання інвестицій, фокусуванні уваги його керівника на основних напрямках розвитку і розробки чіткої стратегії [4].

Бізнес – план дозволяє обґрунтувати, який капітал необхідний для реалізації інвестиційного проекту, на які цілі будуть витрачатися кошти, як передбачається повертати борги потенційним кредиторам і який рівень ризику при цьому досягатиметься. Бізнес – план може розглядатися як спосіб моделювання системи управління підприємством у майбутньому, тому що заснований на правильному розумінні реальної ситуації в конкретний момент часу здійснення інвестиційного проекту, передбачає чітку постановку його цілей і припускає якісне планування переходу від однієї його стадії до іншої. Таким чином, бізнес – планування інвестиційного проекту припускає вирішення наступних задач:

- забезпечення економічного а за рахунок ефективної інвестиційної діяльності;
- максимізація доходу від інвестиційної діяльності;
- мінімізація інвестиційних ризиків;
- пошук і здійснення шляхів прискорення реалізації інвестиційних проектів [2].

Важливим у процесі планування є формування інвестиційних ресурсів, що проводиться за допомогою різних джерел: власних, позикових і притягнутих. Головну роль в числі власних джерел грає прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати всіх податків. Другим джерелом є амортизаційні відрахування, розмір яких пов'язаний з вартістю

основних фондів і прийнятою системою їхньої амортизації. До числа позикових засобів відносяться банківські кредити. Ще одним джерелом позикових засобів у розвиненій економіці є облигації. Перспективними формами позикових засобів є інвестиційний лізинг і селенг [1].

Важливою проблемою планування інвестицій є прогнозування наслідків здійснення інвестиційних проектів. З цією метою використовуються якісні і кількісні методи. Якісні методи поділяються на дві групи: опитування (внутрішнє, зовнішнє, опитування Дельфі); методи структурованого мислення (мозковий штурм, синектика). Кількісні методи поділяються на: одномірні (авторегресійні методи, метод тренда); багатомірні (парна і множинна регресія) [5].

Однією з важливих задач, що стоять перед інвестором, є обґрунтований вибір об'єкта інвестування, основу якого складають оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості підприємства. Така оцінка припускає встановлення стадії життєвого циклу підприємства. З теоретичних позицій інвестиційно привабливими вважаються підприємства, що знаходяться на стадіях свого розвитку: народження – рання зрілість. Після цього необхідне проведення фінансового аналізу підприємства. Провівши аналіз і давши оцінку бізнес – плану підприємства інвестор дає згоду на фінансування інвестиційного проекту і дає йому змогу впливати на хід реалізації інвестиційного проекту і спостерігати за правильним використанням кредитів [3].

На нашу думку, економічне обґрунтування інвестицій найбільш доцільно вирішувати за допомогою бізнес – планування інвестиційних проектів, основною метою розробки якого є оформлення документів на одержання інвестицій, фокусування керівника підприємства на основних напрямках його розвитку і розробка чіткої стратегії. Бізнес – план повинен розглядатися як документ, що включає оптимальні в часі й найменш ризиковані шляхи реалізації інвестиційних проектів. Загальною рекомендацією для всіх компаній під час економічних криз, є концентрація максимальною уваги на ліквідності за рахунок використання рейтингу проектів по надходженням грошових коштів від проектів за наступний плановий період, з урахуванням суми планових інвестицій на наступний період по всьому портфелю проектів групи компаній.

Література:

1. Гаврилов О. А. Використання бізнес – планування як інструменту для інвестиційної діяльності // Економіка та держава. – 2009. – №5. – С. 87 – 91.
2. Кондрашов О. М. Процеси бізнес – планування інвестиційної діяльності // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №13. – С. 3 – 6.
3. Костецька І. І. Особливості бізнес – планування в деяких країнах // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво. – 2010. – №4. – С. 110 – 113.
4. Соловйова Н. Формування систем планування інвестиційної діяльності // Економіка України. – 2010. – №11. – С. 11 – 20.
5. Соловйова Н. Системи фінансового прогнозування в аграрному секторі // Економіка АПК. – 2010. – № 13. – С. 9 – 13.

*к.е.н., доц. Шевчук О.Д., студентка Бас В.А.
Вінницький національний аграрний університет*

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

*Розглянуто позитивні і негативні сторони
прийнятого Податкового кодексу України*

Однією з найбільш важливих задач нашої держави є стабілізація економіки. Податки – це ефективний інструмент непрямого регулювання економічних процесів.

Ухвалення Податкового кодексу України принесло зміни у всі сфери професійної діяльності державної податкової служби.

Позитивні моменти, полягають в прагненні поступово знизити податковий тягар на бізнес, ефективно задіюючи сучасний податковий інструментарій. Негативним вважаємо прагнення підсилити чисто фіскальні і адміністративні підходи до податкової політики.

Виникає багато питань до окремих новацій, наприклад, щодо податку на депозити. В будь-якому разі, не варто було чекати ідеального документа. Його не може бути за визначенням.

З податками пов'язано дуже багато протиріч і конфліктів інтересів, тому завдання розробників повинно полягати в пошуку прийняттого балансу різних економічних і соціальних інтересів та в підготовці системного документу.

Для досягнення цієї мети передбачено такі завдання:

- формування стабільної й активної податкової системи, яка забезпечила б постійно зростаючі надходження до бюджетів усіх рівнів і загальнодержавних цільових фондів;
- визначення переліку загальнодержавних та місцевих податків і зборів;
- розробка дієвого, простого й однозначного у трактуванні та застосуванні механізму справляння податків, зборів і обов'язкових платежів;
- забезпечення чіткості й однозначності у визначенні суб'єктів та об'єктів оподаткування;
- недопущення дискримінації і забезпечення справедливого підходу при оподаткуванні доходів юридичних та фізичних осіб;
- усунення практики подвійного оподаткування;
- забезпечення поміркованого зниження податкового навантаження на товаровиробника і виконання податкових зобов'язань;
- стимулювання інноваційних та інвестиційних процесів;
- забезпечення виконання міжнародних угод у частині оподаткування;
- посилення відповідальності за ухилення від сплати податків та приховування об'єктів оподаткування;
- гарантія прав і правові можливості оскарження дій податкових органів;
- формування ефективного механізму контролю за виконанням податкового законодавства.

В Податковому кодексі окреслено види порушень у сфері оподаткування й передбачено міру відповідальності за них. Так, планується застосування адекватних мір покарання за правопорушення у сфері оподаткування. Адміністративні та фінансові санкції за порушення у сфері оподаткування планується встановити у неоподатковуваних мінімумах доходів громадян.

Головне завдання податківців – мобілізація якомога більшого обсягу коштів до бюджету, тому чим ширші у них будуть повноваження, тим більше зростатиме фіскальний тиск на економіку навіть при зниженні номінальних ставок.

Перевага, перш за все, в тому, що вся нормативна база зведена в один документ. Наприклад, раніше сплату акцизного збору регулювали 7 законів, зараз усе викладено на кількох сторінках, ще зниження ставок податку на прибуток підприємств, зменшення кількості загальнодержавних податків, скорочення кількості звітів до податкової, спрощення системи документообігу.

В умовах економічної нестабільності, існування різного роду механізмів, приховування прибутків та ухилення від сплати податків, удосконалення системи оподаткування в Україні та підвищення її ефективності повинно відбуватись шляхом пошуку найбільш надійних та стабільних джерел сплати податків.

Сподіваємось, Податковий кодекс дасть можливість зробити процедури нарахування і сплати податків більш прозорими. Зокрема, це стосується небезпечного, з точки зору можливості мінімізації, податку на додану вартість. Тож ухилитись від сплати податків буде складніше.

Для захисту прав платників передбачається удосконалення порядку оскарження рішень податкових органів. Тепер скаргу буде розглядати інспекція, яка проводила перевірку, а структура вищого рівня в податковій службі.

Згідно з Податковим кодексом, декларації про доходи, отримані минулого року, можна подавати до 1 травня, а не до 1 квітня, як раніше. Цей термін подовжено для зручності платників податків.

Податкові канікули підприємствам малого бізнесу – новоствореним, тим, хто раніше працював за спрощеною системою оподаткування, дозволять отримати додатковий фінансовий ресурс для розвитку виробництва, створення нових робочих місць. Малі підприємства могли б зайняти свою нішу в економіці регіону – перш за все у сфері виробництва товарів народного споживання, не дуже складних у виробництві, однак затребуваних ринком і які зараз ввозяться з-за кордону.

Якість податкового законодавства є одним з показників інвестиційної привабливості економіки. Пільги, передбачені для підприємств, які впроваджуватимуть нові, перш за все енергозберігаючі технології, дозволять змінити структуру собівартості продукції, зменшити матеріальні витрати, збільшити питому вагу заробітної плати. І головне – створити нові робочі місця.

Отже, в галузі фінансового та податкового права, необхідно виділити ряд недоліків у підходах до визначенні статусу платників податків, зборів та

обов'язкових платежів та запропонувати власне визначення та уточнення статусу платників податків в залежності від статусу особи та організаційно-правової форми господарювання.

Можна зробити висновки, що за новим проектом Податкового кодексу адміністрування податків у нас буде більш жорстким. Та й у ньому передбачено цілу низку новацій, які не можуть бути підтримані бізнесом.

Але ще виникає ряд дискусійних питань:

1. Питання права тлумачити податкове законодавство. Якщо за податковою консультацією збережено статус індивідуальних рекомендацій, то податкові роз'яснення стають своєрідними нормативними документами. Податкове роз'яснення має бути затверджене наказом Мінфіну та зареєстроване Мінюстом. За таких обставин податкова легітимно може нівелювати дію презумпції правомірності рішень платника, видавши власне тлумачення спірного положення, яке, як видається, навряд чи буде на користь платників податків.

2. Запровадження нового виду перевірок - фактичних. З самого початку податкова просувала ідею запровадження контрольних перевірок розрахункових операцій. Цей вид перевірок - єдино можливий інструмент контролю за повнотою відображення руху готівкових коштів. Проте ідея розширення видів перевірок не знайшла підтримки серед багатьох впливових персон уряду, особливо тих, які є вихідцями з бізнесу.

Проект кодексу містить численні локальні зміни, які розширюють права і повноваження контролюючих органів та їх посадових осіб. Загалом розширення прав податкової служби у кодексі видається надмірним і не завжди обґрунтованим. Значну частину актуальних проблем можна усунути за допомогою "вбудовування" відповідних механізмів у законодавче поле, а не через надання безмежних повноважень контролюючим органам.

Взагалі новий Податковий кодекс викликає змішанні почуття. З одного боку, схвальним є бажання нового уряду наводити лад у системі оподаткування України, з іншого, залишається багато запитань щодо самого тексту, який є, вочевидь, недопрацьованим. У разі, якщо Податковий кодекс не буде допрацьованим, то бюджет 2011 року буде побудовано на недосконалому юридичному інструменті, який не дозволить економіці України працювати ефективно.

Література:

1. Проект «Податковий Кодекс України» // Урядовий кур'єр. 3 серпня 2010 року, № 141. [Електронний ресурс: www.ukurier.gov.ua]

2. Обговорення Проекту Податкового кодексу. [Електронний ресурс: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=71375]

*к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Марійна О.П.
Вінницький національний аграрний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Отримання ліцензії для підприємства різного роду діяльності
є одним із шляхів отримання додаткового доходу*

Для деяких видів підприємницької діяльності обов'язковим є отримання ліцензії – документа державного зразка, який підтверджує право на ведення господарської діяльності протягом певного часу за умови дотримання ліцензійних вимог. Отримання ліцензії надає право не лише займатися певним видом господарської діяльності, а й зобов'язує дотримуватися кваліфікаційних, організаційних та інших спеціальних вимог, установлених у ліцензійних умовах.

Дослідженню питань ліцензування господарської діяльності відповідно до законодавства права присвячені окремі наукові статті А. Ластовецького, П. Пальчук, А. Шпомер та інші.

Метою даного дослідження є аналіз суті документів ліцензування, співвідношення власне ліцензування господарської діяльності з іншими видами ліцензування, сфера їх застосування та реалізація в законодавстві.

Ліцензія як правова форма регулювання відносин широко використовується в різних сферах регулювання діяльності. При цьому як документ дозвільної системи документи, що виступають по суті ліцензіями, не завжди носять таку назву. Та й сама діяльність з ліцензування розглядається в рамках різних правових інститутів.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про ліцензування певних видів діяльності», ліцензування визначається як видача, переоформлення й анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства в сфері ліцензування [1].

Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, порядок їх ліцензування, державний контроль у сфері ліцензування, відповідальність суб'єктів господарювання та органів ліцензування за порушення законодавства у цій сфері визначає Закон №1775 – III [1], дія якого поширюється на всіх суб'єктів господарювання.

Видачу, переоформлення та анулювання ліцензій (дублікатів ліцензій) на певний вид господарської діяльності здійснює спеціально уповноважений орган виконавчої влади – орган ліцензування. Перелік органів ліцензування для кожного виду господарської діяльності затверджено постановою №1698 [4]. Проте, на сьогодні орган ліцензування визначено не для всіх видів діяльності, суб'єкти господарювання не мають можливості отримати ліцензії за зазначеними видами діяльності.

Водночас за наявності органу ліцензування відсутність ліцензійних умов на здійснення певного виду господарської діяльності, щодо якого запроваджується ліцензування, не є підставою для відмови у видачі ліцензії. У цьому випадку суб'єкт господарювання зобов'язано подати протягом 30 робочих днів від дня визначення органу ліцензування заяву й відповідні документи для одержання ліцензії [2].

Для кожної філії, кожного відокремленого підрозділу ліцензіата, які здійснюватимуть господарську діяльність на підставі отриманої ними ліцензії, орган ліцензування видає ліцензіату засвідчені ним копії ліцензії. Засвідчена органом ліцензування копія є документом, що підтверджує право філії або іншого структурного підрозділу ліцензіата на здійснення певного виду господарської діяльності на підставі отриманої ліцензії.

Ліцензіат не може передавати ліцензію або її копію іншій юридичній чи фізичній особі для здійснення господарської діяльності. Встановлення факту передачі ліцензії або її копії іншій юридичній чи фізичній особі для здійснення господарської діяльності є підставою для анулювання ліцензії [3].

На нашу думку, аналіз правового регулювання відносин пов'язаних з видачею ліцензій на здійснення господарської діяльності, та документів дозвільного характеру, які підтверджують право на здійснення господарської діяльності, свідчить про розподілу щодо окремих видів господарської діяльності. Така ситуація призводить до ускладнення реалізації суб'єктами права на здійснення господарської діяльності, породжує появу нових бюрократичних перешкод, не дає можливості чітко кваліфікувати ті чи інші відносини.

За своєю правовою природою ліцензія виступає як своєрідний державний контроль. Такий підхід має бути врахований законодавцем в процесі встановлення механізмів ліцензування господарської діяльності.

На основі викладеного матеріалу, необхідно зробити висновок, що слід усунути повторення видів діяльності в галузях господарської діяльності, здійснення яких потребує отримання господарської ліцензії. Системний, теоретично обґрунтований підхід до правового регулювання відповідного роду відносин забезпечить ефективність практичної реалізації механізму такого регулювання.

Література:

1. Про ліцензування певних видів діяльності Закону України №1775 – III від 01.06.2000 р.(зі змінами і доповненнями).
2. Горохов В. Ліцензування певних видів господарської діяльності // Вісник податкової служби України. – 2009. – №18 – 19. – С. 64 – 67.
3. Кириєнко О. Особливості ліцензування окремих видів господарської діяльності // Вісник податкової служби України. – 2010. – №21 (593). – С. 43 – 45.
4. Кобецька Н. Ліцензування господарської діяльності // Господарське право. – 2010. – №10. – С. 30 – 33.

к.е.н., доцент Шевчук О.Д., студентка Скляр К.А.
Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Досліджено особливості аналізу ефективності системи менеджменту підприємства. Визначено його роль в здійсненні ефективного управління організацією

Система менеджменту є найвищим досягненням управління організацією на сучасному етапі розвитку використання праці людей. Завдяки взаємопов'язаній структурі елементів управління виникає можливість виносити та реалізовувати управлінські рішення. Через це питання підвищення ефективності системи менеджменту є важливим для аналізу успішності діяльності організації чи підприємства, особливо в контексті економічної та соціальної діяльності. Вміння менеджера досліджувати рівень ефективності системи потрібне для вчасного і правильного винесення найбільш важливих, стратегічних управлінських рішень [3, с. 36].

Ефективність системи менеджменту – це успішність діяльності системи менеджменту, створеної на підприємстві. Визначення рівня ефективності здійснюється шляхом порівняння показника результату діяльності і витрат, використаних для отримання цього результату. Існують різні методи визначення рівня ефективності системи менеджменту:

- розраховують синтетичні показники ефективності системи менеджменту (коефіцієнт оперативності, надійності тощо);
- фактичні дані порівнюють з нормативними, плановими або з показниками за попередні роки (нормативи чисельності апарату управління, продуктивність, економічність управління тощо);
- застосовують якісну оцінку ефективності за допомогою експертів;
- застосовують емпіричні формули для розрахунку показників, що характеризують ефективність управління [3, с. 38].

Для оцінки ефективності системи менеджменту використовують трудові, вартісні, інформаційні, технічні (технологічні) показники. Найбільш загальні із них – оперативність роботи апарату управління, надійність і оптимальність систем управління [1, с. 160].

Оперативність роботи апарату управління відображає своєчасність виконання постанов, наказів і розпоряджень вищих організацій, керівників і головних спеціалістів підприємства. Коефіцієнт оперативності (*Kon*) визначають за такою формулою:

$$Kon = \frac{\sum T_n T_v}{\sum T_v}, \quad (1)$$

де T_n – встановлений строк виконання відповідних документів, днів;
 T_v – відставання від прийнятого строку виконання, днів.

Надійність системи менеджменту виявляється у безпосередньому її функціонуванні, яка забезпечує досягнення цілей виробництва. Показники надійності системи такі: безвідмовність (безперервне збереження працездатності), готовність (ефективне збереження працездатності), відновлюваність (швидке усунення збоїв у роботі та відтворення здатності функціонувати у заданому режимі) [2, с. 639 - 646].

Оптимальність системи менеджменту характеризується рівнем застосування сучасних економіко-математичних методів для розробки управлінських рішень, обґрунтованістю співвідношення централізації і децентралізації управління, керованістю підприємства тощо. Коефіцієнт ефективності управління (*Кеф*) відображає ступінь використання потенціальних можливостей підприємств (об'єднань):

$$Кеф = \Phi / П, \quad (2)$$

де Φ – фактичне валове виробництво продукції (валовий дохід, прибуток);
 $П$ – потенційні можливості виробництва валової продукції (валового доходу, прибутку).

Ефективність організації управління можна оцінити за іншими загальними показниками, які характеризують стан системи управління на підприємстві:

- а) коефіцієнтом якості виконання управлінських робіт;
- б) коефіцієнтом стабільності кадрів;
- в) коефіцієнтом, що характеризує співвідношення між темпами зростання обсягу виробництва і витратами на управління [4, с. 100].

Як часткові показники, що характеризують організацію праці управлінського персоналу, застосовують також коефіцієнт використання робочого часу і кваліфікації кадрів, коефіцієнт умов праці та організації робочих місць і т. д. На підставі зазначених коефіцієнтів визначають зведений коефіцієнт рівня організації управлінської праці. Менежерам варто звертати більше уваги на визначення ефективності вдосконалення управління. Для цього використовують порівняння витрат на раціоналізацію з результатами діяльності об'єкта управління; співвідношення витрат на вдосконалення управління і на сам процес управління; динаміку витрат на управління порівняно із загальними витратами виробництва.

На практиці для оцінки ефективності системи управління найчастіше використовують три групи показників:

1) загальні результативні показники виробничо-фінансової діяльності підприємства: валова продукція в динаміці; вихід валової продукції на одного середньорічного працівника; фондвіддача; прибуток на одного працівника; рентабельність виробництва тощо;

2) показники продуктивності управлінської праці: виробництво валової продукції на одного управлінського працівника або на 1 людино-день, затрачений в управлінні; вихід валової продукції на 1 грн. витрат на управління; сума прибутку на 1 людино-день, затрачений в управлінні тощо;

3) показники економічності апарату управління: питома вага персоналу

управління в загальній чисельності працюючих і питома вага фонду оплати праці управлінського персоналу в загальному фонді оплати праці; питома вага витрат на управління в собівартості продукції тощо.

Якщо питання ефективності ставиться щодо кількісних показників рентабельності, прибутковості, взагалі діяльності за принципом комерційного розрахунку, то їх можна простежити, інформацію методично стандартизувати та обробити. Окрім цих широко відомих кількісних показників, існують показники, які характеризують якісні досягнення системи та її керівників. Наприклад, такий показник, як якість продукції, відіграє важливу економічну роль, а також має значення для позитивного ринкового іміджу та гудвілу фірми. А ці якісні категорії повністю залежать від ефективності системи менеджменту (табл.1) [2, с. 639].

Таблиця 1

Якісні показники економічної ефективності системи менеджменту

Показник	Спосіб розрахунку	Переваги	Недоліки
Якість продукції (% браку або рекламаций)	Розраховується як відношення якісної продукції до загального обсягу товарної продукції	Показує питому вагу браку і рекламаций в обсязі товарної продукції за визначений період	Характеризує якість продукції в період гарантійного терміну тільки після подання рекламаций
Якість праці персоналу, бали або %	Експертна оцінка якості на засіданні правління за 5-бальною шкалою	Дає змогу пов'язати роботу персоналу із зовнішньою оцінкою якості споживачами та клієнтами	Фіксується тільки менша частина браку через невиконання та порушення

Таким чином, під час оцінки ефективності системи менеджменту варто враховувати показники ефективності організації роботи персоналу як головного і вирішального ресурсу підприємства.

Висновки. Питання ефективності системи менеджменту недостатньо досліджене в науковій літературі. Ефективність традиційно розуміють як співвідношення результату і ресурсів, використаних для його отримання. Ефективність системи менеджменту є поняттям, що показує, який результат економічної, соціально-економічної, управлінсько-кадрової діяльності отримує підприємство внаслідок процесу менеджменту чи вдосконалення цього процесу. Вміння проаналізувати ефективність системи менеджменту дозволяє отримати найбільш інтегрований показник успішності діяльності системи менеджменту на підприємстві, з метою подальшого її вдосконалення.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрного підприємства. Навчально – методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ. – 2000. – 355 с.
2. Осовська Г.В. Осовський О.А. Основи менеджменту. – К.: КНЕУ. – 2000. – 740 с.
3. Сардак С.Е. Становлення національних систем менеджменту // Економіка та держава. – 2008. – №12. – С. 36-38.
4. Шкурін Г.Т., Юдіна В. А. Ефективність системи менеджменту: сутність і методи дослідження // Економіка АПК. – 2006. – №9. – С. 99-101.